

**ЗВЕДЕНИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЗВІТ 2007 РОКУ
ЩОДО ВПРОВАДЖЕННЯ ОРХУСЬКОЇ КОНВЕНЦІЇ В УКРАЇНІ**

Прізвище співробітника, відповідального за представлення національної доповіді:	Куруленко Святослав Сергійович, перший заступник Міністра охорони навколишнього природного середовища України Svyatoslav Kurulenko, First deputy Minister of environmental protection of Ukraine
Підпис:	Святослав Куруленко Svyatoslav Kurulenko
Дата:	11 грудня 2007 р. 11 , December, 2007 y.

Інформація про підготовку доповіді

Сторона	Україна Ukraine
Національний координаційний центр	
Повна назва установи:	Міністерство охорони навколишнього природного середовища України (Мінприроди України) - Ministry of environmental protection of Ukraine (MEPU) Орхуський інформаційно-тренінговий центр Державного екологічного інституту Мінприроди України – Aarhus Information-and-training centre of Government Ecological Institute of MEPU
Прізвище і посада співробітника:	Яременко Леонід Петрович, завідувач сектора зв'язків з громадськістю Управління комунікацій та зв'язків з громадськістю Мінприроди України, головна контактна особа з питань Орхуської конвенції (Leonid Yaremenko, Head of Public Relation Sector, Department of Communications MEPU, as a National Focal Point of the Aarhus convention), Тимочко Тетяна Валентинівна, директор Орхуського інформаційно-тренінгового центру Державного екологічного інституту Мінприроди України (Tetyana Timochko, Head Aarhus Information-and-training centre of Government Ecological Institute of MEPU)

Поштова адреса:	03035, м. Київ-35, вул. Урицького, 35 03035, Uritckogo street, 35, Kyiv, Ukraine
Телефон:	+38 -044- 206-31-99, +38 -044- 206-31-84
Факс:	+38 -044- 206-31-99, +38 -044- 206-31-84
Адреса електронної пошти:	yar@menr.gov.ua aarhus.kyiv@gmail.com
Співробітник для підтримки контактів з питань національної доповіді (якщо таким є інша особа):	
Повна назва установи:	
Прізвище і посада співробітника:	
Поштова адреса:	
Телефон:	
Факс:	
Адреса електронної пошти:	

Представте коротку інформацію про процес підготовки доповіді з указівкою того, з якими державними органами проводилися консультації або які державні органи внесли вклад у його підготовку і яким чином проводилися консультації з громадськістю, а також яким чином результати цих консультацій були враховані і які матеріали використовувалися в якості основи для підготовки доповіді.

Відповідь:

На виконання міжнародних зобов'язань України щодо впровадження Конвенції про доступ до інформації, участь громадськості у прийнятті рішень і доступу до правосуддя з питань, що стосуються навколишнього середовища (Орхуська конвенція), Міністерство охорони навколишнього природного середовища України (далі – Мінприроди України) Ministry of environmental protection of Ukraine (MEPU) забезпечило підготовку Зведеного Національного звіту 2007 року щодо впровадження Орхуської конвенції в Україні (далі – Національний звіт 2007 року).

В Мінприроди України наказом від 02.10.2007 № 504 «Про підготовку Зведеного Національного звіту щодо впровадження Орхуської конвенції в Україні», було затверджено склад робочої групи з підготовки Національного звіту та затверджено відповідний План заходів.

Склад робочої групи з підготовки Зведеного Національного звіту 2007 року щодо впровадження Орхуської конвенції в Україні:

Куруленко С.С

- перший заступник Міністра охорони навколишнього природного середовища, голова

Демартино А.П.

- начальник Управління комунікацій та зв'язків з громадськістю, заступник голови

Марушевська О.С.

- начальник Управління взаємодії з міжнародними організаціями та з питань європейської інтеграції

Вихрист С.М.

- координатор Європейського ЕКО-Форуму щодо впровадження Орхуської конвенції (за згодою)

Тимочко Т.В.

- директор Орхуського інформаційно-тренінгового центру (за згодою)

Голубовська-Онісімова Г.М.

- голова Громадської ради при Мінприроди (за згодою)

Пащенко О.В.

- координатор Всеукраїнської дитячої спілки «Екологічна варта» (за згодою)

Васильківський Б.М.

- голова Громадської еколого-правової організації «Еко-Право-Київ» (за згодою)

Яременко Л.П.

- завідувач сектору зв'язків з громадськістю Управління комунікацій та зв'язків з громадськістю

Поліщук В.В.

- головний спеціаліст сектору зв'язків з громадськістю Управління комунікацій та

зв'язків з громадськістю

Відповідно до Рішення Комітету Європейської комісії ООН питань дотримання Орхуської конвенції 1/8 (жовтень 2002 р. Лукка, Італія) Національний звіт 2007 року має зведену (оновлену) редакцію з урахуванням тексту попереднього звіту, підготовленого у 2004 році.

З метою створення бази даних та елементу співставлення звітів різних країн, враховано загальні рекомендації Робочої групи Сьомої наради Сторін Орхуської конвенції (Комітет Європейської комісії ООН з питань дотримання Орхуської конвенції, Женева, 2 – 4 травня 2007 року), а також рекомендований нею перелік питань та стандарт формату щодо підготовки національних звітів.

Мінприроди України (МЕРУ) організувало консультації з громадськістю, а також залучило територіальні органи Мінприроди України та центральні органи виконавчої влади України щодо участі в підготовці Національного звіту 2007 року.

Відповідно до затвердженого Плану заходів з підготовки Національного звіту 2007 року, Консультації з громадськістю проводились у чотири етапи:

- щодо змісту Національного звіту 2007 року (серпень – кінець вересня 2007 року);
- щодо першої редакції проекту Національного звіту 2007 року, що був підготовлений відповідно до рекомендацій громадськості та інформації, що надійшла від Державних управлінь охорони навколишнього природного середовища в областях, містах Києві та Севастополі, Республіканського комітету з охорони навколишнього природного середовища в АР Крим, Державних екологічних інспекцій в областях, містах Києві та Севастополі (кінець вересня – 21 жовтня 2007 р.);
- щодо другої редакції проекту Національного звіту 2007 року, що був підготовлений відповідно до пропозицій, що надійшли від структурних підрозділів центрального апарату Мінприроди України, урядових органів державного управління в складі Мінприроди України, додаткових рекомендацій громадськості та додаткової інформації, що надійшла від Державних управлінь охорони навколишнього природного середовища в областях, містах Києві та Севастополі, Республіканського комітету з охорони навколишнього природного середовища в АР Крим, Державних екологічних інспекцій в областях, містах Києві та Севастополі, а також інформації, що почала надходити від центральних органів виконавчої влади України (26 жовтня – 22 листопада 2007 р.);
- щодо проекту Національного звіту 2007 року, що підготовлений з урахуванням додаткових пропозицій громадськості, структурних підрозділів центрального апарату Мінприроди України, урядових органів державного управління в складі Мінприроди України, Державних управлінь охорони навколишнього природного середовища в областях, містах Києві та Севастополі, Республіканського комітету з охорони навколишнього природного середовища в АР Крим, Державних екологічних інспекцій в областях, містах Києві та Севастополі, а також центральних органів виконавчої влади України (22 листопада – 1 грудня 2007 р.).

Пропозиції Мінприроди України (МЕРУ) щодо участі громадськості в консультаціях щодо змісту та редакцій на різних етапах підготовки Національного звіту 2007 року викладались електронним листуванням від Сектору зв'язків з громадськістю Управління комунікацій та зв'язків з громадськістю та Орхуського інформаційно-тренінгового центру Мінприроди України. На Веб-Порталі Мінприроди України розміщувався текст проекту Національного звіту 2007 року на різних етапах його підготовки (розділ «Взаємодія з громадськістю»). Територіальні органи Мінприроди України залучали через електронне листування інші громадські організації регіональних рівнів, які мали бажання прийняти участь в обговоренні процесу підготовки Національного звіту 2007 року. Пропозиції та зауваження розглядалися на засіданнях Громадських рад при територіальних органах та Громадській раді при Мінприроди України.

Структурні підрозділи центрального апарату Мінприроди України (МЕРУ), що взяли участь в підготовці Національного звіту 2007 року: Управління комунікацій та зв'язків з громадськістю, Юридичний департамент, Департамент екологічної безпеки, Департамент

державного екологічного моніторингу, Планово-фінансовий департамент, Управління взаємодії з міжнародними організаціями та з питань європейської інтеграції, Сектор контролю актів та доручень вищих органів державної влади, Відділ документального забезпечення та роботи із зверненнями громадян, Відділ державної екологічної експертизи та контролю.

Урядові органи державного управління в складі Мінприроди України (МЕРУ), що взяли участь в підготовці Національного звіту 2007 року: Державна геологічна служба Мінприроди та Державне підприємство «Національний центр поводження з небезпечними відходами».

Відповідно до координаційного листа Мінприроди України (МЕРУ) від 08.10.2007 № 10984/09/10-07, в підготовці Національного звіту 2007 року взяли участь Верховний Суд України та центральні органи виконавчої влади, а саме: Генеральна прокуратура України, Міністерство зовнішніх зв'язків України, Державна судова адміністрація України, Міністерство юстиції України, Міністерство внутрішніх справ України, Міністерство оборони України, Міністерство транспорту і зв'язку України, Міністерство освіти та науки України, Міністерство економіки України, Міністерство охорони здоров'я України, Державний комітет телебачення та радіомовлення України, Міністерство аграрної політики України, Міністерство вугільної промисловості України, Міністерство палива та енергетики України, Міністерство промислової політики України, Міністерство транспорту і зв'язку України, Міністерство з питань житлово - комунального господарства України, Міністерство України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи, Державна служба автомобільних доріг України, Державний комітет лісового господарства України, Державний комітет України по водному господарству, Державне агентство земельних ресурсів України, Державний комітет ядерного регулювання України, Державна комісія регулювання ринків фінансових послуг України, Державний департамент продовольства України, Національна комісія регулювання енергетики України, Укрморрічфлот.

Під час підготовки Національного звіту 2007 року відбувався постійний робочий діалог із активними громадськими екологічними організаціями, які самостійно надавали окремі пропозиції, що є врахованими: "Всеукраїнська Екологічна Ліга", ВГО "МАМА-86", МБО "Екологія-Право-Людина", ВДС "Екологічна варта", ВГО "Жива Планета", ГЕО "ЕкоПраво-Київ", Українське товариство охорони природи, Одеський обласний штаб громадсько-екологічного контролю, Одеський осередок УЕА "Зелений світ", Інфоцентр УЕА "Зелений світ", Спілка порятунку Голосієва, Громадська екологічна рада Полтавщини, ВГО "Чиста хвиля", ВГО "Спілка геологів України", Всеукраїнський благодійний фонд "Паросток", Українське ботанічне товариство, Українська екологічна асоціація "Зелений Світ" (Ю. Самойленко) та інші.

В рамках підготовки Національного звіту 2007 року, крім обговорення його на всіх етапах підготовки під час засідань громадських рад, Мінприроди України (МЕРУ) провело серію семінарів, присвячених реалізації права громадян на доступ до інформації, участь в прийнятті рішень та доступ до правосуддя з питань навколишнього середовища, визначених ратифікованою Верховною Радою України Орхуською конвенцією, а також популяризації цієї конвенції. В семінарах брали участь працівників територіальних органів та спеціальних підрозділів Мінприроди, представників Громадських рад при територіальних органах та громадських організацій природоохоронного спрямування. Семінари було проведено в приміщенні Орхуського інформаційно-тренінгового центру Державного екологічного інституту (Київ, вул. Урицького, буд. 35):

14 – 15 листопада - семінар-навчання з питань взаємозв'язків органів влади з громадськістю;

20 листопада - впровадження Орхуської конвенції в Україні, залучення громадських організацій в частині збереження біорізноманіття, організація роботи громадських рад;

- 23 листопада - співпраця спеціальних підрозділів Державної екологічної інспекції з громадськими організаціями, організація діяльності громадських інспекторів, залучення громадськості до екологічної експертизи;

- 27 листопада - залучення громадськості при формуванні екологічної складової у планах соціально-економічного розвитку регіонів;

- 30 листопада - консультації з громадськістю за процедурою підготовки Національного

Плану дій з охорони навколишнього природного середовища, презентація і обговорення з громадськістю нового звіту ООН "Боротьба зі зміною клімату: людська солідарність в розділеному світі".

Зауваження: У 2006 році Громадська еколого-правова організація «ЕкоПраво-Київ» здійснила «Дослідження з оцінки доступу до інформації, участі у прийнятті рішень та правосуддя в Україні» за методикою оцінки, розробленою глобальною мережею організацій громадянського суспільства «Ініціатива доступу». В результаті порівняння отриманих результатів дослідження з результатами попереднього (перше дослідження за програмою „Ініціатива Доступу” було здійснене в Україні у 2004 році), ГЕО “ЕкоПраво-Київ” фіксує “відсутність будь-яких істотних позитивних зрушень”, а за фактом відсутності відповідей на офіційні запити з трьох промислових підприємств, робить висновок “про певний регрес”.

Повідомите будь-які конкретні дані, що мають значення для розуміння доповіді, наприклад, чи існує який-небудь федеральний та/або децентралізований механізм прийняття рішень, чи мають положення Конвенції пряму дію після вступу Конвенції в силу і чи є фінансові труднощі істотною перешкодою для здійснення Конвенції (факультативно).

Відповідь 2004 року: За висновками іноземних експертів у рамках українсько-данського проекту «Допомога Україні у впровадженні Орхуської конвенції», який було завершено у березні 2003 р., українське законодавство по багатьом питанням Орхуської конвенції є більш прогресивним, однак, відсутність механізмів прямої дії в більшості нормативно-правових актів перешкоджає успішному виконанню вимог Орхуської конвенції. Окремі норми Орхуської конвенції є в Законах України: «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про екологічну експертизу», «Про інформацію», «Про звернення громадян», «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади й органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації», «Про планування і забудову територій», «Про об'єднання громадян», «Про місцеве самоврядування», «Про молодіжні і дитячі громадські організації».

Для гармонізації існуючого українського законодавства відповідно до вимог Орхуської конвенції Міністерством екології і природних ресурсів України було підготовлено Закон України «Про внесення змін і доповнень до деяких законодавчих актів України в зв'язку з ратифікацією Україною Конвенції про доступ до інформації, участь громадськості в прийнятті рішень і доступ до правосуддя з питань, що стосуються навколишнього середовища» (від 28.11.2002 р. № 254-IV).

Для розробки реальних механізмів виконання Орхуської конвенції Мінприроди України підготувало проекти двох постанов Кабінету Міністрів України про затвердження двох положень, які б сприяли виконанню вимог Орхуської конвенції всіма зацікавленими органами виконавчої влади. Однак, за рекомендацією Кабінету Міністрів України, Мінприроди України підготувало замість постанов два накази від 18 грудня 2003 року за №№ 168, 169 «Про затвердження Положення про участь громадськості у прийнятті рішень у сфері охорони довкілля» і «Про затвердження Положення про порядок надання екологічної інформації» і провело їх державну реєстрацію в Мінюсті України 04 лютого 2004 р. за №№ 155/8754 і 156/8755.

Після вступу Орхуської конвенції в силу, в Україні активізувалися дії органів виконавчої влади в напрямку створення відкритої інформаційної системи. Були створені веб-портали Кабінету Міністрів і органів виконавчої влади, що розширило можливості населення отримувати інформацію про їх роботу не тільки за допомогою преси, радіо і телебачення.

У рамках Державної програми інформатизації України вирішуються технічні питання створення державної інформаційної системи з інформаційними підсистемами різних галузей. У стадії становлення знаходиться і державна система моніторингу, розвиток якої стримується фінансовими труднощами України. Відсутність розвинених державних систем інформації і моніторингу в сфері екології ускладнює виконання вимог Орхуської

конвенції в повному обсязі.

Для створення умов збору, обробки й аналізу екологічної інформації й інформування громадськості було прийнято ряд документів:

- Постанова Верховної Ради України від 04.11.04 р. № 2169-IV “Про інформування громадськості з питань, що стосуються навколишнього середовища”;
- Доручення Прем'єр-міністра України від 17.11.04 р. № 51333/1/1-04 «До постанови ВРУ від 04.11.04 р. № 2169-IV», яким передбачено розробку і затвердження до 30.12.04 р. двох Положень: «Про щоквартальне інформування населення через засоби масової інформації про об'єкти, які є найбільшими забруднювачами навколишнього природного середовища» (10 об'єктів) і «Про мережу загальнодержавної екологічної автоматизованої інформаційно-аналітичної системи». Початок функціонування мережі загальнодержавної екологічної автоматизованої інформаційно-аналітичної системи заплановано на 2005 р.

Для вдосконалення існуючої в Україні централізованої структури прийняття рішень на державному рівні і децентралізованої - на регіональному і місцевому рівнях за участю громадськості було вжито наступних заходів:

- Указ Президента України від 31.07.2004 р. «Про забезпечення умов для більш широкої участі громадськості у формуванні і реалізації державної політики» і
- постанова Кабінету Міністрів України від 15 жовтня 2004 р. № 1378 «Деякі питання забезпечення участі громадськості у формуванні і реалізації державної політики».

У вищезгаданому Указі Президента України доручалося Кабінету Міністрів України:

- розробити і затвердити порядок проведення консультацій з громадськістю;
- створити Громадські ради при органах виконавчої влади всіх рівнів і органах місцевого самоврядування;
- роз'яснити в засобах масової інформації зміст законодавства про участь громадськості;
- активізувати роботу комісій, робочих груп і інших консультативних органів за участю в їх роботі громадськості;
- організувати підвищення кваліфікації в напрямку глибокого вивчення сучасних комунікативних технологій;
- доручити Держкомітету телебачення і радіомовлення України завершити розробку рекомендацій для органів виконавчої влади всіх рівнів щодо порядку обробки пропозицій громадськості, опублікованих у засобах масової інформації, а також отриманих під час проведення консультацій з громадськістю;
- рекомендувати органам місцевого самоврядування вжити додаткових заходів для розширення участі громадян і їх об'єднань в обговоренні та вирішенні важливих питань місцевого значення.

Наступною за Указом Президента України Постановою Кабінету Міністрів України був затверджений «Порядок проведення консультацій з громадськістю з питань формування і реалізації державної політики», що дозволило частково розширити сферу дії Орхуської конвенції на всі органи державної влади у всіх галузях народного господарства.

На практиці консультації з громадськістю почали проводитися у формі публічних громадських слухань або шляхом вивчення Громадської думки за допомогою соціологічних досліджень. При Кабінеті Міністрів України й інших органах виконавчої влади почали створюватися Громадські ради, в які входили громадські організації, що спеціалізуються в різних сферах життєдіяльності держави. Однак, ця Постанова Кабінету Міністрів України не врахувала всі напрямки участі громадськості, передбачені ст. 6, 7, 8 Орхуської конвенції, також було рекомендовано громадським радам використовувати запропоноване постановою типове положення про Громадську раду. Порівняльний аналіз цього типового положення і чинного “Положення про Громадську раду Всеукраїнських організацій природоохоронного спрямування при Мінприроди України” показав, що урядовий варіант звужує функції вже існуючої Громадської ради. Це призвело до необхідності проведення спеціального засідання Громадської ради при Мінприроди України, на якому члени Громадської ради при Мінприроди України відзначили, що

існуюча Громадська рада має більш широкі функції відповідно до затвердженого положення, що більше відповідає вимогам Орхуської конвенції. Було прийняте рішення про доповнення положення новими функціями відповідно до рекомендацій Кабінету Міністрів України.

Крім цього, на веб-порталах Кабінету Міністрів України й органів виконавчої влади існують електронні форуми, що дозволяє досліджувати думку громадськості з тих або інших актуальних питань. В даний час існують фінансові труднощі пов'язані з організацією консультацій з громадськістю, оскільки в бюджетах органів виконавчої влади такі витрати раніше не передбачалися.

У 2004 р. інформаційно-аналітичною фірмою «ЕКСОР» у рамках програми «Електронний уряд» було впроваджено пілотний проект, що одержав назву «Громадська електронна приймальня». Це інтерактивна електронна система взаємодії громадян і об'єктів управління за допомогою персональних комп'ютерів у системах органів виконавчої влади і сервісних інформаційних кіосків «інформатів» або, інакше, пунктів колективного доступу. За допомогою «інформату», встановленого в Кабінеті Міністрів України, здійснюється прямий і зворотній зв'язок між керівниками структурних підрозділів цього органу і відвідувачем-громадянином в обраних ним інтерактивних режимах: письмове, відео- або аудіо- звернення, відео-конференція, відповіді на анкету з різних питань. Спеціальне програмне забезпечення і сенсорний екран дозволяє відвідувачу без спеціальної підготовки отримати потрібну інформацію про структуру органу виконавчої влади, його керівників, їх режим роботи і часи прийому, про актуальні проблеми і шляхи їх вирішення. Впровадження цієї системи в Україні передбачається модельним тиражуванням для центральних, обласних, районних, міських і селищних органів виконавчої влади.

Стаття 3. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Пункт 1.

Орхуська конвенція була підписана Україною на четвертій міністерській конференції «Довкілля для Європи» 25 червня 1998 року в Орхусі, Данія. Серед країн, що ратифікували цей міжнародний документ, Український Парламент - Верховна Рада України ратифікувала його другою: 6 липня 1999 року.

З метою впровадження Орхуської конвенції в Україні та адаптації національного законодавства до її вимог, українським Парламентом у 2002 році було внесено зміни до деяких законодавчих актів України і результаті:

1. За новою редакцією Закону України „Про охорону навколишнього природного середовища” встановлено залучення громадськості під час розробки державних екологічних програм, доповнено екологічні права громадян (участь в обговоренні та внесенні пропозицій, вільний доступ до екологічної інформації, участь у публічних слуханнях та у проведенні громадської експертизи, оскарження у судовому порядку органів державної влади, місцевого самоврядування та посадових осіб щодо порушення екологічних прав громадян), визначено створення та функціонування мережі загальнодержавної екологічної автоматизованої інформаційно-аналітичної системи забезпечення доступу до екологічної інформації, розширено повноваження громадських екологічних об'єднань, більш чітко визначено систему інформації про стан навколишнього природного середовища (екологічну інформацію), доповнено новою статтею „Екологічне інформаційне забезпечення”, в якій чітко визначено систему екологічного інформаційного забезпечення органами державної влади та органами місцевого самоврядування.

2. В Законі України «Про державну екологічну експертизу» введено зміст заяви про екологічні наслідки діяльності, що розміщують в засобах масової інформації замовники державної екологічної експертизи.

3. Внесеними змінами до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» передбачено створення та забезпечення функціонування місцевих екологічних автоматизованих інформаційно-аналітичних систем на рівні виконавчих органів

сільських, селищних та міських рад, які є складовою мережі загальнодержавної екологічної автоматизованої інформаційно-аналітичної системи забезпечення доступу до екологічної інформації.

4. Кодексом України про адміністративні правопорушення передбачено адміністративну відповідальність службових та посадових осіб у випадку їх відмови від надання чи несвоєчасного надання екологічної інформації.

Крім того, після ратифікації Орхуської конвенції, в Україні підготовлено низку інших нормативно-правових актів.

Мінприроди України (МЕРУ) постійно розширює і вдосконалює практику зв'язків з громадськістю.

У відповідності до вимог Орхуської конвенції, річний звіт використання коштів цільового фінансування природоохоронних та ресурсозберігаючих заходів із Державного фонду охорони навколишнього природного середовища щороку публікується Міністерством охорони навколишнього природного середовища України у засобах масової інформації та видається окремим виданням, а матеріали цього річного звіту надсилаються, крім Кабінету Міністрів України, органам виконавчої влади, також громадським організаціям, діяльність яких пов'язана з охороною навколишнього природного середовища.

У рамках Програми Європейського Союзу лише у 2004 році було проведено чотири консультативні зустрічі в регіонах України, під час яких обговорювались основні проблеми у процесі виконання рішень Орхуської конвенції. Так, перша зустріч відбулася 4 березня у Львові. У ній взяли участь близько 50 представників від 8 західних областей України, а також представники регіональних громадських організацій при обласних Держуправліннях Міністерства. Надалі такі консультативні зустрічі стали традиційними.

Одним із основних результатів діяльності Проекту став тираж розроблених за участю Мінприроди України (МЕРУ) Посібників з виконання Орхуської конвенції. Вони підготовлені окремо для державних службовців і для представників громадськості. Посібники містять інформацію та поради щодо інформування громадськості й залучення її до прийняття рішень, і складаються з трьох розділів: доступ до інформації; участь громадськості та доступ до правосуддя. До окремого розділу включено навчально-методичні матеріали, що стануть у нагоді організаторам різноманітних навчальних заходів.

Прикладом інформування і залучення громадськості до підготовки звітів щодо виконання багатосторонніх екологічних угод є підготовка аналітичного огляду щодо доступу до екологічної інформації, участі у прийнятті рішень та правосуддя з питань довкілля, що було здійснено з метою оцінки загального рівня забезпечення Урядом України прав громадян, прописаних в Орхуській конвенції, який виконала Еколого-правова громадська організація “Еко-Право-Київ” відповідно до програми „Ініціатива доступу в Україні” на основі методології, наданої Ініціативою доступу – глобальною коаліцією груп громадянського суспільства, ініційованою Інститутом світових ресурсів (World Resources Institute, Вашингтон, США) за підтримки Інституту сталих спільнот та фінансування Агентства США з міжнародного розвитку в межах Проекту UCAN (Мережа громадянської дії в Україні).

Проект ЮНЕП “Участь громадськості в підготовці національних звітів щодо виконання міжнародних екологічних угод” в рамках програми „Ініціатива доступу в Україні” супроводжувався активним залученням громадськості до підготовки звітів на всіх етапах.

На виконання Рішення, прийнятого під час проведення Другої наради в Алма-Ати 25-27 травня 2005 року на засіданні Комітету Європейської Економічної комісії ООН з питань дотримання Орхуської конвенції (параграф 3 рішення II/5 b), Мінприроди України (МЕРУ) здійснюються заходи щодо розроблення Стратегії і плану-графіку впровадження положень Орхуської конвенції.

У вересні 2006 року Мінприроди України (МЕРУ) розробило Проект переліку

основних заходів, що будуть запропоновані до включення Стратегії і плану впровадження положень Орхуської конвенції. Цей документ доведено до відома громадських організацій України та Комітету Європейської Економічної комісії ООН з питань дотримання Орхуської конвенції, від яких отримано ділові рекомендації під час спільного обговорення.

Певна затримка у виконанні Рішення II/5 b (параграф 3) Комітету Європейської Економічної комісії ООН з питань дотримання Орхуської конвенції пояснюється дуже складною суспільно-політичною ситуацією в Україні від другої половини 2005, 2006 роком і надалі, пов'язаною під час і після виборів нового складу народних депутатів України до Верховної Ради України (Парламент України), а також наступною зміною складу Уряду України, у тому числі керівництва Мінприроди України (МЕРУ). За такої суспільно-політичної ситуації Мінприроди України (МЕРУ) лише на даний час змогло вирішити питання в Уряді України щодо фінансування розроблення Стратегії і плану впровадження положень Орхуської конвенції.

Реалізація цього заходу буде відбуватися після проведення тендерної процедури (запит цінних пропозицій), до якої будуть запрошені юридичні організації екологічного спрямування, що мають досвід роботи у сфері розроблення природоохоронного законодавства. Але, з огляду на суспільно-політичну ситуацію, на даний час відтягується у часі термін проведення тендерної процедури для забезпечення фінансування безпосередніх виконавців та забезпечення консультацій з громадськістю.

Пункт 1: Чітка, відкрита та узгоджена система для впровадження Конвенції

Чи відбулись які-небудь зміни в не екологічній (галузі) законодавства, що стосуються навколишнього природного середовища, що можуть в деяких випадках обмежити участь громадськості (наприклад співдя з питань будівництва автомагістралей або щодо внутрішнього судноплавства)?

Відповідь: За період після підготовки останнього звіту, законодавчих змін в українському законодавстві, що змогли б обмежити участь громадськості у прийнятті рішень з питань, що стосуються навколишнього природного середовища немає.

Чи існують які-небудь механізми моніторингу здійснення положень Конвенції і положень відповідного національного законодавства (наприклад, омбудсмен або уповноважений по питаннях інформації)?

Відповідь: Спеціальний Омбудсмен або спеціально уповноважена посадова особа щодо моніторингу відповідності національного законодавства до вимог Орхуської конвенції в Україні відсутня.

Але, відповідно до Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» від 23.12.1997 № 776/97-ВР в Україні є Омбудсмен. Український Омбудсмен здійснює Парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина та захист прав кожного на території України і в межах її юрисдикції. Сферою застосування Закону є відносини, що виникають при реалізації прав і свобод людини і громадянина лише між громадянином України, незалежно від місця його перебування, іноземцем чи особою без громадянства, які перебувають на території України, та органами державної влади, органами місцевого самоврядування та їх посадовими і службовими особами. Діяльність українського Омбудсмена має на меті захист прав і свобод людини і громадянина, проголошених Конституцією України, законами України та міжнародними договорами України, у тому числі і Орхуською конвенцією.

В Мінприроди України (МЕРУ) призначено посадову особу Яременка Л.П. завідувача

сектору зв'язків з громадськістю Управління комунікацій та зв'язків з громадськістю, головною контактною особою з питань Орхуської конвенції. На нього покладено обов'язки координації структурних підрозділів центрального апарату міністерства, урядових органів державного управління та територіальних органів у складі міністерства щодо взаємодії їх з громадськими об'єднаннями, розробки та розвитку механізмів взаємодії з громадськістю, вдосконаленню механізму впровадження принципів Орхуської конвенції, а також забезпечення взаємодії із Секретаріатом Комітету Європейської комісії Організації Об'єднаних Націй з питань дотримання Орхуської конвенції.

В Мінприроди України (МЕРУ) створено у складі Державного екологічного інституту Орхуський інформаційно-тренінговий центр, а також Орхуські інформаційні центри в усіх територіальних органах Мінприроди (МЕРУ) в межах всіх регіонів України, до сфери діяльності яких належить напрям моніторингу відповідності національного законодавства та регіональних нормативно-правових актів до вимог Орхуської конвенції. Але вказані центри потребують суттєвого поліпшення матеріально-технічної бази та фінансової підтримки з боку державних органів та міжнародних структур.

Крім того, функцію моніторингу впровадження принципів Орхуської конвенції активно беруть на себе громадські екологічні організації. Яскравим прикладом громадської ініціативи (лобістської діяльності) екологічних природоохоронних організацій стала спільна мережева діяльність з підвищення пріоритетності та інтеграції до програм розвитку екологічної політики в Україні. Головною тезою виступу від екологічних громадських організацій на Президентських слуханнях «Виклики, породжені свободою» (28 листопада 2005 року) була вимога надати екологічній політиці в Україні пріоритетності, яка відповідає наявному, на думку громадськості, кризовому стану довкілля та здоров'я в країні. Для підготовки пропозицій робоча група з екологічної політики Громадської ради при Мінприроди України (ВЕГО „МАМА-86”, Всеукраїнська Екологічна Ліга, НЕЦУ, УЕА „Зелений Світ”) підготувала пакет документів, що були узгоджені з Міністром охорони навколишнього природного середовища, а саме: Проект Указу Президента про пріоритезацію екологічної політики; Начерк Пояснювальної довідки до проекту Указу; Обґрунтування необхідності видання Указу Президента про пріоритезацію екологічної політики. Відповідний пакет матеріалів було подано до Секретаріату Президента у січні 2006 року.

У відповідь на оприлюднення, напередодні двадцятої річниці Чорнобильської катастрофи, висновків Чорнобильського форуму ООН, ВООЗ та МАГАТЕ, а також прийняття Урядом України рішення про пріоритетний розвиток атомної енергетики та ухвалення Енергетичної стратегії України до 2030 року, Всеукраїнськими екологічними громадськими організаціями “МАМА-86” та Національним екологічним центром України восени 2006 року була ініційована громадська кампанія, спрямована на зміни пріоритетів державної політики у галузі енергетики. В процесі підготовки та організації акцій сформувалася відкрита коаліція громадських організацій України «За сталу енергетику». Головними пунктами протесту були категорична незгода з атомним майбутнім України та, на думку громадських організацій, грубими порушеннями Урядом положень Орхуської конвенції. Вимоги були викладені у зверненні, переданому Прем'єр-міністру Ю. Єханурову та розісланому народним депутатам України.

У березні 2006 року ВЕГО «МАМА-86» ініційовала створення «Концепції неатомного шляху розвитку енергетики України». У документі представлений критичний аналіз стратегії розвитку енергетики України, ухваленої Кабінетом Міністрів України, та наведені розрахунки, які доводять можливість поступової відмови від використання атомних джерел енергії за умови інвестицій у енергозбереження, енергоефективність та відновлювану енергетику. Концепція була оприлюднена 20 березня 2006 року на прес-конференції, в якій взяли участь представники коаліції, і надіслана до вищих органів влади та галузевих

установ.

В Концепції обґрунтовується можливість неатомного сценарію розвитку енергетики України до 2030 р.

Екологічні громадські організації неодноразово зверталися до Уряду з вимогою переглянути енергетичну стратегію, попередньо провівши повноцінні консультації і розглянувши кілька альтернативних варіантів розвитку енергетичного сектора України.

Після широкого розповсюдження Концепції і Критики в суспільстві розвинувся діалог щодо доцільності запропонованого Стратегією сценарію, але це відбувалося вже після її затвердження, на думку громадських організацій, на безальтернативних засадах. Ключові офіційні особи, які відповідали за підготовку і проведення громадських обговорень під час підготовки Стратегії, звинувачують екологічні громадські організації, що вони запізно долучилися до процесу.

Завдяки спільній діяльності екологічних громадських організацій позиція громадськості була добре сформульована і донесена (Концепція неатомного шляху розвитку енергетики України) як до відповідальних посадовців від Президента до Секретаріату Кабінету Міністрів України, так і до широкої громадськості (підписна кампанія). Це викликало резонанс в суспільстві і своєрідну ланцюгову реакцію в інформаційному просторі - розпочався діалог в суспільстві щодо альтернативних сценаріїв розвитку енергетичного сектору в Україні.

Моніторинг впровадження принципів Орхуської конвенції здійснює також Громадська Рада при Мінприроди, яка приділяє особливу увагу питанням врахування екологічної складової та вимог сталого розвитку в документах політики і окремих рішеннях щодо будівництва об'єктів: Програми дій Уряду на 2007-2011 роки; розвитку енергетичного сектору (Енергетична стратегія України до 2030 року, будівництво Ташлицької, Дністровської та Канівської ГАЕС); дотримання вимог Орхуської конвенції при підготовці цих документів та рішень; підготовки угоди про поглиблену вільну торгівлю між Україною та ЄС; інші документи. Громадська рада при Мінприроди розглядала питання виконання Кіотського протоколу і прозорості для громадськості цієї діяльності, Карпатської конвенції, тощо. Брала активну участь в ініціативах Кабінету Міністрів України (підготовка Концепції сприяння органами виконавчої влади розвитку громадянського суспільства), а також у підготовці наказу Мінприроди наказу №395 „Про політичні пріоритети, стратегічні напрями і завдання Мінприроди”.

Спеціальну увагу Громадська рада при Мінприроди приділяла проблемі такого формату проведення консультацій з громадськістю як громадські слухання. Проведено аналіз відповідності процедури проведення консультацій з екологічною громадськістю та громадськими організаціями принципам Орхуської конвенції та Постанові Кабінету Міністрів України № 1378 при підготовці Енергетичної стратегії України до 2030 року; надіслано відповідного листа до Секретаріату Кабінету Міністрів України.

Громадська рада при Мінприроди виступила з пропозицією організації Громадських слухань з розгляду сталих сценаріїв розвитку паливо-енергетичного комплексу. Особливу увагу в обговоренні приділяється ГАЕС. Елементами енергокомплексу, тісно пов'язаними з АЕС, які також є залежними від водних ресурсів, є передбачені Енергетичною стратегією України до 2030 р. декілька великих об'єктів гідроенергетики, які планується використовувати у якості так званих регулюючих потужностей: добудована але не функціонуюча Ташлицька ГАЕС, Дністровська та Канівська ГАЕС, які планується добудувати.

На думку громадських організацій, ці об'єкти складають підвищену екологічну небезпеку, пов'язані з практичним знищенням, внаслідок будівництва, значних природних та культурних територій, ландшафтів, цінних природних ресурсів, руйнацією або подальшою деградацією екосистем найбільших українських річок, можуть викликати значне погіршення якості життя та здоров'я населення, нести в собі техногенну небезпеку.

Більшість з них пов'язані з міжрегіональними, а деякі і з транскордонними екологічними впливами. Тому, ці проекти, згідно з чинним законодавством України, мають впроваджуватися за певними жорсткими державними процедурами, а також з обов'язковим залученням зацікавленої громадськості до оцінки цих проектів та участі у прийнятті рішень на найбільш початкових стадіях їх впровадження, як того вимагає Орхуська конвенція.

Громадська рада констатує непрозорість для громадськості проектів у сфері гідроенергетики, у т.ч. ВАТ „Укргідроенерго” та пропонує такі шляхи:

- завчасно та широко – у національній, а не місцевій пресі, оприлюднювати заяви про наміри та заяви про екологічні наслідки побудови гідроенергооб'єктів, які можуть масштабно вплинути на екосистеми найголовніших водних артерій України, якість життя та здоров'я сучасного населення України та майбутніх поколінь у басейнах річок;

- на першу вимогу надавати для ознайомлення та копіювання усім зацікавленим громадським організаціям та громадянам документацію по проектах (ТЕО, ОВНС, науково-експертні висновки, результати додаткових досліджень впливу на довкілля тощо);

- покращити технічну доступність громадян України до згаданої документації та визначити відповідальних за такий доступ у відповідних установах та організаціях;

- завчасно та широко повідомляти громадськість про започаткування та хід процесу Державної екологічної експертизи проектів, з обов'язковим оприлюдненням механізмів ознайомлення зацікавленої громадськості з цим процесом, умовами підготовки висновків держекспертизи та можливостей участі громадськості у прийнятті рішень;

- у обов'язковому порядку відповідати на письмові запити та звернення громадських організацій та громадян щодо надання інформації по цих об'єктах;

- реально враховувати думку громадськості щодо подібних проектів, у першу чергу місцевого населення.

Низка питань, що є під особливою увагою Громадської ради при Мінприроди, стосується проблеми узурпації права місцевими органами влади розпоряджатися земельними ділянками Природно-заповідного фонду України (блокування і відмова у видачі дозволів на розробку проектів землеустрою та винесення в натуру меж об'єктів природно-заповідного фонду, сприяння вилученню таких земель, нецільовому їх використанню, забезпечити повернення протизаконно зайнятих земель природно-заповідного фонду).

Розроблено проект нового Положення про Громадську Раду при Мінприроди, інноваційними складовими якого є залучення до членства легалізованих Мін'юстом всеукраїнських мереж та коаліцій екологічних громадських організацій, а також вдосконалення процедури взаємодії з Мінприроди та іншими державними органами.

Перелічить законодавчі, нормативні й інші заходи для здійснення загальних положень пунктів 2, 3, 4, 7 і 8 статті 3.

Пояснить, яким чином здійснюються положення цих пунктів. Зокрема, укажіть наступне:

а) відповідно до **пункту 2** - вжиті заходи щодо забезпеченню того, щоб посадові особи і державні органи здійснювали допомогу і забезпечували необхідну орієнтацію;

Відповідь: Мінприроди України затвердило два накази від 18 грудня 2003 року № 168 «Про затвердження Положення про участь громадськості в прийнятті рішень у сфері охорони довкілля» і № 169 «Про затвердження Положення про порядок надання екологічної інформації». Мінприроди України провело їх державну реєстрацію в Мінюсті України 04 лютого 2004 р. за №№ 155/8754 і 156/8755. Це дозволить упорядкувати механізми інформування та залучення громадськості до прийняття рішень в органах виконавчої влади на всіх рівнях, оскільки, як роз'яснює Кабінет Міністрів України, накази одного органу виконавчої влади, якщо вони зареєстровані в Мінюсті, розповсюджуються на всі інші органи виконавчої влади в межах їх компетенції.

Пункт 2: Допомога громадськості і її орієнтація в питаннях, що стосуються участі Громадськості

□ Які основні правові засоби передбачає загальне адміністративне право на користь сприяння здійсненню представниками громадськості своїх процедурних прав? Чи передбачає природоохоронне законодавство які-небудь додаткові аналогічні засоби?

Відповідь:

На даний час, в Україні питання доступу громадськості до інформації, сприяння участі її в процесі прийняття рішень і доступу до правосуддя з питань, що стосуються навколишнього середовища визначаються низкою загальних нормативно-правових актів, а саме.

Конституція України (статті 34, 36, 38,40).

Закон України 1992 р. „Про об'єднання громадян”.

Закон України 1991 р. «Про всеукраїнський та місцевий референдум».

Закон України 1992 р. „Про інформацію”.

Закон України „Про доступ до судових рішень”.

Закон України 1996 р. „Про звернення громадян”.

Закон України 1997 р. „Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади, місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації”.

Закон України „Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності”.

Закон України „Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку”.

Закон України „Про місцеве самоврядування в Україні”.

Закону України «Про планування і забудову територій».

Закон України "Про захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру".

Кодекс України про адміністративні правопорушення (передбачено адміністративну відповідальність службових та посадових осіб у випадку їх відмови від надання чи несвоєчасного надання екологічної інформації).

Указ Президента України 1997 р. «Про заходи щодо забезпечення конституційних прав громадян на звернення».

Указ Президента України 2000 р. „Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні”.

Указ Президента України 2001 р. „Про підготовку пропозицій щодо забезпечення гласності та відкритості діяльності органів державної влади”.

Указ Президента України 2002 р. «Про додаткові заходи щодо забезпечення реалізації громадянами конституційного права на звернення».

Указ Президента України 2002 р. “Про додаткові заходи щодо забезпечення відкритості у діяльності органів державної влади”.

Указ Президента України 2004 р. “Про забезпечення умов для більш широкої участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики”.

Указ Президента України 2005 р. “Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики”.

Постановою Кабінету Міністрів України 1998 р. затверджено Порядок проведення громадських слухань з питань використання ядерної енергії та радіаційної безпеки.

Постановою Кабінету Міністрів України 2002 р. затверджено Порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади.

Постанова Кабінету Міністрів України 2002 р. “Про заходи щодо подальшого забезпечення відкритості у діяльності органів виконавчої влади”.

Постанова Кабінету Міністрів України 2004 р. „Про офіційне оприлюднення

регуляторних актів, прийнятих місцевими органами виконавчої влади, територіальними органами центральних органів виконавчої влади та їх посадовими особами, і внесення змін до Порядку оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади”.

Постанова Кабінету Міністрів України 2004 р. „Зміни, що вносяться до оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади”.

Постанова Кабінету Міністрів України 2003 р. “Про заходи щодо створення електронної системи “Електронний Уряд”.

Постанова Кабінету Міністрів України 2004 р. “Деякі питання щодо забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики”.

Постанова Кабінету Міністрів України 2004 р. „Порядок проведення консультацій з громадськістю з питань формування та реалізації державної політики”.

Постанова Кабінету Міністрів України 2004 р. затверджено Положення про Громадську раду при Кабінеті Міністрів України.

Постанова Кабінету Міністрів України 2004 р. затверджено Типове положення про громадську раду при центральному, місцевому органі виконавчої влади.

Постанова Кабінету Міністрів України 2006 р. „Питання забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики”.

Розпорядження Кабінету Міністрів України 2004 р. „Про роботу центральних і місцевих органів виконавчої влади щодо забезпечення відкритості у своїй діяльності, зв’язків з громадськістю та взаємодії із засобами масової інформації”.

Постанова Кабінету Міністрів України 2005 р. “Про додаткові заходи щодо залучення громадськості до участі в управлінні державними справами”.

Крім того, в розвиток прав громадян, що визначені Орхуською конвенцією, в Україні діють нормативно-правові акти природоохоронної сфери, а саме.

Закону України „Про охорону навколишнього природного середовища”.

Закон України „Про державну екологічну експертизу”.

Закон України «Про охорону атмосферного повітря».

Закон України «Про рослинний світ».

Закон України «Про тваринний світ».

Закон України «Про природно-заповідний фонд України».

Постанова Верховної Ради України від 04.11.04 р. № 2169-IV “Про інформування громадськості з питань, що стосуються навколишнього середовища”.

Постанова Верховної Ради України від 04.11.04 р. № 2169-IV, якою визначено порядок розробки і затвердження двох Положень: „Про щоквартальне інформування населення через засоби масової інформації про об’єкти, які є найбільшими забруднювачами навколишнього природного середовища (10 об’єктів)” і „Про мережу загальнодержавної екологічної автоматизованої інформаційно-аналітичної системи”.

Міністерством охорони навколишнього природного середовища України було розроблено, затверджене наказом від 18.12.2003 № 169 та зареєстроване в Міністерстві юстиції України від 4.02.2004р. за № 156/8755 „Положення про порядок надання екологічної інформації”, наказом від 18.12.2003р. № 168 (реєстрація Мін’юсту України від 4.02.04р. за № 155/8754) Положення про участь громадськості у прийнятті рішень у сфері охорони довкілля; також затверджено наказом Мінприроди від 01.11.05р. № 397 та зареєстровано в Мін’юсті України 15.12.2005р. за № 1510/11790 Положення про щоквартальне інформування населення через ЗМІ про об’єкти, які є найбільшими забруднювачами природного середовища. Ці нормативно-правові акти Мінприроди України визначають порядок надання та оприлюднення екологічної інформації, регулювання відносин щодо реалізації права громадськості на участь у прийнятті рішень з питань охорони довкілля, проведення громадських обговорень, отримання достовірної інформації про підприємства-забруднювачі та їх вплив на довкілля.

Загалом Конституція України, Закон України «Про звернення громадян», Укази Президента

України «Про заходи щодо забезпечення конституційних прав громадян на звернення», «Про додаткові заходи щодо забезпечення реалізації громадянами конституційного права на звернення», інші нормативно-правові акти створили нормативно-правову базу такої важливої галузі суспільних відносин, як право громадянина на звернення, що є суттєвим кроком на шляху демократизації державного управління.

□ Які інституційні і бюджетні механізми існують в області нарощування потенціалу (наприклад, департаменти по зв'язках з громадськістю, столи довідок, посадові особи, зайняті повний або неповний робочий день)?

Відповідь:

В Апараті Верховної Ради України (український Парламент) функціонує Відділ з питань звернень громадян, В Секретаріаті Кабінету Міністрів України функціонує Департамент комунікацій влади і громадськості в кількості 48 посадових осіб державних службовців на чолі з відомим керівником-новатором-професіоналом Наталією Дніпренко, в центральних органах виконавчої влади створено департаменти, управління, відділи, сектори, на які покладено напрями взаємодії з громадськістю (департамент зв'язків з громадськістю Міністерства внутрішніх справ, Управління інформаційно-роз'яснювальної роботи та зв'язків із ЗМІ міністерства надзвичайних ситуацій, Управління розгляду звернень та прийому громадян та Секретаріат Уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини Мін'юсту, Управління комунікацій та зв'язків з громадськістю Мінприроди, тощо).

Створено Web-портали Кабінету Міністрів, який крім офіційного створив також спеціальний дитячий сайт (<http://children.kmu.gov.ua>), всіх центральних органів виконавчої влади, а також Громадські ради при Кабінеті Міністрів України, центральних органів виконавчої влади. У Міністерстві охорони навколишнього природного середовища України створено Громадську раду не тільки при центральному апараті, а і при його територіальних органах у всіх регіонах України. Однак при підготовці звіту, деякі громадські організації висловлюють зауваження що, на їх погляд, на Web-порталі Мінприроди не достатньо оприлюднюються проекти рішень та нормативних документів, а також пропонують розмістити на форумі Енергетичну стратегію України, питання будівництва нових блоків атомних станцій, загальнодержавну програму «Ліси України» тощо. Такі зауваження пов'язані з тим, що не завжди користувачі мережею Інтернет можуть швидко знайти цікаву для себе інформацію, яка є розміщеною і не завжди на сайті Мінприроди.

Основними напрямками співпраці Мінприроди з Громадськими радами є залучення громадськості до процесу прийняття рішень у сфері навколишнього природного середовища, об'єктивне висвітлення діяльності Мінприроди, а також проведення консультацій з громадськістю щодо гострих екологічних проблем.

За результатами реалізації українсько-датського проекту «Допомога Україні у впровадженні Орхуської конвенції» і за сприянням Проекту Європейського Союзу «Екологічна освіта, поінформованість громадськості, ННД», із травня 2003 року організовано діяльність Орхуського інформаційно-тренінгового центру при Мінприроди, що розташований в приміщенні міністерства.

Діяльність Орхуського інформаційно-тренінгового центру при Мінприроди спрямована на інформування громадськості з основних питань охорони навколишнього середовища і міжнародного екологічного законодавства, залучення висококваліфікованих фахівців до процесу навчання, просвіти та підвищення кваліфікації, а також громадськості до прийняття рішень та участі в процесі реалізації екологічної політики України на державному та міжнародному рівнях.

Подібні Орхуські інформаційні центри створені в усіх територіальних органах Мінприроди в межах всіх регіонів України. Фінансування на утримання Орхуських інформаційних центрів здійснюються в межах бюджетних коштів що передбачаються на

утримання територіальних органів Мінприроди. Тому для дієвого поліпшення діяльності центрів регіонального рівня є потреба у їх додатковій фінансовій підтримці.

При Кабінету Міністрів України, центральних органах виконавчої влади, у тому числі Мінприроди України створено Громадські приймальні, а при Державних управліннях охорони навколишнього природного середовища в областях, містах Києві та Севастополі, Республіканському комітеті з охорони навколишнього природного середовища в АР Крим, Державних екологічних інспекціях в областях, містах Києві та Севастополі, які є територіальними органами та спеціальними підрозділами Мінприроди, створено Громадські екологічні приймальні. Під час роботи громадський приймалень відпрацьовано механізм розгляду і надання відповідей, вирішення питань, що викладені зверненнями, скаргами та пропозиціями громадян.

З метою вдосконалення роботи зі зверненнями громадян, усунення недоліків і причин, що породжують скарги, підвищення відповідальності посадових осіб, які допускають формально-бюрократичне ставлення до розгляду звернень громадян, організації їх особистого прийому 19 березня 1997 року був виданий Указ Президента України «Про заходи щодо забезпечення конституційних прав громадян на звернення». Указ, зокрема, зобов'язує органи виконавчої влади регулярно проводити особистий прийом громадян за місцем їх праці та проживання, затвердити графіки прийому. Ураховуючи особливу роль звернень громадян у забезпеченні постійного зв'язку між державою та громадянином, вирішення важливих проблем окремої людини і громадянина Президентом України 13 серпня 2002 року видано Указ «Про додаткові заходи щодо забезпечення реалізації громадянами конституційного права на звернення». У ньому встановлено, що забезпечення всебічного розгляду звернень громадян, порушених у них проблем, оперативне їх вирішення, задоволення законних прав та інтересів громадян є на сучасному етапі одним із пріоритетних завдань органів державної влади та органів місцевого самоврядування, відповідальним обов'язком їх посадових і службових осіб, фактором забезпечення суспільно-політичної та економічної стабільності в державі.

З цією метою керівникам органів державної влади та органів місцевого самоврядування визначено здійснити докорінну перебудову роботи відповідних органів із зверненнями громадян, забезпечивши, зокрема:

здійснення безперешкодного і регулярного, не рідше одного разу на місяць, особистого прийому громадян посадовими та службовими особами, в тому числі у позаробочий час за місцем роботи та проживання громадянами, неухильне дотримання затверджених графіків їх особистого прийому, виділення спеціальних приміщень для прийому громадян та їх належне обладнання;

розгляд не рідше ніж двічі на рік стану роботи зі звернення громадян на колегіях, засіданнях президій із запрошенням представників судів, органів прокуратури, інших державних органів, громадських організацій, засобів масової інформації;

щорічну підготовку та опублікування аналітичних доповідей відповідних органів про стан роботи зі звернення громадян, систематичне оприлюднення через ЗМІ інформації відомостей про роботу зі зверненнями та вирішення порушених у них питань;

посилення персональної відповідальності посадових та службових осіб за належну організацію даної роботи та результати вирішення порушених у зверненнях питань, беручи до уваги, що: рівень роботи посадових та службових осіб із зверненнями громадян має розглядатися як важливий критерій оцінки їх професійного рівня, відповідності займаній посаді, а також можливості просування таких осіб по службі; кожен факт невирішення порушених у зверненні обґрунтованих питань, які належать до компетенції відповідного органу, посадової чи службової особи, що призвело до повторного звернення до органу вищого рівня, має глибоко аналізуватись і, в разі виявлення ознак тяганини, формалізму та бюрократизму, мати наслідком невідворотне притягнення відповідальних осіб до встановленої законом відповідальності;

запроваджується з 2003 року періодичне особисте звітування керівників центральних

органів виконавчої влади, голів обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій перед Президентом України, голів районних державних адміністрацій перед головами обласних державних адміністрацій з питань роботи зі зверненнями громадян:

запроваджується особистий прийом громадян Главою Секретаріату Президента України та його заступників з питань, що мають особливе суспільне значення.

Чи існують які-небудь конкретні нормативні положення і/або практика, що стосується нарощування потенціалу для державних органів, що виконують функції, що стосуються навколишнього середовища (наприклад водогосподарські, лісгосподарські, рибгосподарські органи)?

Відповідь:

Громадські приймальні, що створено на виконання конкретних зазначених вище нормативно-правових актів Президента України, Верховної Ради України (український Парламент) та Уряду України, діють в органах виконавчої влади всіх рівнів. Це стосується і органів з питань земельних ресурсів, водного господарства, лісового господарства, сільського господарства тощо.

За наказом Мінприроди України всі територіальні органи в регіонах складають Екологічні паспорти областей та Регіональні щорічні доповіді про стан навколишнього природного середовища в областях (регіонах). Ці матеріали об'єднуються і видаються у друкованих виданнях та в електронній формі, наприклад Бюлетень «Екологія Львівщини-2006».

Практично в кожній області (регіоні) України територіальними органами Мінприроди України в регіонах спільно Обласними радами, та державними обласними адміністраціями, із залученням громадськості, розроблено, затверджено на регіональному рівні та функціонують програми охорони навколишнього природного середовища в окремому регіоні («Програма охорони навколишнього природного середовища Дніпропетровської області на 2005 -2015 роки», «Моніторинг та відтворення природних екосистем Дніпропетровської області», «Програма виходу з екологічної кризи міста Запоріжжя на період 2001-2010 рр.», «Запорізька обласна програма охорони довкілля, раціонального використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки», тощо). Кожна така регіональна програма передбачає низку заходів в частині реалізації прав громадян на доступ до екологічної інформації та участі прийнятті рішень з екологічних проблем.

В Донецькому регіоні територіальним органом Мінприроди України спільно Обласної радою та державною обласною адміністрацією розроблено "Стратегія інформування населення в області екології та управління твердими побутовими відходами в Донецькій області", що на даний час узгоджується в установленому порядку і готується до затвердження депутатами на сесії Донецької обласної ради.

Територіальним органом Мінприроди у Вінницькій області систематично проводиться робота щодо визначення потенційних підприємств – найбільших забруднювачів довкілля. Так, було підготовлено та надано у ЗМІ Вінницької області інформацію щодо Стадницького сміттєзвалища, відходів ліквідованого підприємства "Хімпром", а також щодо однієї із складових проблеми невпізнаних, непридатних та заборонених до вживання пестицидів, які є одними з найбільших забруднювачів навколишнього природного середовища в області та складають потенційну екологічну небезпеку. Матеріали на зазначену тематику постійно публікуються в обласних та районних ЗМІ, транслюються в ефірі обласних радіо та телебаченні та викликають помітний резонанс громадської думки. За допомогою можливостей Орхуського інформаційного центру через мережу місцевого телебачення та радіомовлення, друкованих обласних та регіональних

видань та за електронними списками розсилки зацікавленим підприємствам та організаціям постійно здійснюється оприлюднення інформації про діяльність Вінницької обласної державної адміністрації, інших місцевих органів виконавчої влади. З метою поглиблення інформованості громадськості з питань екології, на базі Орхуського центру, що діє при Держуправлінні, організовано роботу відео - та бібліотеки, яка нараховує понад 20 фільмів та понад 260 примірників довідкової літератури з екологічних питань. Постійними відвідувачами Орхуського центру є громадські організації "Саджавка", "Мальва", "Ойкос", "Відкастик", Вінницький обласний осередок ВЕЛ, "Крокус", організація "ІНТЕР-ЕКО", університет "Україна", екологічна асоціація "Зелений світ Поділля" та представники екологічних інформаційних центрів, створених на базі шкільних та позашкільних навчальних закладів області. Приміщення Орхуського центру, Інтернет-зв'язок, комп'ютер, принтер, мультимедійний проектор та відеокамера безкоштовно використовуються членами громадських екологічних організацій, еколого-інформаційних центрів, навчальними та позашкільними закладами, об'єднанням екскурсиводів Вінниччини для проведення власних екологічних заходів. Систематично на базі Орхуського центру проводяться конференції, круглі столи, лекції на природоохоронну тематику. Традиційними стали факультативні заняття для слухачів курсів підвищення кваліфікації на базі Інституту післядипломної освіти педагогічних працівників. Протягом звітного періоду фахівцями Держуправління було проведено 14 таких занять. У 2007 році фахівцями Держуправління на базі Орхуського інформаційного центру підготовлено 4 презентації, які, разом із презентаціями, створеними у 2006 році, були використані в лекціях перед учнями, студентами та викладачами середніх, спеціальних та вищих навчальних закладів, представниками місцевої влади та органів місцевого самоврядування. Варто особливо згадати про те, що майже на кожній лекції обов'язковим моментом є демонстрація презентації "Використання оснащення та перспективні напрямки роботи центрів екологічної освіти та інформації", яка висвітлює один із аспектів виконання вимог Орхуської конвенції. Така презентація незмінно викликає зацікавленість та готовність до подальшої співпраці у слухачів лекцій та учасників семінарів – активістів екологічних рухів. На веб-сайті Держуправління (<http://www.vinco.gov.ua>) постійно розміщується та оновлюється інформація щодо прав і обов'язків громадян та суб'єктів підприємницької діяльності в галузі охорони довкілля. Серед такої варто згадати інформацію про порядок отримання дозволів (погоджень) і перелік документів дозвільного характеру, що видаються Держуправлінням, та роз'яснення щодо особливо гострої проблеми області – права громадян на загальне користування ставками, що здані в оренду для риборозведення. У поточному році Держуправління продовжує роботу з удосконалення системи юридичних консультацій для громадян та суб'єктів підприємницької діяльності, зокрема, шляхом розміщення відповідних публікацій в друкованих ЗМІ, озвучення на радіо, телебаченні, веб-сайтах Держуправління й громадських організацій, налагодження через районні ЗМІ взаємозв'язку з громадянами, які проживають у сільській місцевості. Для представників підприємств та організацій області, що співпрацюють з регулюючими відділами Держуправління, а також для постійних відвідувачів Орхуського інформаційного центру систематично поновлюється інформація на дошці новин та оголошень "ЕКОБЛОКНОТ", що містить огляди змін в екологічному законодавстві, цікаві публікації про стан навколишнього середовища в області, анонси різноманітних екологічних заходів тощо. В такий, зокрема, спосіб реалізується право громадян на доступ до інформації з питань, що стосуються довкілля у Вінницькій області. Важливою ланкою у складовій налагодження взаємозв'язків та інформування громадськості про стан довкілля, продовжують залишатись виїзні прийоми громадян керівництвом Держуправління. Як приклад дієвості такого механізму реалізації прав громадян на чисте довкілля, можна згадати звернення жителів село Радянське Крижопільського району під час виїзного прийому громадян у даному районі, який проводила начальник Держуправління О.Г.Яворська. Завдяки цьому зверненню було зупинено незаконне будівництво екологічно небезпечного об'єкту.

Інформування громадськості щодо ведення лісового, мисливського господарства та

полювання відбувається із залученням засобів масової інформації, електронних та інших засобів зв'язку. Це відбувається шляхом проведення прес-конференцій, брифінгів, круглих столів, прямих телефонних ліній в Державному комітеті лісового господарства, до участі в яких запрошуються журналісти провідних загальноукраїнських видань. На місцевому рівні зазначені заходи проводяться керівниками територіальних органів Держкомлісгоспу. На сторінках видань всіх рівнів ЗМІ відбувається розміщення статей, інтерв'ю, коментарів, підготовка теле- і радіопередач, виготовлення та розповсюдження інформаційно-презентаційної продукції про ведення лісового, мисливського господарства та полювання. З 2003 року, за сприяння Держкомлісгоспу, на Національному радіо регулярно виходять радіопередачі лісівничої тематики. На виконання Постанови Кабінету Міністрів України від 04.01.2002 № 3 «Про Порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади», в рамках єдиного веб-порталу органів виконавчої влади створено та забезпечується постійне оновлення офіційного веб-сайту Держкомлісгоспу (<http://dklg.kmu.gov.ua>). За допомогою сайту поширюється інформація про актуальні новини Держкомлісгоспу, інформація щодо проектів нормативних актів, та чинних документів з питань лісового, мисливського господарства та полювання, щоквартальна інформація про результати діяльності Держкомлісгоспу; інформація щодо міжнародних договорів, конвенцій і угод та інших питань, що знаходяться в сфері компетенції Держкомлісгоспу.

На даний час власні сторінки в мережі Інтернеті створюються у більшості територіальних органів Держкомлісгоспу.

З метою підвищення рівня участі громадськості в процесі формування та реалізації державної політики у сфері лісового, мисливського господарства та полювання, за сприяння Українсько-шведського проекту підтримки реформ лісового сектору України Держкомлісгоспом розроблено «Методичний посібник по роботі з громадськістю в лісовому секторі». Посібник розглянуто і схвалено Науково-технічною радою Держкомлісгоспу. На даний час вирішуються організаційні питання щодо його офіційного видання та подальшого поширення серед територіальних органів.

За сприяння Українсько-шведського проекту підтримки реформ лісового сектору України Держкомлісгоспом проведено ряд навчально-методичних семінарів для спеціалістів територіальних органів відповідальних за взаємодію з громадськістю.

У Львівській області з метою інформування населення та владних структур про результати моніторингових досліджень прийнято «Положення про порядок інформаційної взаємодії суб'єктів Львівської обласної системи моніторингу природного довкілля», у якому передбачено Регламент надання екологічної інформації основним категоріям користувачів.

З метою поглиблення партнерських відносин із суспільством, створення ефективних організаційних та правових умов для всебічної реалізації громадянами конституційного права на участь у процесі підготовки та реалізації органами виконавчої влади нормативно-правових актів, залучення об'єднань громадян до обговорення проблем, питань, пов'язаних з впливом доріг на навколишнє середовище, перспектив розвитку та стану справ в автомобільній галузі при Державній службі автомобільних доріг України створено Громадську колегію.

За інформацією, що надана Державною службою автомобільних доріг України, нормативно-правова база дорожнього господарства не обмежує участі громадськості в ознайомленні з матеріалами, які не є державною таємницею.

Міністерство промислової політики України, на базі УкрДНТЦ «Енергосталь» (м. Щолкіно Автономної Республіки Крим) щорічно проводить міжнародні науково-практичні конференції з питань екології та захисту навколишнього середовища. Конференції висвітлюють проблеми екології регіонів, питання охорони повітряного і водного басейнів, утилізації техногенних та побутових відходів, використання відходів у якості вторинної сировини, енергозберігаючі і екологічні аспекти розвитку базових галузей промисловості в світлі механізмів Кіотського протоколу та Рамкової конвенції ООН про зміну клімату. За результатами конференції щорічно видається збірник наукових статей, який розрахований для широкого загалу читачів.

За інформацією Державного комітету ядерного регулювання України, він активно

працює над створенням відкритого інформаційного простору, доступного широкому загалу, та налагодження партнерської взаємодії з громадськістю. Відтак, зусилля Комітету спрямовані на формування та підтримку ефективної системи взаємодії з громадськістю, складовими якої є пряма - одностороння взаємодія (інформування громадськості) та зворотна – двостороння взаємодія (партнерство з громадськістю, а саме: консультації, діалог та врахування громадської думки при прийнятті державних рішень). За допомогою сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, які дозволяють не тільки створювати і накопичувати інформацію, а і вільно користуватись та обмінюватись нею, забезпечується якісний оперативний доступ до офіційної інформації та надання громадянам адміністративних послуг. Підтримувати конструктивний діалог з громадськістю допомагає організований та мобільний посередник - Громадська рада при Держатомрегулюванні, створена на паритетних засадах. У 2008 році планується розробити два документи: “Концепцію Державної цільової програми інформування громадськості з питань ядерної та радіаційної безпеки” та “Концепцію створення Інформаційного центру Держатомрегулювання”. Питання про результати роботи з громадськістю та стан розгляду звернень громадян двічі на рік розглядається на засіданні Колегії Держатомрегулювання. Інформаційний супровід діяльності Держатомрегулювання здійснюється через ЗМІ, Інтернет за допомогою веб-сайту Держатомрегулювання, щорічної Доповіді про стан ядерної та радіаційної безпеки в Україні, Національної доповіді про стан техногенної та природної безпеки в Україні, яку щорічно готує МНС України, Довідково-інформаційного фонду, інформаційно-аналітичних довідок, які надсилаються до прес-служб різних гілок влади, для подальшого поширення та використання в роботі.

1 листопада 2007 р. підписано Угоду про співробітництво у галузі використання і охорони водних ресурсів басейну річки Прип'ять між Рівненською, Волинською, Житомирською, Київською, Хмельницькою облдержадміністраціями та обласними радами, якою передбачено Положення про інформаційну взаємодію в межах басейну Прип'яті, де безпосередніми сторонами інформаційної взаємодії виступають держуправління охорони навколишнього природного середовища в областях, держекоінспекції в областях, обласні центри з гідрометеорології, обласні управління меліорації і водного господарства, Басейнова Рада Прип'яті, а опосередкованими сторонами взаємодії є ряд установ, організацій, водокористувачі, наукові установи та громадські організації.

Чи розроблені які-небудь конкретні учбові програми для суддів охорона навколишнього середовища і питань, які розглядаються в Конвенції?

Відповідь: У національному законодавстві на рівні закону закріплено права представників громадськості, передбачені статтею 3 Орхуської конвенції, щодо отримання доступу до інформації, пов'язаної з судовими рішеннями, що стосуються навколишнього середовища. Це постійно враховується програмами підвищення кваліфікації юридичних кадрів та суддів.

б) відповідно до пункту 3 - вжиті заходи щодо сприяння екологічній освіті і підвищення рівня інформування щодо проблем навколишнього середовища;

Відповідь 2004 року: Для освіти і підвищення рівня інформування громадськості щодо проблем навколишнього середовища в системі Мінприроди України здійснюються наступні заходи:

- у 2000 р. була створена веб-сторінка Мінекоресурсов України, а у 2003 р. створено веб-портал (<http://www.menr.gov.ua>), на якому розміщується екологічна інформація,

- створені рубрики, присвячені Орхуській конвенції, Орхуському інформаційно-тренінговому центру, громадським радам при центральному апараті Мінприроди України та його територіальних органах;
- щорічно готується і видається Національна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Україні, а також обласні доповіді в більшості адміністративних областей України, електронні версії яких з 2003 р. розміщуються на веб-порталі Міністерства;
 - регулярно проводяться прес-конференції і брифінги для засобів масової інформації;
 - Міністерство бере участь у підготовці парламентських слухань з екологічних проблем;
 - 20 травня 2003 р. було відкрито Орхуський інформаційний центр у рамках українсько-данського проекту «Допомога Україні у впровадженні Орхуської конвенції»;
 - 23-25 травня 2003 р. Україна була організатором 5-ї Все-європейської конференції міністрів охорони навколишнього природного середовища «Довкілля для Європи»; під час Конференції було організовано тематична виставка;
 - 24-26 травня 2004 року відбулася Всеукраїнська екологічна конференція «Рік після конференції Міністрів» в рамках міжнародної виставки-ярмарку „Довкілля-2004” і ці заходи планується проводити щорічно;
 - 24.11.04 р. в Мінприроди України відкрився Орхуський інформаційно-тренінговий центр (далі - Центр) у новому приміщенні Міністерства на базі Орхуського інформаційного центру. Центр має статус подвійного підпорядкування: Мінприроди України та його Державному екологічному інституту, що займається підготовкою і підвищенням кваліфікації фахівців в сфері екології. Тепер населення має можливість отримувати екологічну інформацію безпосередньо в Центрі, а також брати участь у різних інформаційних заходах.
 - 24.11.04 р. в Орхуському інформаційно-тренінговому центрі відбулася презентація результатів Проекту Європейського Союзу «Інформація, освіта та поінформованість громадськості, ННД » (далі - Проект). Проект було завершено у грудні 2004 р. його основні результати у вигляді посібників для держслужбовців, громадськості і тренерів, призначених для поширення інформації про права населення, гарантованих Орхуською конвенцією, використовуються в програмах навчальних закладів і громадських організацій, що проводять тренінги. Офісне обладнання Проекту було передано в Орхуський інформаційно-тренінговий центр для розширення його технічних можливостей;
 - Проводиться щорічний міжнародний симпозіум «Екологічні проблеми Чорного моря». Організатори: Держінспекція з охорони довкілля Південно-Західного регіону Чорного моря, Український науковий центр екології моря Мінприроди України, Держуправління екоресурсів в Одеській області, Одеська облрада, Управління екобезпеки Одеського міськвиконкому, Одеська філія інституту біології південних морів НАН України, Одеський центр науково-технічної й економічної інформації Міносвіти і науки України.
 - щорічно Міністерство бере участь у міжнародній виставці-ярмарку «Екологія», що організується Національною Академією наук України і проводиться з 2000 року;
 - оновлюється експозиція Мінприроди України на постійно діючій виставці в «Експоцентрі України» у павільйоні № 1 «Україна сьогодні»;
 - Міністерство організує і спонсорує проведення Всеукраїнського конкурсу «До чистих джерел» і різні природоохоронні акції, наприклад, «День довкілля», «Чисте повітря», «Першоцвіт», «Ялинка», залучаючи широкі кола населення до практичної реалізації природоохоронних заходів ;
 - видається журнал «Рідна природа» при інформаційно-фінансовій підтримці Мінприроди України;
 - з 2001 р. випускається «Причорноморський екологічний бюлетень», що включає

розділи: «Екологічна політика», «Екологічне законодавство», «Наука, технологія й освіта», «Стан і проблеми навколишнього середовища», «Екологія міста», «Колонка інспектора», «Екологічний калейдоскоп»;

- з червня 2004 р. видається журнал Держуправління екоресурсів у Чернівецькій області “Екологічний вісник Буковини”;
- Чернівецьке Держуправління екоресурсів продовжило випуск 10-го та 11-го томів “Збірник законодавчих актів України про охорону навколишнього природного середовища”
- опубліковано збірник статей «Екологічні проблеми Причорномор'я» і «Довідник екологічних організацій Одеської області та м. Одеси»;
- фахівці в системі Мінприроди України готують статті з екологічної тематики для преси, беруть участь у тематичних теле- та радіо- передачах, готують відповіді на інформаційні запити громадських організацій і окремих громадян;
- регулярно проходять засідання Громадських рад при Мінприроди України і Держуправліннях екоресурсів в областях, містах Києві та Севастополі, на яких обговорюються актуальні екологічні проблеми;
- щорічно, за підтримки Мінприроди України, проходять конференції екологічної громадськості, семінари, круглі столи, на яких поширюються відповідні інформаційні матеріали;
- діють Громадські приймальні при Держуправліннях екоресурсів в областях, містах Києві та Севастополі, створюється Громадська приймальня при центральному апараті Мінприроди України;
- при громадських приймальнях працюють «гарячі» телефони.

Пункт 3: Екологічна освіта і підвищення рівня інформування

□ Яким чином у навчальних програмах навчальних закладів початкового, середнього і вищого рівня розглядаються екологічні питання і питання управління, зокрема ті, які піднімаються в Конвенції? Існують які-небудь інституційні домовленості відносно цього питання (наприклад, меморандуми про взаєморозуміння між міністерствами охорони навколишнього середовища і освіти)?

Відповідь:

Екологічна освіта сприяє формуванню екологічної свідомості та екологічної культури, особливо підростаючого покоління. Освіта в цілому як частина державної політики визнана одним з найважливіших стратегічних напрямів переходу суспільства до сталого розвитку.

В розвиток екологічної освіти в Україні розроблено і затверджено Концепцію екологічної освіти в Україні (затверджена рішенням Колегії Міністерства освіти і науки України – протокол від 20.12.2001 р. № 13/6-19). Концепція екологічної освіти в Україні складена з урахуванням сучасного стану і перспектив розвитку суспільного знання, спрямована на перебудову змісту освіти і виховання відповідно вимогам часу та основним положенням Національної доктрини розвитку освіти у XXI столітті та є елементом концепції гармонійного розвитку держави.

Кабінету Міністрів України, крім офіційного, створив спеціальний дитячий освітній сайт www.children.kmu.gov.ua.

За ініціативи та підтримки Запорізької обласної державної адміністрації та Державного управління охорони навколишнього природного середовища в Запорізькій області з 01 вересня 2006 року з учбових закладах освіти області введено регіональний навчальний курс “Екологія рідного краю”, який є нагальним освітнім проектом в такому найбільш індустріально розвиненому та техногенно навантаженому регіоні якою є Запорізька область. За науковим керівництвом освітнього проекту кафедрою екології Запорізького національного університету та Запорізькою обласною державною адміністрацією, відомими вченими, вчителями-новаторами, методистами, екологами-

практиками розроблено відповідні учбові програми та підготовлено підручники. Навчальний матеріал розділено на три рівні : “Я тільки один із багатьох подібних” (1-10 класи); “Природа очікує...” (5-9 класи); “Оточуючий світ природи – гаранті мого існування” (10-11- класи). На даний час “Екологію рідного краю” вивчають 154 тис. учнів у 7628-и класах 568 загальноосвітніх навчальних закладах Запорізької області.

Велику роль в екологічному вихованні і практичний внесок у поліпшення навколишнього природного середовища відіграють заходи за участю посадових осіб Мінприроди України та представників громадських природоохоронних організацій:

- природоохоронні свята: “День довкілля”, “Всесвітній день охорони навколишнього природного середовища”, “Міжнародний День Чорного моря”;
- виставки: „Чорнобиль: екологія, людина, здоров'я”, щорічні Міжнародні виставки-ярмарки “Екологія”, «Барвіста Україна»;
- Всеукраїнський конкурс юних винахідників та раціоналізаторів „Природа–людина–виробництво–екологія”.

На виконання Указу Президента України від 01.04.2005 № 571/2005 „Про Всеукраїнську акцію „Зелений паросток майбутнього”, з 2005 року поспіль, з 9 квітня протягом місяця по всій території України проводиться комплекс заходів із збереження довкілля на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях, зокрема благоустрій зелених зон, парків, скверів, створення нових зелених насаджень у кожному населеному пункті, поширення природоохоронних знань.

В основі Всеукраїнської акції „Зелений паросток майбутнього” закладено ідею виконання практичних природоохоронних заходів з благоустрою населених пунктів, упорядкування територій парків, скверів, алей, висаджування окремих дерев та кущів, створення нових лісових насаджень (лісів, полезахисних смуг, насаджень у межах водоохоронних зон), упорядкування сміттєзвалищ, розчищення та упорядкування водних джерел, активних заходів державного і громадського контролю у сфері охорони навколишнього природного середовища, проведення інформаційно-просвітницьких заходів з метою підвищення екологічної свідомості населення (конференції, семінари, круглі столи, фестивалі, екологічні виставки тощо) з одночасним формуванням партнерських стосунків між владою і громадянами у реалізації цих заходів.

У проведенні природоохоронних заходів присвячених Всеукраїнській акції „Зелений паросток майбутнього” беруть участь працівники центральних (міністерства, державні комітети, центральні органи із спеціальним статусом) та місцевих органів виконавчої влади, урядові органи державного управління, їх територіальні органи.

Мінприроди України в рамках природоохоронних заходів Всеукраїнської акції „Зелений паросток майбутнього”, крім безпосередньої їх реалізації, активно здійснює функцію ініціативного, координаційного, інформаційного та моніторингового центру.

Національною Академією Наук, Міністерством охорони навколишнього природного середовища України, Міністерством України з питань надзвичайних ситуацій та у справах населення від наслідків Чорнобильської катастрофи, за підтримки Партії Зелених України, 3 – 6 квітня 2007 року у Павільйоні № 23 „Наука” Національного комплексу „Експоцентр України” було проведено 10-у Міжнародну виставку-ярмарок „Екологія-2007”.

В дні роботи виставки „Екологія – 2007” у павільйоні № 23 „Наука” Національного комплексу „Експоцентр України” Мінприроди України було організовано роботу виїзної Громадської приймальні Мінприроди за участю посадових осіб структурних підрозділів центрального апарату, державних управлінь охорони навколишнього природного середовища в областях, містах Києві та Севастополі, Рескомприроди АР Крим, урядових органів державного управління та установ в складі Мінприроди - чергування в порядку постійного представництва по підрозділу.

Виїзну Громадську приймальню Мінприроди під час її роботи відвідало 110 відвідувачів, 30 з них потребували вивчення питання і відповіді їм було надано на електронні адреси, або в телефонному режимі після завершення роботи виїзної Громадської приймальні.

З метою забезпечення доступу громадськості до інформації щодо гострих екологічних проблем, а також обговорення діяльності Мінприроди України в рамках реалізації вимог Орхуської конвенції, на території зазначеного павільйону Національного комплексу „Експоцентр України”, під час роботи X міжнародної виставки „Екологія – 2007” було проведено також низку семінарів із залученням громадськості та учбових закладів, з таких тематик: „Проблеми екології великих міст”; „Впровадження вимог ратифікованої Верховною Радою України у 1999 році Конвенції про доступ до інформації, участь громадськості у прийнятті рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (Орхуська конвенція) та Протоколу про реєстри викидів та переносу забруднювачів щодо Орхуської конвенції”; „Міжнародно-правові аспекти збереження та використання тваринного світу в Україні” з презентацією відповідних міжнародних нормативно-правових актів; „Моніторинг навколишнього середовища”, тощо.

Крім заходів, спільних з Мінприроди України, громадські організації природоохоронного спрямування міжнародного, всеукраїнського рівня (мають мережу регіональних осередків) та інші самостійно організують і проводять заходи, що спрямовані на екологічне виховання (екологічні табори, екологічні десанти, екологічні фестивалі) та участь в розробці і впровадження екологічних учбових програм: «Всеукраїнська екологічна ліга», «МАМА-86», «Екологічна Варта», «Жива Планета», «Еко-Право-Київ», «Еко-Право-Людина», «Українське товариство охорони природи», «Українське товариство охорони птахів», Українське ботанічне товариство», «Національний екологічний центр України», «Зелений світ», «Українське товариство стійкого розвитку», «Екологія людини», «Видавництво ЕКО-інформ».

Створення системи громадського екологічного виховання, самоврядування та виховання екологічно свідомого лідера, а також створення і розвиток дитячого громадського руху це головні принципи діяльності Всеукраїнської дитячої спілки “Екологічна Варта”. Практична природоохоронна робота “Вартівців” – це проведення традиційних всеукраїнських заходів, таких, як конкурс «Замість ялинки – зимовий букет», «Наша допомога птахам» /заготівля кормів та виготовлення годівничок взимку, виготовлення шпаківень навесні/, «Первоцвіт» /пропаганда збереження первоцвітів від винищення/, “Посади своє дерево” /озеленення, закладання парків, садів/, «Струмочок, річечка, ріка» – дослідження та очищення водойм, проекти «Рекультивация кримських згаріщ» та «Прибери планету», науково-дослідницька робота, проведення чисельних конференцій та круглих столів, спорядження екологічних експедицій. Всеукраїнська дитяча спілка “Екологічна Варта” створила, впровадила та розширює впровадження нових освітніх програм у галузі екологічної освіти і виховання, таких, як «Вартівські вміння», «Програма вартівських зборів», «Екологічна варта власного майбутнього», «Школа лідера-еколога», щорічний Всеукраїнський фестиваль екологічної творчості «Свіжий вітер», участь у якому беруть вартівські шкільні екологічні театри, Всеукраїнський конкурс «Мій голос я віддаю на захист природи», що має номінації, в яких можуть проявити себе і діти, і дорослі: це – екологічний плакат, малюнок, вірш, екологічні твори, урок екології, фотографії тощо. Організація та проведення екологічних конкурсів та вікторин, семінарів-тренінгів, екологічних екскурсій, створення екологічних клубів, центрів, творчих майстерень – невід’ємна частина діяльності «Екологічної варті». Важливою частиною діяльності є оперативне, максимально широке розповсюдження інформації про екологічні проблеми, еколога-пропагандистську діяльність, популяризацію екологічного світогляду молоді. До акцій на захист довкілля вартівці розповсюджують листівки, виготовлені власноруч, активно працюють із засобами масової інформації – вартівські конкурси організують спільно із всеукраїнськими радіопрограмами, створюють власні освітні програми та висвітлюють діяльність у журналах та газетах. Серії книжок «Екологічна освіта і виховання» та «Природоохоронні акції», «Граємо разом у природі» стають у нагоді і вчителю, і молодому лідеру-екологу – сценарні плани уроків екології, позакласних заходів екологічної тематики, рекомендації щодо проведення практичних природоохоронних акцій, екологічні ігри використовують “Вартівці” і на уроках, і в позашкільній діяльності.

Започатковано літні екологічні табори, де відпочинок поєднується з науковими дослідженнями, практичними природоохоронними заходами, творчою роботою дітей. У літньому оздоровчому таборі «Екологічна варта» на Кримському узбережжі щороку оздоровлюються та проходять цікаве екологічне навчання біля тисячі дітей. До програми табору входять: науково-дослідницька робота, тренінги, екологічні розвиваючі ігри, експедиції та екскурсії. Відпочинок поєднується з науковими дослідженнями, практичними природоохоронними заходами, творчою роботою дітей.

NGO «Всеукраїнська екологічна ліга», пріоритетною діяльністю якої є просвітницька діяльність, є засновником двох періодичних видань: «Екологічний вісник» та реферативний журнал «Екологія». Їх тематичну спрямованість визначають дослідження вітчизняних учених у галузі екології, економічних механізмів природокористування, екологічного права та політики, екологічної культури та освіти. За підтримки Всеукраїнської екологічної ліги видано серію з 10-ти еколого-географічних карт, присвячену дослідженню екологічного стану водних ресурсів, атмосферного повітря, еколого-економічному зонуванню території України, екологічній небезпеці, медико-демографічним проблемам, еколого-економічній збалансованості території України. З метою узагальнення освітнього, виховного, публіцистичного та природоохоронного досвіду в галузі охорони довкілля, екологічної освіти та виховання, Всеукраїнська екологічна ліга започаткувала видання бібліотеки за серіями: «Екологічна освіта та виховання»; «Природоохоронні акції»; «Стан навколишнього середовища». Всеукраїнська екологічна ліга зніщувала видання «Екологічної енциклопедії» — широкопланового науково-довідкового видання, в якому, на основі досягнень національної та світової екологічної науки, подано сучасну інформацію про всі її галузі. Енциклопедія уособлює велику інформаційно-пошукову систему, де представлено у лаконічній формі уніфіковану українську наукову термінологію з екології. «Екологічна енциклопедія» розкриває зміст майже 5000 термінів, значна частина яких подається вперше, а також вміщує близько 2000 кольорових ілюстрацій, графіки та діаграми, понад 100 оглядових і спеціальних карт, що в комплексі характеризує сучасний розвиток екологічної науки та її основні галузі. Значну частину накладу всіх видань Всеукраїнська екологічна ліга безкоштовно передає школам, вищим навчальним закладам, науковим установам, бібліотекам та громадським організаціям, під час проведення наукових заходів. На сайті Всеукраїнської екологічної ліги (<http://www.ecoleague.net>) розміщено рубрики: на захисті довкілля; пресс-центр; важливі екологічні новини; видання ВЕЛ; бібліотека видань екологічної спрямованості; екологія і законодавство; громадська оцінка екологічної політики; аналітичні матеріали. Налагоджена системна, потужна співпраця із засобами масової інформації. Періодично відбуваються семінари для ЗМІ з різних екологічних питань, ліга забезпечує журналістів інформацією з метою привернути увагу преси до природоохоронних проблем. Невід'ємною частиною програми проведення наукових заходів є запрошення представників ЗМІ. ВЕЛ здійснює інформаційне забезпечення природоохоронних заходів.

Значну інформаційну діяльність проводять і обласні, районні, міські організації (осередки) ВЕЛ. Вінницькою ОО ВЕЛ було видано інформаційно-просвітницькі буклети «Перлини Східного Поділля», інформаційну збірку «Зелені «Оазиси» Вінниці», плакати «Тварини потребують твого захисту», книги «Водні антропогенні ландшафти Поділля», «Проблеми утилізації ТПВ», календарі «Здоров'я річки – це здоров'я людини», буклети «Як поводитись з ТПВ», інформаційно-просвітницька збірка ВДС «Екологічна варта» – «Світ очима дитини». Волинською ОО ВЕЛ випущено навчальний посібник «Основи екології», навчальний посібник «Основи безпеки життєдіяльності». Підготовлено та випущено комплект екологічних карт області. Карти виготовлялись в рамках акції «Всеукраїнська екологічна ліга – школі». Означені карти комплектами по 5 штук передано у сільські школи області (близько сотні шкіл), за що отримано від останніх письмові подяки та прохання продовжити цю акцію. Спеціалістами Закарпатської ОО ВЕЛ підготовлено публікацію до «Екологічного вісника» («Формальдегід – головний компонент забруднення атмосфери автомобільним транспортом в містах України»). Херсонською ОО ВЕЛ підготовлено до друку підручник «Основи екології» для дітей молодшого віку, а також інформаційний

ілюстрований довідник «Чорноморський біосферний заповідник», вирішується питання про їх видання. Чернігівською ОО ВЕЛ підготовлено і видано путівники екологічних стежок: «Зелені шати Радомської дачі», «Де Снов зливається з Десною». Черкаська ОО ВЕЛ видала інформаційний бюлетень «Первоцвіти Черкащини», «Невже це наше майбутнє?», «Чи бути чистим пляжам у місті Черкаси – чистим та красивим – вирішуємо самі». Бережанський районний осередок Тернопільської ОО ВЕЛ прийняв участь у підготовці матеріалів до буклетів „Врятуй річку невеличку – врятуй свою Україну”, „Річка – це кров землі”. Видає щомісячний екологічний бюлетень. Підсумком проведення регіональних науково-практичних конференцій, семінарів, круглих столів є видання матеріалів цих заходів.

Постійну роботу з підвищення рівня екологічної освіти і виховання студентства проводить Регіональний центр з екологічної освіти Одеського державного екологічного університету: молодіжний фестиваль “З думкою про рідну Землю!” (жовтень 2005 р., м. Одеса).

Щорічно Одеський обласний гуманітарний центр позашкільної освіти та виховання спільно з територіальним органом та спеціальним підрозділом в області проводить еколого-освітні конференції “Юні друзі природи” та обласний екологічний фестиваль агітбригад середніх освітніх закладів (шкіл).

Від 2005 року видавництво „ЕКОінформ”, під патронатом Міністерства освіти і науки та Міністерства охорони навколишнього природного середовища, традиційно проводить Всеукраїнський конкурс „Юнацький водний приз”, який є національним етапом Міжнародного конкурсу „Stockholm Junior Water Prize” та одним із важливим складових Всеукраїнської акції „Зелений паросток майбутнього”, в основу якого закладено принципи екологічної освіти, формуванню екологічної свідомості та культури молоді.

В Орхуському інформаційно-тренінговому центрі Мінприроди, за ініціативою Державної служби геодезії, картографії та кадастру, традиційно проводиться виставка дитячих малюнків Третього Всеукраїнського конкурсу дитячого малюнка “Країн багато – планета єдина”. У своїх малюнках-картах, діти відображають своє бачення проблем сучасного світу, популяризували знання з картографії, та показали своє свідоме ставлення до охорони та збереження довкілля.

Яворівським національним природним парком (Львівська область) впроваджено у школах Яворівського району освітню програму „Лелека”, а також проведення екологічних акцій „Свято первоцвітів”, „Білий птах з чорною ознакою”. За участю дитячих громадських організацій, Національним природним парком „Вижницький” (Чернівецька область) створено експозицію „Буковина в мініатурі”, Казантипським природним заповідником (Автономна Республіка Крим) очищено від сміття нанесеного морем близько 20 км берегової смуги.

Щорічно, з активним залученням громадськості та дитячих екологічних організацій до природоохоронних заходів національного рівня, під час проведення Всеукраїнської акції „Зелений паросток майбутнього” (щороку з 9 квітня по 9 травня), організовується святкове проведення природоохоронних акцій 21 квітня „День довкілля” і 22 квітня „Міжнародний День Землі”. 22-го квітня щорічно на території Київського зоологічного парку загальнодержавного значення Всеукраїнською громадською організацією „Жива планета”, за сприянням Мінприроди України, відбувається святкове відзначення Міжнародного Дня Землі - проводяться святкові заходи, програма яких включає святкову шоу-програму „Розбудимо Землю!”, дефіле театрів екологічної моди, виступи дитячих та молодіжних колективів, веселі конкурси та вікторини для дітей, виставка робіт дитячої творчості, боді – арт., а також святкове нагородження дітей-переможців конкурсів екологічних змагань, учасників дитячих інформаційно – просвітницьких проектів.

У місті Полтава, за ініціативи громадської екологічної організації “Громадська Екологічна Рада Полтавщини» спільно з вищими навчальними закладами міста, запроваджено щорічну акцію «Студенти - довкіллю», головною метою якої є очищення прибережної смуги річок міста Полтави.

Проводяться щорічні семінари підвищення кваліфікації для працівників територіальних органів Мінприроди з питань зв'язків з громадськістю та засобами масової інформації.

Посадові особи Державного управління охорони навколишнього природного середовища в Одеській області спільно з громадськими організаціями проводять лекції у вищих та інших навчальних закладах міста Одеси.

Держуправлінням охорони навколишнього природного середовища в Рівненській області запроваджено навчальні семінари для підприємств, установ організацій, місцевих органів самоврядування та громадських організацій щодо роз'яснення природоохоронного законодавства та провадження природоохоронної діяльності. Наприклад у 2007 році проведено три таких семінари. 10 листопада 2007 р. на виконання Указу Президента України від 01.11.2007 №1041/2007 “Про проведення акції “Озеленення країни – спадщина для майбутніх поколінь” з метою проведення комплексу заходів збереження довкілля із залученням населення за ініціативи Держуправління охорони навколишнього природного середовища в Рівненській області з залученням громадських природоохоронних організацій провело акцію щодо благоустрою з висадкою дерев та кущів на території парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення ім. Т.Г. Шевченка. В Рівненській області впроваджуються в практику учбової програми шкіл та позашкільних закладів Всеукраїнські екологічні інформаційно-просвітницькі програми «Дім, в якому ти живеш» та «Енергозбереження в нашій оселі»; на базі вищих та середніх навчальних закладів працюють 48 народних університетів „Природа”. Під егідою Рівненської обласної організації Українського товариства охорони природи проводяться обласні конкурси „На краще проведення природоохоронної роботи”, який діє понад 7 років, конкурси-огляди внутрішнього озеленення шкіл, позашкільних закладів „Галерея кімнатних рослин”. За участі Рівненської обласної станції юних натуралістів проводиться обласний конкурс екологічних агітбригад „На нас надіється Земля” та фестивалі екологічної творчості молоді „Свіжий вітер”. Щороку Держуправлінням охорони навколишнього природного середовища в Рівненській області окремим виданням, накладом 200 примірників, видається Доповідь про стан навколишнього природного середовища в Рівненській області „Довкілля Рівненщини”. Рівненська обласна організація Українського товариства охорони природи готує одну сторінку обласної газети „Зелені шати”.

Державним управлінням охорони навколишнього природного середовища У Вінницькій області налагоджена системна творча співпраця з науково-дослідною лабораторією екологічних досліджень та екологічного моніторингу Вінницького національного технічного університету, в якому потужна наукова, навчально-методична база та значний досвід екологічно-просвітницької діяльності. В науковому плані вчені кафедри займаються розробкою геоінформаційних та математичних моделей екологічних процесів та систем і створення на їх основі геоінформаційних аналітичних систем для моніторингу та управління довкіллям. Так, на замовлення Держуправління охорони природи у Вінницькій області колективом науковців та студентів ВНТУ створена Геоінформаційна система моніторингу довкілля області. Система створена з використанням геоінформаційних технологій, достатньо натиснути "мишкою" на об'єкти, зазначені на карті – і вам виводиться вся наявна в базі програми інформація про цей об'єкт. Диски з освітньою версією цієї системи передані позашкільним, шкільним, середнім, а також вищим навчальним закладам області. На основі освітньої версії системи в області проводиться конкурс з моніторингу стану довкілля серед студентів та учнів області. Метою конкурсу є стимулювання впровадження сучасних інформаційних технологій у різні галузі народного господарства, підвищення рівня знань та умінь студентів і учнів в галузі моніторингу стану довкілля, підвищення інформаційної культури суспільства, а також підтримка кращих робіт, які зможуть представити нашу область у вигляді видань довідкового характеру, збір і надання інформації про стан довкілля Вінницької області.

Чи проводяться природоохоронними органами кампанії по підвищенню рівня інформованості?

Відповідь:

Крім зазначених заходів, Мінприроди України реалізовує комплекс екологоосвітньо-просвітницько-інформаційних заходів:

- цикл телепрограм «Екологія очима небайдужих», що транслюються в ефірі Державної телерадіокомпанії «Всесвітня служба «Українське телебачення і радіомовлення» і обласних державних телерадіокомпаній;

- цикл щоденних радіопрограм «В гармонії з природою» (12 передач у 2006 році), які транслювались в ефірі радіомовлення «Європа FM» на хвилі 107.0. (висвітлення актуальних проблем в сфері охорони навколишнього природного середовища України, сприяння екологічному просвітництву та вихованню громадян, підвищенню екологічної свідомості суспільства);

- прес-конференції, конференції, круглі столи керівництва Мінприроди на основних телеканалах країни («1+1», «Інтер», УТ-1, «5 канал», «СТБ», «Новий канал», «ICTV», «Тоніс», «НТН», «Ера», «24 канал»);

- фільм про діяльність Мінприроди «Майбутнє починається сьогодні»;

- на системній основі інформується громадськість з актуальних питань в сфері навколишнього середовища на сторінках низки всеукраїнських та регіональних друкованих видань («Аргументи і факти», «Комсомольська правда», «Київський телеграф», «День», «Урядовий кур'єр», «12+», «Житомирщина», «Ехо», журналах «Донбас-інвест»). Значну увагу приділено висвітленню Першої Карпатської конференції Сторін Рамкової конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат.

Державним управлінням охорони навколишнього природного середовища в Дніпропетровській області на системній основі здійснюється інформування громадськості з актуальних питань в сфері навколишнього середовища на сторінках обласних видань, а також постійно реалізовується комплекс еколого-освітньо-просвітницько-інформаційних заходів, у тому числі підготовлено екологічні ролики «Збережемо красу природи для нащадків!» та «Області – чисте повітря», які щоденно транслюються на телебаченні міст Дніпропетровськ, Дніпродзержинськ та Кривий Ріг, видаються альманахи «Свята справа» і «Екологія та думка», інформаційно-публіцистичний бюлетень «Природна спадщина Дніпропетровщини».

Державним управлінням охорони навколишнього природного середовища у Львівській області за підтримки обласного Фонду охорони навколишнього природного середовища організовано конкурс «Громадські екологічні ініціативи», учасниками якого є громадські та благодійні організації і фонди екологічного спрямування. За результатами конкурсу забезпечено дофінансування таких напрямів діяльності: збір, обробка і представлення у поліграфічно опрацьованому вигляді інформації щодо проведення Всеукраїнського конкурсу «До чистих джерел»; збір, обробка інформації та видання книг, інформаційних бюлетенів, довідників екологічного спрямування; створення та розміщення інформаційної продукції; презентація прикладів добрих практик (досвід виконання екологічних проектів); благоустрій населених пунктів та прибудинкової території бюджетних установ; проведення науково-практичних конференцій, семінарів, конкурсів, фото- та інших виставок тощо.

З метою висвітлення гострих екологічних проблем регіону, Державним управлінням охорони навколишнього природного середовища у Львівській області, спільно з Міжнародною благодійною організацією «Екологія-Право-Людина», укладено угоду із Львівським обласним радіо «Незалежність», предметом якої є щотижнева трансляція радіопередачі «Україна екологічна». У радіопередачах активну участь беруть представники Міжнародної благодійної організації «Екологія-Право-Людина» та інших громадських екологічних організацій.

Державним управлінням охорони навколишнього природного середовища в Одеській області, крім розміщення на своєму сайті, оприлюднюються на сторінках популярного видання “Причорноморський екологічний бюлетень” щорічні доповіді про стан навколишнього природного середовища в Одеській області, хід реалізації Регіональної програми поводження з токсичними відходами в Одеській області на 2008-2015 роки, тощо.

З метою екологічної просвіти та підвищення рівня поінформованості громадськості у 2006 році Державним комітетом лісового господарства започатковано проведення щорічної всеукраїнської Акції «Майбутнє лісу у твоїх руках». Як показав досвід, проведення цієї кампанії викликало велику зацікавленість серед громадськості, зокрема, учнівської молоді, а вже в 2007 році було висаджено майже 83 млн. шт. сіянців та саджанців лісових порід за участі понад 107 тис. чоловік (в тому числі біля 55 тис. учнівської молоді). В рамках цієї всеукраїнської Акції проводяться конкурси дитячого малюнку та твору за темою «Людина та ліс».

Громадські екологічні організації, окремі громадяни мають можливість підвищувати рівень інформованості з проблем навколишнього середовища шляхом також участі у засіданнях міжвідомчих комісій, комітетів з екологічних проблем, матеріалів, що оприлюднюються органи виконавчої влади в ЗМІ та в мережі Інтернет.

Чи проводяться які-небудь відповідні заходи щодо нарощування потенціалу, призначені для журналістів, і, якщо так, які установи або організації здійснюють їх?

Відповідь:

Орхуський інформаційно-тренінговий центр Мінприроди та Орхуські інформаційні центри при територіальних органах при проведенні консультацій з громадськістю – семінари, конференції, зустрічі з громадськістю - запрошують журналістів засобів масової інформації. На таких зустрічах журналісти мають можливість поліпшити свої знання щодо реалізації права громадян, визначених принципами Орхуської конвенції.

Державний комітет телебачення та радіомовлення України активно сприяє електронним та друкованим засобам масової інформації систематично висвітлювати весь комплекс питань, пов'язаних із техногенно-екологічною безпекою та охороною навколишнього середовища. До уваги широкої громадськості регулярно пропонуються матеріали, в яких порушуються екологічні проблеми, що виникають, здебільшого, внаслідок господарської діяльності людини. Найбільш резонансними залишаються публікації журналістів, що стосуються питань безконтрольного та неналежного стану збереження хімічних добрив, отрутохімікатів, забруднення навколишнього середовища внаслідок діяльності окремих промислових підприємств.

Чи приймають участь природоохоронні *неурядові організації* (НВО) в діяльності по підвищенню рівня інформованості щодо проблем навколишнього середовища? Якщо так, то яким чином і яку підтримку вони отримують від уряду з метою здійснення такої діяльності?

Відповідь:

Громадська організація “Ресурсно-аналітичний центр “Суспільство і довкілля” спільно з Державним управлінням охорони навколишнього природного середовища в Львівській за фінансової підтримки Організації з економічного співробітництва і розвитку протягом 2007 року реалізовували пілотний проект «Екологічний рейтинг підприємств – забруднювачів Львівщини». Екологічний рейтинг проводився за результатами діяльності підприємств – забруднювачів у 2006 році. Для здійснення екологічного рейтингу за 2006 рік було відібрано 45 підприємств Львівщини. За результатами реалізації пілотного проекту «Екологічний рейтинг підприємств – забруднювачів Львівщини» 22 підприємства потрапили до «чорної» категорії, 7 підприємств – до «червоної» категорії, 8 підприємств – до «жовтої» категорії, 8 підприємств – до «синьої» категорії, до «зеленої» категорії не

потрапило жодне підприємство.

Особливу увагу інформаційно - просвітницької роботі та роботі з молоддю природоохоронного спрямування приділяє Всеукраїнська громадська організація «Жива планета». За період квітень-травень 2007 року цією організацією, за сприяння Мінприроди, було проведено багато природоохоронних акцій, у тому числі: Всеукраїнська акція «Посади дерево» та «Розбудемо Землю!», Всеукраїнський конкурс дитячої творчості «Зелений паросток майбутнього» та Заходи з благоустрою та упорядкування парків шляхом організації міжшкільних змагань з роздільного збору сміття.

Протягом року В.г.о. «Жива планета», організацією спільно з Мінприроди України за сприяння Міносвіти України та органів місцевого самоврядування, було впроваджено низку природоохоронних інформаційно-просвітницьких заходів серед загальноосвітніх навчальних закладах, що були спрямовані на вирішення проблем з відходами, ресурсо- і енергоспоживання та пропагування екологічних знань: «Енергозбереження», «Дім в якому ти живеш», «Місто в якому ти живеш». Всі ці заходи були спрямовані на вивчення та безпосередньої участі у вирішенні проблем пов'язаних з ресурсо- і енергоспоживанням, відходами, тощо та пропагування екологічних знань й мали інтерактивну форму впровадження та «зворотній зв'язок». Для їх учасників – школярів віком від 8 до 14 років були розроблені спеціальні навчальні посібники та робочі зошити які містили багато цікавої інформації та ілюстративного матеріалу, наочні та презентаційні матеріали як у друкованому так і електронному вигляді.

Реалізація заходів обов'язково передбачала проведення практичних занять: енергоаудит в школі та дома; упорядкування території шляхом роздільного збору сміття, вибір продукції яка має найменший вплив на довкілля та стан здоров'я людини тощо, а також проведення екскурсії на відповідні за тематикою підприємства. Для вчителів були розроблені методичні рекомендації щодо впровадження змістовної та практичної частини природоохоронних інформаційно-просвітницьких заходів до навчального процесу, проведені семінари-тренінги.

Зворотній зв'язок підтримували міжшкільні змагання як невід'ємний елемент впровадження заходів: учасники повинні були надіслати до Всеукраїнської громадської організації «Жива планета» відповідні до проекту завдання, наведенні у робочих зошитах, які передбачали як теоретичну частину з екологічних знань так й практично - дослідницьку. За результатами міжшкільних змагань переможці, найактивніші учасники та вчителі були нагороджені пам'ятними дипломами, відзнаками і призами під час проведення Всеукраїнської акції «Розбудемо Землю!» у рамках відзначення Міжнародного «Дня Землі», 22 квітня.

Одним із найважливіших механізмів реалізації Орхуської конвенції є міжнародне співробітництво, спільне вирішення екологічних проблем. Наприклад, не один рік хвилюють громадськість України, зокрема Одеського регіону, та Молдови проблеми екологічного стану Дністра. Річка Дністер (довжина 1350 км) протікає територією 7 областей України і по Молдові, де приймає у свої води численні побутові та промислові стоки. У басейні Дністра проживають близько 10 млн. людей. Завдяки активній позиції Всеукраїнської екологічної організації «Мама-86» і спільним зусиллям неурядових організацій Молдови проведено обговорення звіту «Трансграничне діагностичне дослідження басейну р. Дністер», підготовленого у рамках проекту ОБСЕ/ЕСК ООН. Обговорення за участі фахівців, учених науково-дослідних інститутів, Одеського державного екологічного університету, громадськості Одеського регіону і громадських організацій Молдови відбулося під час «круглого столу» в Одесі 17 вересня 2005 року. Пропозиції і доповнення були представлені також і від Державної екологічної інспекції з охорони довкілля Північно-Західного регіону Чорного моря, адже тому що Інспекція є суб'єктом державного моніторингу та контролює скидання стічних вод очисними спорудами та їхній вплив на морське середовище. 90% усіх пропозицій і зауважень, внесених неурядовими громадськими організаціями України і Молдови були враховані. У загалом, у документ було внесено 115 пропозицій і коректив. Результатом двосторонньої діяльності неурядових організацій України і Молдови став підписаний обома країнами протокол про наміри щодо співпраці в галузі екологічного оздоровлення басейну р. Дністер. Протокол підписали Міністр охорони навколишнього природного

середовища, Міністр екології і природних ресурсів Республіки Молдова, а також Голова Державного комітету України по водному господарству і Голова Республіканського водогосподарчого концерну “Апеле Молдовеї”.

Створена в Татарбунарському районі громадська екологічна організація “Відродження” бере найактивнішу участь у вирішенні проблем озера Сасик та прилеглих територій: розроблене техніко-економічне обґрунтування (ТЕО) реабілітації екосистеми озера Сасик, визначені категорії водних об’єктів Шагані-Бурнас-Алібей, зібрана інформація для розробки “Концепції збалансованого розвитку Татарбунарського району” та “Моделі трансформації сільського господарства в Причорноморському регіоні” і ряд інших робіт.

Близько двох років на всіх рівнях обговорювалися питання, пов’язані з будівництвом каналу Дунай-Чорне море. Громадськість Одеського регіону спільно Одеським відділенням міжнародного соціально-екологічного Союзу, Української коаліції за дику природу, Всесвітнього фонду природи у жовтні 2004 року провели форум неурядових організацій басейну р. Дунай «Збережемо Дунайський румуно-український біосферний заповідник».

У червні в Інституті проблем ринку і еколого-економічних досліджень НАН України відбулися громадські слухання, організатором яких була Регіональна Чорноморська мережа громадських організацій. Розуміючи, що для України вкрай необхідний судноплавний канал Дунай-Чорне море громадськість все ж наполягала на обговоренні усіх проектів та виборі найменш шкідливого варіанту для природи - унікального Дунайського біосферного заповідника, аналогів якого немає у світі.

З метою покращення інформованості громадськості щодо роботи Уповноважених в рамках Угоди між Урядами України та Республіка Молдова про спільне використання та охорону транскордонних вод розроблено Регламент по забезпеченню участі громадськості, який передбачається розглянути на черговій зустрічі Уповноважених. Основні положення Регламенту побудовано на принципах Орхуської конвенції.

Громадська організація “Українська екологічна асоціація “Зелений Світ” (Ю. Самойленко) за власні кошти проводить велику роботу, спрямовану на доведення до громадськості голосу екологічного руху: підтримка дієвого та принципового екологічного друкованого органу газети “Зелений світ”, що має при обласних осередках цієї громадської організації корпункти газети. Це дає можливість розширити коло читачів газети, залучити їх до розв’язання екологічних проблем. Кожну п’ятницю у 2006 році УЕА “Зелений Світ” готував і проводив радіо передачі на Першому Національному каналі (перша програма) “Зелений світ очима небайдужих” з 20.30 до 21.00 години; у 2007 році – “Україна і сталий розвиток” що неділі о 17.00 В результаті цієї роботи УЕА “Зелений Світ” має постійний зв’язок із понад 600 громадянами з питань налагодженню взаємодії з органами влади та підтримки їх пропозицій щодо охорони довкілля.

с) відповідно до **пункту 4** - вжиті заходи щодо забезпечення належного визнання об’єднань, організацій або груп, що сприяють охороні навколишнього середовища, і надання їм підтримки;

Відповідь: Права об’єднань, організацій і груп, що сприяють охороні навколишнього середовища забезпечуються Законом України «Про об’єднання громадян», що діє з 16 червня 1992 р. за № 2460-ХІІ. При Мінприроди України та його Держуправліннях екоресурсів в областях, містах Києві та Севастополі діють Громадські ради, положення про які затверджені відповідними наказами цих органів.

Пункт 4: Підтримка природоохоронних НВО

Наскільки складні існуючі процедури *реєстрації* НВО (наприклад реєстрація судовим або адміністративним органом, тривалість процедури, пов’язані з нею витрати, потрібна документація необхідність в наданні юридичної допомоги)?

Відповідь: Процедура реєстрації громадських природоохоронних організацій у всіх випадках є у відповідності до загальних вимог. За висновком громадських організацій, є лояльною.

Чи існує стала практика *включення НВО* в структури, що займаються ухваленням рішень в

області навколишнього середовища (комітети і так далі)?

Відповідь: Так така практика є. До складу Національної комісії з питань Червоної книги України (затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 26.09.2007 № 1165), Координаційної ради з питань формування національної екомережі (затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 29.11.2001 № 1603), Міжвідомчої Координаційної Ради з питань розвитку водних ресурсів (затверджена постановою Кабінету Міністрів України), Координаційної ради з виконання положень Рамкової конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат (наказ Мінприроди від 31.12.2004 № 535) та інших включено представників громадських екологічних організацій. В роботі постійно діючої, з 1967 року, Міжвідомчої комісії при Державному комітеті водного господарства по встановленню режимів роботи дніпровських, дністровських, придунайських водосховищ, річок Сіверського Дінця, Південного Бугу, Псьолу, Ворскли, Росі, звичайно запрошуються, крім вчених, провідних фахівців, представників місцевих органів, представники громадськості. Але поряд з тим, є зауваження деяких представників громадських екологічних організацій, щодо того, що не включені до складу постійних комісій обласних рад з питань екології та використання природних ресурсів, енергозбереження (Дніпропетровська область).

Яким чином в рамках існуючих правил щодо визнання та надання підтримки зачіпаються організації місцевого рівня і масові(громадські) організації?

Відповідь:

Громадські природоохоронні організації місцевого рівня мають можливість отримати фінансову підтримку з коштів місцевих фондів охорони навколишнього природного середовища безпосередньо на реалізацію природоохоронних заходів (за умови перемоги серед тендерних пропозицій).

За підтримки обласного фонду охорони навколишнього природного середовища у Вінницькій області створено мережу дитячих еколого-інформаційних центрів. На базі Орхуського інформаційного центру працює методична група, яка координує роботу діючих та допомагає школам та позашкільним закладам області у створенні нових. На сьогодні в області створено та функціонує 10 таких центрів, у 2007 році передбачено відкриття ще чотирьох таких центрів у віддалених районах області. Створені еколого-інформаційні центри накопичують інформацію, створюючи інформаційний банк даних еколого-просвітницького напрямку (електронні версії рефератів, шкільних газет, листівок, буклетів, проспектів, брошур); мають можливість поширювати інформацію на електронних носіях; готувати яскраві презентації; при наявності модему, телефонної лінії та доступу до глобальної мережі Інтернет мають можливість листуватись з іншими центрами, створювати та поповнювати веб-сторінки; наявність фототехніки дозволяє формувати електронний фотоархів. Відеокамера в комплекті з ПК та мультимедійним проектором надає таким центрам необмежені можливості для ведення екологічної агітації та пропаганди, супроводу різноманітних природоохоронних заходів. Згідно рішення Громадської ради сталого розвитку при Держуправлінні охорони навколишнього природного середовища у Вінницькій області № 2 від 10.06.2006 був розроблений і почав працювати веб-сайт Орхуського інформаційного центру, де представлені екологічні громадські організації Вінниччини. Таким чином активна екологічна громадськість отримала ще одну можливість не тільки збирати та накопичувати інформацію, але й обмінюватися нею із збереженням авторських прав. В такий спосіб Орхуський центр є засобом підсилення екологічних громадських організацій в напрямку кращого розуміння Орхуської конвенції як правового інструменту доступу громадськості до екологічної інформації та участі у прийнятті рішень, а також початковою платформою для ініціатив природоохоронного спрямування.

Чи надає уряд фінансову підтримку природоохоронним НВО?

Відповідь: Так надає.

Громадські організації, що активно працюють над реалізацією природоохоронних заходів і перемагають серед тендерних пропозицій, отримують фінансову підтримку на загальнодержавному урядовому рівні, з коштів Державного фонду охорони навколишнього природного середовища, безпосередньо на реалізацію цих заходів.

У відповідності до вимог Орхуської конвенції, річний звіт використання коштів цільового фінансування природоохоронних та ресурсозберігаючих заходів із Державного фонду охорони навколишнього природного середовища щороку публікується Мінприроди України у засобах масової інформації та видається окремим виданням, а матеріали цього річного звіту надсилаються, крім Кабінету Міністрів України, органам виконавчої влади, також громадським організаціям, діяльність яких пов'язана з охороною навколишнього природного середовища.

d) відповідно до **пункту 7** - вжиті заходи щодо сприяння впровадженню принципів Конвенції на міжнародному рівні;

Відповідь 2004 року: Відповідно до Указу Президента України від 14.09.2000 р. № 1072/2000 “Про програму інтеграції України в Європейський Союз” Мінприроди України проводить адаптацію екологічного законодавства України до законодавства ЄС. Практично в кожній двосторонній угоді та проекті міжнародної технічної допомоги передбачається інформування й участь громадськості при реалізації цієї угоди або проекту.

Що стосується впровадження принципів Орхуської конвенції в міжнародних процесах, то Україна:

- бере участь у відповідних міжнародних зустрічах;
- працює над підготовкою міжнародних документів і доповідей з виконання Конвенції;
- вносить зміни до свого законодавства;
- відряджає своїх фахівців для підвищення кваліфікації й участі у робочих групах з підготовки планів подальшого впровадження Конвенції;
- бере участь у міжнародних проектах і конференціях.

Відповідно до двосторонніх угод, ініціаторами яких була Україна та Програма ТАСІС, в Мінприроди України в березні 2003 р. було завершено українсько-данський проект «Допомога Україні у впровадженні Орхуської конвенції» при фінансовій підтримці DANSEE. Крім цього, 17 грудня 2004 р. було завершено проект „Інформація, освіта та поінформованість громадськості ННД” (Вірменія, Азербайджан, Беларусь, Грузія, Молдавія, Україна), що фінансувався Європейською Радою у рамках Програми ТАСІС. Участь Міністерства в цих проектах дозволила йому:

- підготувати проект Положення «Про участь громадськості в прийнятті рішень у сфері охорони довкілля»;
- провести Громадські слухання двох проектів Положень, у тому числі і «Про порядок надання екологічної інформації»;
- відкрити Орхуський інформаційно-тренінговий центр при центральному апараті Міністерства і його Державному екологічному інституті;
- впровадити в навчальні програми посібники з підготовки і проведення тренінгів для держслужбовців і громадськості щодо основних принципів Орхуської конвенції;
- поширити у своїй системі посібники для держслужбовців про виконання положень Орхуської конвенції в країнах Східної Європи і Кавказу з позитивними прикладами.

Участь України в міжнародному проекті Програми щодо навколишнього середовища ООН і Глобальної Екологічної Фундації (ЮНЕП-ГЕФ) «Розробка національної рамкової структури

біобезпеки для України» також сприяє впровадженню Орхуської конвенції в Україні.

Впровадженню принципів Орхуської конвенції на міжнародному рівні сприяло:

- проведення 5-й Все-європейської Конференції міністрів навколишнього середовища «Довкілля для Європи» 21-25 травня 2003 р. у м. Києві й одночасно 4-ї Всеукраїнської конференції екологічної громадськості;
- проведення 1-ї Міжнародної конференції з регіональних проблем екології, що відбулася 18-19 листопада 2004 року, у стінах Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка за участю представників Польщі, Китаю та інших країн;
- участь у міжнародному форумі «Здоров'я дітей», що проходив у м. Будапешті представників Екологічної ради Полтавщини «Християнський фонд м. Кременчук»;
- виконання міжнародного проекту щодо зниження рівня забруднення водного середовища в селі Тахтаулово Полтавської області представниками організації «Мама-86» разом із громадськими екологічними організаціями Німеччини і Нідерландів;
- залучення громадських організацій до участі в робочих групах.

Крім того, діяльність Екологічної Асоціації «Зелений світ», (Друзі Землі України) сприяла процесу розвитку і доповненню Орхуської конвенції, а саме:

- участь у роботі робочій групі ЕЖ ООН Орхуської конвенції щодо ГМО;
- сприяння застосуванню принципів Орхуської конвенції в процесі адаптації та імплементації Картахенського Протоколу щодо біобезпеки до Конвенції про біологічну різноманітність в Україні.

Пункт 7: Участь громадськості в міжнародних процесах ухвалення рішень з питань, що стосуються навколишнього середовища

Чи існує практика включення представників НВО в склад державних делегацій на міжнародних переговорах з питань, що стосуються навколишнього середовища, або яких-небудь дискусійних груп національного рівня, що виробляють офіційну позицію таких переговорів?

Відповідь:

Міністерством закордонних справ постійно приділяється належна увага розширенню участі представників громадськості України у міжнародних процесах прийняття рішень з природоохоронних питань, як це передбачено принципами Орхуської конвенції. До складу делегації України на тематичних дебатах Генеральної Асамблеї ООН з питання «Зміна клімату як глобальний виклик» (31 липня – 1 серпня 2007 року, Нью-Йорк) було включено ректора Національного лісотехнічного університету України Ю.Ю. Туницю, який є автором низки інноваційних ідей з вдосконалення міжнародного екологічного управління та зміцнення відповідної нормативно-правової бази. Багатолітня співпраця Міністерства закордонних справ, Програми ООН з навколишнього середовища та Міжнародної неурядової організації "World Information Transfer", які виступають спів організаторами проведення в Нью-Йорку щорічних конференцій «Охорона здоров'я та довкілля: глобальні партнери для глобальних рішень», «Довготривалі наслідки Чорнобильської катастрофи на довкілля та здоров'я людини» (www.worldinfo.org).

Громадські організації природоохоронного спрямування активно залучаються до прийняття рішень з питань навколишнього середовища на міжнародному рівні:

- 5-а та 6-а Всеєвропейські конференції Міністрів охорони навколишнього природного середовища "Довкілля Європи";
- міжнародна конференція „Впровадження Орхуської конвенції в роботу Мінприроди та інформування громадськості про охорону Чорного і Азовського морів” (28-29 квітня 2004р.);
- “Форум недержавних організацій басейну річки Дунай – Збережемо Дунайський Румуно-український біосферний заповідник” (6 жовтня 2004 р.);

- Міжнародні науково-практичні семінари з питання сучасного моніторингу Української та Румунської частин дельти ріки Дунаю та з питань моніторингу та ліквідації наслідків розливів нафтопродуктів (2005 р.);
- Міжнародна конференція “Збереження та сталий розвиток дельти р. Дунай” (2006р.);
- V міжнародна науково-практична конференція “Еколого-економічні проблеми Дністра”;
- Міжнародні експедиції “Дельта Дністра”, “День Дунаю”, “31 жовтня – день Чорного моря”.

Які заходи були прийняті Стороною з метою здійснення Керівних принципів участі громадськості в міжнародних форумах, прийнятих на другій нараді Сторін?

Відповідь:

Керівні принципи Орхуської конвенції – доступ до інформації та участь в прийнятті рішень – є складовими напрямками діяльності посадових осіб Мінприроди в частині впровадження інших міжнародних конвенцій та угод (Конвенція про біорізноманіття, Конвенція про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення, Конвенція про боротьбу з опустелюванням, Віденська конвенція по захисту озонового шару, Рамкова конвенція ООН про зміну клімату, тощо).

Чи проводяться внутрішні консультації між посадовими особами, що займаються впровадженням Орхуської конвенції і посадовими особами, що беруть участь в роботі інших міжнародних форумів, з питань, що стосуються навколишнього середовища відносно здійснення Керівних принципів?

Відповідь:

За ініціативою призначеної в Мінприроди України головної контактної особи з питань Орхуської конвенції Яременка Л.П. завідувача сектору зв'язків з громадськістю Управління комунікацій та зв'язків з громадськістю спільно з Орхуським інформаційно-тренінговим центром Державного екологічного інституту Мінприроди України та Управлінням взаємодії з міжнародними організаціями та з питань європейської інтеграції (Марушевська О.С.) надано пропозиції щодо впровадження до міжнародних конвенцій та угод в галузі навколишнього середовища керівних принципів Орхуської конвенції – доступ до інформації та участь в прийнятті рішень.

е) відповідно до пункту 8 - вжиті заходи щодо забезпечення того, щоб особи, що здійснюють свої права відповідно до Конвенції, не піддавалися покаранню, переслідуванням або утискам.

Відповідь: У ст. 36 Конституції України сказано: «Ніхто не може бути примушений до вступу в будь-яке об'єднання громадян або обмежений у правах за належність або не належність до політичних партій або громадських організацій. Всі об'єднання громадян рівні перед законом». А Законом України «Про звернення громадян» у ст.9 «Заборона переслідування громадян за направлення звернення і неприпустимість примусу їх до його направлення» говориться: „Забороняється переслідування громадян і членів їх родин за направлення звернення до органів державної влади, місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, об'єднань громадян, посадових осіб за критику в зверненні їх діяльності та рішень”.

Вкажіть будь-які перешкоди, що зустрілися при здійсненні положень кожного з вищевказаних пунктів статті 3.

Відповідь 2004 року: Відсутність національного координатора з Орхуської конвенції в Україні з 2003 р. до 2005 р., а також реорганізація Мінприроди України.

Представте додаткову інформацію відповідно до практичного здійснення загальних положень Конвенції.

Відповідь 2004 року: Мінприроди України, як Національний координаційний центр з впровадження Орхуської конвенції в Україні, аналізуючи здійснені роботи щодо впровадження Орхуської конвенції в Україні, планує найближчим часом активізувати свою діяльність в таких напрямках:

У сфері міжнародних відносин:

- оформити офіційно повноваження національного координатора з Орхуської Конвенції в Україні в Секретаріаті Орхуської конвенції;
- взяти участь у засіданні Сторін Орхуської конвенції 25-27 травня 2005 р. в Алма-Аті;
- підготувати пропозиції для подальшого впровадження Орхуської конвенції в Україні до засідання Сторін Орхуської конвенції.

У нормативно-правовій сфері:

- підготувати проект Закону України «Про екологічну інформацію»;
- підготувати разом із зацікавленими органами виконавчої влади, що мають екологічну інформацію, проект Постанови Кабінету Міністрів України про формування мережі загальнодержавної екологічної інформаційно-аналітичної системи, як підсистеми державної інформаційної системи; у Постанові необхідно передбачити процедури регулярного оновлення екологічної інформації усіма учасниками процесу;
- звернутися в Мін'юст України і Верховний суд України з проханням гармонізувати українське законодавство відносно третього розділу Орхуської конвенції і розробити доступні для населення механізми звернення в суд у випадку порушення екологічних прав громадян та їх об'єднань;
- підготувати проект змін до Постанови Кабінету Міністрів України № 1147 «Про перелік основних видів діяльності, що можуть фінансуватися з фондів охорони навколишнього природного середовища» з метою фінансування нових видів діяльності, передбачених останніми урядовими документами, а саме:
 - консультації з громадськістю;
 - проведення громадських слухань;
 - залучення громадськості до виконання громадських екологічних експертиз і рейдів громадських інспекторів;
 - підготовка пропозицій громадськості до розглянутих проектів концепцій, стратегій, програм, нормативно-правових актів, природоохоронних заходів;
 - участь громадськості в процедурі оцінки впливу на навколишнє природне середовище запланованих видів діяльності;
- доопрацювати проект Закону України «Про внесення змін і доповнень до Закону України «Про природно-заповідний фонд», у якому передбачене удосконалювання процедури створення й оголошення територій і об'єктів природно-заповідного фонду, забезпечення врахування пропозицій громадськості й інтересів місцевих жителів у діяльності цих установ;
- розробити й обговорити з громадськістю проект «Методичних рекомендацій з організації процедури участі громадськості при підготовці звітів по виконанню Україною міжнародних конвенцій». створення системи контролю над дотриманням законодавства в сфері надання населенню екологічної інформації, як на регіональному, так і місцевому рівнях;
- розробити процедуру участі громадських організацій у створенні мережі екологічної загальнодержавної інформаційно-аналітичної системи, у проведенні державної екологічної експертизи, екологічного аудиту, проведення екологічного моніторингу;
- внести зміни в положення про громадських екологічних інспекторів з метою розширення їхніх функцій;
- розробити, обговорити з громадськістю і затвердити положення про Орхуський інформаційно-тренінговий центр при центральному апараті та типові Положення про

Орхуський інформаційний центр у Держуправліннях екоресурсів в областях, містах Києві та Севастополі.

У просвітницькій сфері:

- провести інформаційну компанію роз'яснення громадськості порядку отримання екологічної інформації та участі громадськості в прийнятті рішень у сфері охорони навколишнього середовища разом із громадськими екологічними організаціями;
- провести семінари-тренінги для держслужбовців не тільки в системі Мінприроди України, але й в інших органах виконавчої влади, у компетенцію яких входять питання охорони навколишнього середовища і збору екологічної інформації (Міністерство охорони здоров'я України, Державний комітет водних ресурсів України, Державний комітет лісового господарства й ін.), а також для громадськості.

В організаційно-управлінській сфері:

- створити Управління взаємодії зі ЗМІ та громадськістю в центральному апараті і відділі взаємодії із ЗМІ та громадськістю у територіальних і урядових органах державного управління в системі Мінприроди України; затвердити їхнього положення про ці структури та укомплектувати їх необхідними кадрами для підвищення можливостей виконувати вимоги ОК;
- провести тренінги по підготовці модераторів і адміністраторів у центральному апараті, а також навчити представників з Держуправлінь екоресурсів в областях для розміщення екологічної інформації на веб-порталі Мінприроди України;
- організувати на базі Орхуського інформаційно-тренінгового центру Мінприроди України постійно-діючі семінари-тренінги для держслужбовців центрального апарату, територіальних і урядових органів державного управління в системі Мінприроди України, а також громадськості з метою сприяння їх плідному співробітництву відповідно до вимог Орхуської конвенції;
- сприяти створенню мережі Орхуських інформаційно-тренінгових та інформаційних центрів у Держуправліннях екоресурсів в областях, містах Києві і Севастополі;
- забезпечити всім необхідним мережу створюваних Орхуських інформаційно-тренінгових і Орхуських інформаційних центрів у системі Мінприроди України;
- забезпечити кадрами і необхідною оргтехнікою Орхуські інформаційно-тренінгові та Орхуські інформаційні центри в системі Мінприроди України, Громадські приймальні при центральному апараті Мінприроди України і його територіальних органах, забезпечити їх окремими номерами для формування системи «гарячий» телефон;
- розмістити у фойє Міністерства графік прийому громадян керівництвом Мінприроди України.

У сфері співробітництва з громадськістю:

- розробити державну програму співробітництва Мінприроди України з громадськими організаціями;
- делегувати частину просвітительських функцій громадським організаціям – членам Громадської ради при Мінприроди України відповідно до розробленої державної програми;
- разом із Громадською радою при Мінприроди України розробити процедуру підготовки планів проведення консультацій із громадськістю;
- передбачити статтю в бюджеті Мінприроди України для проведення консультацій із громадськістю;

Адреси веб-сайтів:

Веб-портал Кабінету Міністрів України	http://www.kmu.gov.ua
Урядовий сайт для юних громадян (Кабінет Міністрів України)	http://children.kmu.gov.ua www.children.kmu.gov.ua
Веб-портал Мінприроди України	http://www.menr.gov.ua
Рада міністрів АР Крим	http://www.crimea-portal.gov.ua
Державні управління охорони навколишнього природного середовища в областях:	
Вінницька	http://www.vstu.edu.ua/vineco/
Закарпатська	http://www.ecores.uzh.ukrtel.net
Харківська	http://www.ecodepart.kharkov.ua
Чернівецька	http://www.ecology.cv.ua
Львівська	http://www.ekology.lviv.ua
Одеська	http://www.ecology.odessa.gov.ua
Запорізька	http://www.zdn.org.ua
Сумська	http://www.eco.sumy.ua
Луганська	http://www.gts.lg.ua
Рівненська	http://www.ecorivne.gov.ua
Миколаївська	http://www.duecomk.gov.ua
Полтавська	http://www.eco-poltava.gov.ua
<p>Пункт 8: Заборона карати за участь громадськості</p> <p>☐ Чи використовувались які-небудь положення про <i>дифамацію, наклепу</i> або які-небудь аналогічні положення цивільного або кримінального права в контексті процесів ухвалення рішень з питань, що стосуються навколишнього середовища?</p> <p><i>Відповідь:</i> Передбачена відповідальність громадян за подання звернень протиправного характеру. Тобто таких, що містять наклеп, образи, дискредитацію органів державної влади та їх посадових, службових осіб, керівників організацій, заклики до розпалювання національної, расової, релігійної ворожнечі та інші протиправні дії. Якщо громадянином у зверненні повідомлені завідомо неправдиві відомості, то за рішенням суду з нього можуть стягнути витрати, зроблені у зв'язку з перевіркою такого звернення (Закон України, прийнятий у 1996 р., «Про звернення громадян»).</p> <p>☐ Чи зустрічались які-небудь випадки, коли НВО наказувало відшкодувати <i>збиток</i> (нанесений приватному суб'єктові або державному органу) у зв'язку з їх діяльністю по охороні навколишнього середовища в захист державних інтересів або їх судовими спорами (наприклад, унаслідок затримок в здійсненні тієї або іншої процедури)?</p> <p><i>Відповідь:</i> Так, такі випадки є. Самборське державне лісгосподарське підприємство Львівської області подало до суду позов на Тимура Бедернічека у відповідь на звернення керівників громадських екологічних організацій Львівщини щодо негайної заборони знищення унікальної екосистеми – одного із останніх у Європі дубових пралісів (більше 200 років) в Урочищі “Корналовичі” розташованому в Самбірському районі Львівської області біля сіл Дубляни, Корналовичі та Кульчиці (село, в якому чотириста років тому народився Гетьман Петро Конашевич-Сагайдачний), а також скасувати рішення Львівської обласної ради від 08.12.1999 № 226, якою виключено 18 об'єктів зі складу природно-заповідного фонду України, що законодавчо дозволило нищити унікальну екосистему. У Миколаївській області НАЕК «Енергоатом» подало позов до суду на представника МОГО «Зелений рух» Малицького О. Г. щодо компенсування моральної шкоди. Суд задовольнив вимогу позивача.</p>	

Стаття 4. ДОСТУП ДО ЕКОЛОГІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Пункт 1, ввідне положення: Забезпечення надання інформації і інші загальні питання

Чи мають потребу державним органам *вести облік* отриманих інформаційних запитів і направлених відповідей, включаючи відмови? Якщо так чи існує практика періодичного представлення доповідей про таку діяльність?

Відповідь: Так. Указом Президента України від 19 березня 1997 року «Про заходи щодо забезпечення конституційних прав громадян на звернення» було визначено Кабінетові Міністрів України встановити з 01 травня 1997 року порядок ведення діловодства щодо звернень громадян; такий порядок встановлено і їм надалі керуються всі органи виконавчої влади. Указом Президента України від 13 серпня 2002 року «Про додаткові заходи щодо забезпечення реалізації громадянами конституційного права на звернення» встановлено детальний облік, розгляд не рідше ніж двічі на рік стану роботи зі звернення громадян на колегіях, засіданнях президій із запрошенням представників судів, органів прокуратури, інших державних органів, громадських організацій, засобів масової інформації, щорічну підготовку та опублікування аналітичних доповідей відповідних органів про стан роботи зі звернення громадян, систематичне оприлюднення через ЗМІ інформації відомостей про роботу зі зверненнями та вирішення порушених у них питань, а також запровадження з 2003 року періодичного особистого звітування керівників центральних органів виконавчої влади, голів обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій перед Президентом України, голів районних державних адміністрацій перед головами обласних держадміністрацій з питань роботи зі зверненнями громадян.

Керівники державних установ, інших організацій повинні організувати роботу по розгляду звернень і приймати в рамках своєї компетенції необхідні міри для повного, об'єктивного, усестороннього і своєчасного розгляду звернень. Реєстрація звернень громадян в державних органах, інших організацій виконується з використанням однієї з наступних форм: автоматизованої (електронної), карткової (в реєстраційно-контрольних картках), журнальної з графами, аналогічними реквізітам реєстраційно-контрольної картки. Всі одержані в державному органі, інші організації (посадовій особі) звернення громадян, в тому числі і прийняті на особистому прийомі, реєструються в день їх поступання в установленому порядку. Контроль за розглядом звернень громадян в державних органах, інших організацій ведеться з використанням автоматизованої (електронної) системи контролю, реєстраційно-контрольних карток, журналів. Контроль закінчується, якщо всі поставлені в зверненнях питання розглянуті, прийняті необхідні міри і громадянам дані відповіді в встановлені законодавством терміни. Рішення про зняття з контролю звернень громадян приймаються керівниками державних органів, інших організацій (посадовими особами). Звернення громадян, направлені в державні органи, інші організації (посадові особи) вищими державними постановами, іншими організаціями (вищими посадовими особами), що потребують повідомлення про результати розгляду, беруть на особливий контроль. Відповіді на звернення громадян даються на терміни, встановлені законом. Громадянам письмово повідомляється про рішення, прийняті по результатам розгляду їх письмових звернень. У відповідях, направлених в вищі державні органи, інші організації (вищим посадовим особам) про ті, що знаходяться на контролі зверненням громадян, вказуються відомості про повідомлення громадянина про результати розгляду його звернення, позначка про виконавця. Хід розгляду звернень громадян (доручення, зроблені запити, отримані відповіді, прийняті рішення) в державних органах, інших організаціях (посадовими особами) повинен бути чітко і своєчасно відображений у реєстраційній базі даних, реєстраційно-контрольних картках, журналах. В ряді міністерств та інших державних органах затверджені інструкції про порядок розгляду звернень і організації прийому громадян.

□ Чи існує який-небудь окремий орган, який здійснює нагляд за питаннями про доступ до екологічної інформації (наприклад, управління з захисту даних або комісія з доступу до адміністративних документів)?

Відповідь: Так.

Контроль за дотриманням законодавства про звернення громадян відповідно до своїх повноважень здійснюють Верховна Рада і народні депутати, Президент і Кабінет Міністрів України, Уповноважений Верховної Ради України (український Парламент) з прав людини (Омбудсмен), Верховна Рада Автономної Республіки Крим, місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, а також міністерства, інші центральні органи виконавчої влади щодо підпорядкованих їм підприємств, установ, організацій. Нагляд за дотриманням даного законодавства покладено на органи прокуратури України, Прокурори в межах своїх повноважень вживають заходи по поновленню порушених прав, захисту законних інтересів громадян, притягнення порушників до відповідальності.

Але окремого спеціального органу, що здійснює контроль за доступом до екологічної інформації не існує.

Міжнародна благодійна організація “Екологія-Право-Людина” (місто Львів) вважає за необхідне уточнити діяльність органів Прокуратури, а саме: органи Прокуратури свою місію при здійсненні нагляду за дотриманням інформаційного законодавства трактують досить вузько і переважно вживають заходи прокурорського реагування лише у випадках, коли державні органи не дають відповіді на запити громадськості взагалі. У випадку ж коли відповідь така є, то питання пропущення строку чи надання неповної інформації у відповіді на запит Прокуратурою рідко вивчається а у відповідях на скарги громадськості Прокуратура радить звертатися за захистом свого порушеного права до суду.

Перелічить законодавчі, нормативні й інші заходи для здійснення положень статті 4, що стосуються доступу до екологічної інформації.

Пояснить, яким чином здійснюються положення кожного пункту статті 4. Розкажіть про застосування на національному рівні відповідних визначень, що приводяться в статті 2, і приводяться в пункті 9 статті 3 щодо вимоги про відсутність дискримінації. Крім того, укажіть, зокрема, що впливає:

- а) відповідно до **пункту 1** - міри, вжиті для забезпечення того, щоб:
- і) будь-яка особа могла мати доступ до інформації без необхідності формулювати свою зацікавленість;

Відповідь: В Україні є ряд нормативно-правових актів загального характеру, що забезпечують право на звернення громадян:

- Указ Президента України від 19.03.1997 р. № 241 «Про заходи для забезпечення конституційних прав на звернення»;
- Указ Президента України від 13.08.2002 р. № 700 «Про негайні заходи щодо забезпеченню реалізації прав громадян на звернення»;
- Указ Президента України від 14.04.2004 р. № 434/2004 «Про негайні заходи по здійсненню організації прийому громадян органами державної влади»

Однак, вищевказана норма передбачена в «Положенні про порядок надання екологічної інформації» у п. 3.2, де говориться, що «запит про надання екологічної інформації може не містити аргументації щодо зацікавленості заявника...».

Для прискорення процесу підготовки і поліпшення якості відповідей на інформаційні запити громадян у п. 3.2 Положення «Про порядок надання екологічної інформації» в

інформаційному запиті рекомендовано надавати не більше трьох питань з однієї екологічної проблеми. Кількість же самих запитів не обмежена. Це дозволяє більш чітко розподіляти запити між структурними підрозділами органів виконавчої влади, що володіють різною екологічною інформацією.

Крім цього в Мінприроди України обговорювалося питання створення спеціального видання, у якому буде публікуватися інформація про заплановані громадські слухання щодо стратегій, концепцій, програм, проектів, об'єктів будівництва, видачі дозволів на різні види діяльності, що можуть вплинути на навколишнє середовище.

ii) надавалися копії фактичної документації, що містить або включає запитувану інформацію;

Відповідь: Ця норма передбачена в «Положенні про порядок надання екологічної інформації» у п. 3.3: «У відповідях на запити запитувачів надається адекватна і достовірна екологічна інформація».

iii) інформація надавалася в запитуваній формі;

Відповідь: Ця норма передбачена в «Положенні про порядок надання екологічної інформації» у п. 3.4: «Органи державної влади і їх органи на місцях, що мають екологічну інформацію, надають запитувачу інформацію в запитуваній формі при її наявності, а при її відсутності – в іншій наявній формі з роз'ясненням причин надання інформації в такій формі».

Пункт 1 а): Без необхідності формулювати свою зацікавленість

Чи існують які-небудь вимоги або практика, відповідно до якої від заявника запрошуються деякі базові дані в адміністративних цілях (наприклад, в бюджетних цілях, в цілях ведення обліку, статистичних цілях)?

Відповідь: У зв'язку з тим, що анонімні звернення не розглядаються, може вимагатися лише підтвердження авторства заявника.

Закон України «Про інформацію» у ст. 32 містить вимоги до запиту. Згідно цієї статті запит повинен містити прізвище, ім'я, по батькові запитувача; документ, письмова або усна інформація, що його цікавить; адреса, за якою він бажає одержати відповідь. Тобто, жодні інші відомості, зокрема щодо своєї зацікавленості, запитувач не зобов'язаний вказувати у запиті. Закон України «Про звернення громадян» у ст. 5 містить вимоги до звернення, яке повинно містити: прізвище, ім'я, по батькові, місце проживання громадянина; суть порушеного питання, зауваження, скарги, пропозиції, заяви, прохання чи вимоги; підпис заявника та дату.

Чи створений який-небудь механізм надання допомоги первинному постачальнику інформації у встановленні заявників, якщо подаються претензії, пов'язані з неналежним використанням інформації?

Відповідь: У випадку неналежного використання інформації заявником, орган, який надав інформацію, може подати відповідний позов в установленому порядку.

b) міри, вжиті для забезпечення того, щоб дотримувалися терміни, передбачені в пункті 2;

Відповідь: В п. 3.5 «Положення про порядок надання екологічної інформації» визначено: «Екологічна інформація надається в терміни, визначені Законом України «Про інформацію», але не пізніше одного місяця після одержання запиту, якщо тільки обсяги і складність збору запитаної інформації не виправдовують продовження цього терміну до двох місяців після одержання запиту. У разі потреби продовження терміну зацікавленій особі повинне бути повідомлено не пізніше десяти днів з моменту одержання запиту».

Пункт 2: Своєчасність надання інформації

Крім конкретно встановлених термінів, чи існують які-небудь вимоги щодо швидкого надання інформації?

Відповідь: Законом України «Про звернення громадян» визначено термін розгляду звернень громадян - не більше одного місяця від дня їх надходження, а ті, які не потребують додаткового вивчення, - невідкладно, але не пізніше п'ятнадцяти днів від дня їх отримання.

Чи встановлені особливі крайні терміни у зв'язку з відмовою надання інформації або відносно інших конкретних випадків?

Відповідь: Законом України «Про звернення громадян» визначено, якщо питання, порушені в одержаному органом державної влади, місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями незалежно від форм власності, об'єднаннями громадян або посадовими особами зверненні, не входять до їх повноважень, воно в термін не більше п'яти днів пересилається ними за належністю відповідному органу чи посадовій особі, про що повідомляється громадянину, який подав звернення. У разі якщо звернення не містить даних, необхідних для прийняття обгрунтованого рішення органом чи посадовою особою, воно в той же термін повертається громадянину з відповідним роз'ясненням.

Які правові наслідки виникають в тих випадках, коли на прохання про надання інформації не прямує відповідь?

Відповідь: На посадових осіб може бути накладена цивільна або адміністративна відповідальність.

Оскарження таких дій по порушенню законодавства може відбуватися адміністративне та судове. При адміністративному оскарженні скарга на незаконні дії посадової особи подається або до вищестоячої посадової особи, або до вищестоячого органу. Можна ставити в скарзі питання як про надання такої інформації, про притягнення посадової особи до дисциплінарної відповідальності. Також можна подати скаргу до Міністерства охорони навколишнього природного середовища та ставити питання про притягнення до адміністративної відповідальності за ненадання екологічної інформації. Також можна подавати скарги до прокуратури, яка має значно більше повноважень у випадку відсутності доступу до екологічної інформації: винести припис про усунення порушень закону та надання інформації, про притягнення особи до дисциплінарної, адміністративної, кримінальної відповідальності, та складення протоколу про корупційні діяння.

Незалежно від вчинення вищенаведених дій, особа може безпосередньо звернутися до суду для оскарження незаконних дій, рішень щодо порушення законодавства про інформацію.

с) відповідно до **пунктів 3 і 4** - міри, вжиті:

і) для вказівки виключень із практики надання інформації за запитами;

Відповідь 2004 року: У ст.37 Закону України «Про інформацію» говориться:

До п. а) «не підлягають обов'язковому наданню для ознайомлення по інформаційних запитах офіційні документи, що містять у собі: ... конфіденційну інформацію»;

До п. б) «не підлягають обов'язковому наданню для ознайомлення за інформаційними запитами офіційні документи, що містять у собі: ... інформацію, визначену у встановленому порядку державною таємницею»;

До п. в) «не підлягають обов'язковому наданню для ознайомлення по інформаційних запитах офіційні документи, що містять у собі інформацію про оперативну і слідчу роботу органів прокуратури, МВС, СБУ, роботу органів дізнання і суду в тих випадках, якщо її розголошення може зашкодити оперативним заходам, розслідуванню або дізнанню, порушити право людини на справедливий і об'єктивний судовий розгляд його справи, створити погрозу життю або здоров'ю будь-якої особи»;

До п. д) у ст. 30 Закону України «Про інформації» передбачено, що «громадяни, юридичні особи, що володіють інформацією професійного, ділового, виробничого, банківського, комерційного й іншого характеру, отриманої власним коштом, або такої, котра є предметом їхнього професійного, ділового, виробничого, банківського, комерційного та іншого інтересу і не відображає передбаченої законом таємниці, самостійно визначають режим доступу до неї, включаючи приналежність її до категорії конфіденційної, і встановлюють для неї систему захисту»;

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України “Про перелік зведень, що не складають комерційної таємниці”, комерційною таємницею не є: «Інформація про забруднення навколишнього природного середовища, ... реалізації продукції, що завдає шкоди здоров'ю, а також інші порушення законодавства України і розміри заподіяних при цьому збитків». Крім цього в ст.10 Закону України “Про інформацію», говориться, що право на інформацію забезпечується також вільним доступом суб'єктів інформаційних відносин до статистичних даних.

Однак у розділі V «Забезпечення конфіденційності статистичної інформації» Закону України «Про державну статистику» у редакції від 13 липня 2002 року передбачається:

У статті 21. «Гарантії органів державної статистики щодо забезпечення конфіденційності статистичної інформації» говориться про конфіденційність первинних даних, що не переведені в знеособлений вид, і про заборону її поширення через можливість визначити конкретного кореспондента.

Більш того, така статистична інформація, отримана органами державної статистики в процесі статистичних спостережень, не може вимагатися органами державної влади, органами місцевого самоврядування, іншими юридичними особами, об'єднаннями громадян, посадовими й іншими особами з метою використання для прийняття рішень щодо конкретного кореспондента.

У ст. 22. «Статистична інформація, на яку не поширюється заборона щодо її поширення органами державної статистики» передбачено, що:

«Статистична інформація, що дозволяє прямо або опосередковано установити конкретного кореспондента або визначити первинні дані щодо нього, може бути поширена за згодою цього кореспондента і відповідно погоджених з ним умов, або якщо вона отримана із загальнодоступних джерел».

Крім цього до дозволеної статистичної інформації відноситься:

- знеособлена статистична інформація в не зведеному вигляді, що не дозволяє визначити конфіденційну статистичну інформацію щодо конкретного кореспондента;
- інформація щодо назв, адрес, номерів телефонів і видів діяльності підприємств, установ і організацій, якщо інше не передбачене законодавством.

Необхідно внести зміни до ст. 21 Закону України «Про державну статистику», Закон України «Про інформацію» і Постанову Кабінету Міністрів України «Про перелік зведень, що не складають комерційну таємницю» тому що їх положення суперечать Орхуській Конвенції, і визначити, що «статистична інформація щодо охорони навколишнього середовища не може бути визнана конфіденційною».

У «Положенні про порядок надання екологічної інформації» у п.3.6 говориться: «У наданні екологічної інформації може бути відмовлено, якщо вона є державною таємницею».

Крім цього, не надається екологічна інформація на анонімні запити або у випадках відсутності зворотної адреси.

Пункт 3 а): Державний орган не має в своєму розпорядженні інформації

Чи існують які-небудь процедури або практика, що стосується розгляду таких випадків, коли державний орган не володіє запрошеною інформацією, проте повинен мати її згідно відповідного законодавства?

Відповідь: Так. Для цього встановлено контроль за дотриманням законодавства про звернення громадян, що здійснюють відповідно до своїх повноважень Верховна Рада і народні депутати, Президент і Кабінет Міністрів України, Уповноважений Верховної Ради України (український Парламент) з прав людини (Омбудсмен), Верховна Рада Автономної Республіки Крим, місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, а також міністерства, інші центральні органи виконавчої влади щодо підпорядкованих їм підприємств, установ, організацій.

<p>Нагляд за дотриманням даного законодавства покладено на органи прокуратури України, Прокурори в межах своїх повноважень вживають заходи по поновленню порушених прав, захисту законних інтересів громадян, притягнення порушників до відповідальності. Практика розгляду таких справ до звіту не надійшла.</p>
<p>Пункт 3 б): Необгрунтовані прохання або прохання, сформульовані у дуже загальному вигляді ☐ Чи зобов'язанні державні органи прагнути <i>уточнювати</i> із заявником що запрошує інформацію, які-небудь питання, які, як виявляється, є необгрунтованими або носять дуже загальний характер?</p>
<p><i>Відповідь:</i> Відповідно до вимог Закону України «Про звернення громадян» визначено, що якщо звернення не містить даних, необхідних для прийняття обгрунтованого рішення органом чи посадовою особою, воно повертається громадянину з відповідним роз'ясненням.</p>
<p>Пункт 3 с): Конфіденційність процесу адміністративного управління ☐ Які створені механізми для забезпечення вільного виразу <i>професійної думки</i> посадовими особами, що беруть участь в внутрішньому листуванні або в підготовці відповідних матеріалів?</p>
<p><i>Відповідь:</i> Відповідно до вимог постанови Кабінету Міністрів України від 27.11.1998 № 1893 «Про затвердження інструкції про порядок обліку, зберігання і використання документів, справ, видань та інших матеріальних носіїв інформації, які містять конфіденційну інформацію, що є власністю держави», центральні органи виконавчої влади зобов'язані ввести в дію Переліки конфіденційної інформації, що є власністю держави в даному центральному органі виконавчої влади. Посадові особи, що мають доступ до конфіденційної інформації, зобов'язані за посадовими обов'язками вільно відтворювати у різних формах професійну думку, готувати об'єктивні матеріали та приймати об'єктивне управлінське рішення.</p>
<p>☐ Чи можуть вважатися конфіденційними матеріали, які безпосередньо або побічно служать як <i>основа</i> для адміністративного вирішення?</p>
<p><i>Відповідь:</i> Відповідно Переліків конфіденційної інформації, що є власністю держави в центральних органах виконавчої влади, у тому числі введеного в дію в Мінприроди України (наказ від 25.11.2004 № 470), певні матеріали, що можуть бути безпосередньо або причетні до прийняття управлінських рішень, є конфіденційними.</p>
<p>i) для забезпечення застосування критерію зацікавленості громадськості, згаданого наприкінці пункту 4;</p>
<p><i>Відповідь:</i> В п. “ж)” частини першої статті 21 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» визначено, що громадськість може “оскаржити у встановленому законом порядку рішення про відмову у видачі екологічної інформації, неправомірне відхилення запиту або його неповне задоволення”.</p>
<p>Пункт 4 d): Комерційна конфіденційність ☐ Чи існують <i>різні категорії</i> конфіденційності комерційної або промислової інформації, визначувані різним законодавством (наприклад, торговим законодавством, цивільним правом, торговим правом, правом, регулюючим область ділових відносин, правом регулюючим діяльність акціонерних компаній, правом в сфері конкуренція, банківським правом, страховим правом), і чи узгоджуються ці визначення один з одним і з положеннями Конвенції?</p>
<p><i>Відповідь:</i> Відповідно до вимог Закону України «Про державну таємницю», передбачена класифікація видів інформації, що може бути віднесена до державної таємниці. Віднесення інформації до державної таємниці здійснюється мотивованим рішенням державного експерта з питань таємниць за його власною ініціативою, за керівників відповідних органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій чи громадян.</p>

Конфіденційність інформації визначено також вимогами Закону України «Про інформацію». До конфіденційної інформації, що є власністю держави і знаходиться в користуванні органів державної влади чи органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій усіх форм власності, не можуть бути віднесені відомості: про стан довкілля, якість харчових продуктів і предметів побуту; про аварії, катастрофи, небезпечні природні явища та інші надзвичайні події, які сталися або можуть статися і загрожують безпеці громадян; про стан здоров'я населення, його життєвий рівень, освіти і культури населення; стосовно стану справ із правами і свободами людини і громадянина, а також фактів їх порушень; про незаконні дії органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових та службових осіб. Громадяни, юридичні особи, які володіють інформацією професійного, ділового, виробничого, банківського, комерційного та іншого характеру, одержаною на власні кошти, або такою, яка є предметом їх професійного, ділового, виробничого, банківського, комерційного та іншого інтересу і не порушує передбаченої законом таємниці, самостійно визначають режим доступу до неї, включаючи належність її до категорії конфіденційної, та встановлюють для неї систему (способи) захисту. Виняток становить інформація комерційного та банківського характеру, а також інформація, правовий режим якої встановлено Верховною Радою України за поданням Кабінету Міністрів України (з питань статистики, екології, банківських операцій, податків тощо), та інформація, приховування якої являє загрозу життю і здоров'ю людей. До таємної інформації належить інформація, що містить відомості, які становлять державну та іншу передбачену законом таємницю, розголошення якої завдає шкоди особі, суспільству і державі. Віднесення інформації до категорії таємних відомостей, які становлять державну таємницю, і доступ до неї громадян здійснюється відповідно до закону про цю інформацію. Порядок обігу таємної інформації та її захисту визначається відповідними державними органами за умови додержання вимог, встановлених цим Законом. Порядок і терміни обнародування таємної інформації визначаються відповідним законом. Інформація з обмеженим доступом може бути поширена без згоди її власника, якщо ця інформація є суспільно значимою, тобто якщо вона є предметом громадського інтересу і якщо право громадськості знати цю інформацію переважає право її власника на її захист.

Чи повинен первинний постачальник інформації *обґрунтувати* існування можливих негативних наслідків, які можуть виникнути після оприлюднення інформації?

Відповідь: Таку інформацію первинний постачальник інформації повинен вважати конфіденційною і зобов'язаний внести до Переліку конфіденційної інформації, що є власністю держави в центральних органах виконавчої влади.

Пункт 4 ф): Особисті дані

- Чи визначається в національному законодавстві поняття "Особистих даних"?
- Чи може юридична особа (суб'єкт) користуватися захистом особистих даних?

Відповідь: Відповідно до вимог Закону України «Про звернення громадян» не допускається розголошення одержаних із звернень відомостей про особисте життя громадян без їх згоди, іншої інформації, якщо це ущемлює права і законні інтереси громадян; не допускається з'ясування даних про особу громадянина, які не стосуються звернення. На прохання громадянина, висловлене в усній формі або зазначене в тексті звернення, не підлягає

розголошенню його прізвище, місце проживання та роботи.

Згідно статті 23 Закону України “Про інформацію” інформація про особу - це сукупність документованих або публічно оголошених відомостей про особу. Основними даними про особу (персональними даними) є: національність, освіта, сімейний стан, релігійність, стан здоров'я, а також адреса, дата і місце народження. Джерелами документованої інформації про особу є видані на її ім'я документи, підписані нею документи, а також відомості про особу, зібрані державними органами влади та органами місцевого і регіонального самоврядування в межах своїх повноважень. Забороняється збирання відомостей про особу без її попередньої згоди, за винятком випадків, передбачених законом. Кожна особа має право на ознайомлення з інформацією, зібраною про неї.

Пункт 4 (загальне положення)

Чи користується конфіденційність засекреченою інформацією подальшим захистом після того, як така інформація була обнародована по яких-небудь іншим каналам?

Відповідь: Судові органи можуть розглянути відповідний позов з урахуванням законодавчої бази.

Відповідно до вимог статті 47-1 Закону України “Про інформацію”, особа звільняється від відповідальності за розголошення інформації з обмеженим доступом, якщо суд встановить, що ця інформація є суспільно значимою.

Відповідно до вимог статті 42 Закону України “Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні” передбачено звільнення від відповідальності - редакція, журналіст не несуть відповідальності за публікацію відомостей, які не відповідають дійсності, принижують честь і гідність громадян і організацій, порушують права і законні інтереси громадян або являють собою зловживання свободою діяльності друкованих засобів масової інформації і правами журналіста, якщо: ці відомості одержано від інформаційних агентств або від засновника (співзасновників); вони містяться у відповіді на інформаційний запит щодо доступу до офіційних документів і запит щодо надання письмової або усної інформації, наданої відповідно до вимог Закону України “Про інформацію”; вони є дослівним відтворенням офіційних виступів посадових осіб державних органів, організацій і об'єднань громадян; вони є дослівним відтворенням матеріалів, опублікованих іншим друкованим засобом масової інформації з посиланням на нього; в них розголошується таємниця, яка спеціально охороняється законом, проте ці відомості не було отримано журналістом незаконним шляхом.

Чи передбачено національним законодавством строга класифікація деяких видів інформації як конфіденційні або ж потрібно з'являти доводи “за і проти” відносно переказу інформації гласності у кожному конкретному випадку?

Відповідь: Інформація може бути розділена на два види конфіденційності - конфіденційна інформація за Переліком конфіденційної інформації, що є власністю держави в центральних органах виконавчої влади та інформація, що визначена у встановленому порядку державною таємницею. Інформація може бути з відкритим доступом та з обмеженим доступом. Згідно статті 30 Закону України “Про інформацію”, інформація з обмеженим доступом за своїм правовим режимом поділяється на конфіденційну і таємну. Конфіденційна інформація - це відомості, які знаходяться у володінні, користуванні або розпорядженні окремих фізичних чи юридичних осіб і поширюються за їх бажанням відповідно до передбачених ними умов. До конфіденційної інформації, що є власністю держави і знаходиться в користуванні органів державної влади чи органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій усіх форм власності, не можуть бути віднесені відомості: про стан довкілля, якість харчових продуктів і предметів побуту; про аварії, катастрофи, небезпечні природні явища та інші надзвичайні події, які сталися або можуть статися і загрожують безпеці громадян.

Пункт 5: Переадресація прохань, поданих в неналежний державний орган

Яким чином застосовуються крайні терміни, що указуються в пункті 2 статті 4 у тих випадках, коли державний орган не розташовує запрошуваної

інформацією і переадресує це прохання в інший державний орган?

Відповідь: Законом України «Про звернення громадян» визначено, якщо питання, порушені в одержаному органом державної влади, місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями незалежно від форм власності, об'єднаннями громадян або посадовими особами зверненні, не входять до їх повноважень, воно в термін не більше п'яти днів пересилається ними за належністю відповідному органу чи посадовій особі, про що повідомляється громадянину, який подав звернення.

Укажіть будь-які **перешкоди, що зустрілися** при здійсненні положень кожного з пунктів статті 4.

Відповідь 2004 року: Основними перешкодами є питання фінансового забезпечення інформаційних і організаційних потреб у системі Мінприроди України, а саме:

- поєднання основних функцій відділів взаємодії із ЗМІ і громадськістю з іншими невластивими їм функціями;
- недостатня кількість працівників відділів взаємодії із ЗМІ і громадськістю для виконання своїх посадових обов'язків;
- слабка технічне забезпечення цих відділів;
- недостатнє фінансування відділів для підготовки і поширення екологічної інформації:
 - для забезпечення витратних матеріалів для технічних засобів;
 - виготовлення копій інформаційних матеріалів;
 - підготовки поліграфічних видань;
 - розміщення в ЗМІ через високі ціни;
- відсутність спеціальних державних програм фінансування з Державного фонду охорони навколишнього природного середовища для підготовки і поширення екологічної інформації у відповідальних за це відділах;
- відсутність розробленого і затвердженого прейскуранту оплати інформаційних послуг;
- низький рівень комп'ютерної грамотності населення, що не дозволяє перейти на систему самообслуговування відвідувачів,

Надайте додаткову інформацію про **практичне застосування положень, що стосуються доступу до інформації**, наприклад, чи існують які-небудь статистичні дані щодо числа поданих запитів, числа відмовлень і причин для відмовлення.

Відповідь 2004 року: Щомісяця і щокварталу для веб-порталу Кабінету Міністрів України готується інформація про кількість і зміст листів населення, що надходять до Мінприроди України, і про заходи, вжиті в зв'язку з виявленими екологічними проблемами. Крім цього, щоквартально для Адміністрації Президента України готувалася інформація про виконання постанови Кабінету Міністрів України від 29.08.02 р. № 1302 “Про заходи щодо подальшого забезпечення відкритості в діяльності органів виконавчої влади” до Указу Президента від 01.08.02 р. № 683/2002 «Про додаткові заходи для забезпечення відкритості в діяльності органів державної влади». У цій інформації наводилися статистичні дані про кількість інформаційних запитів як у Центральному апараті Мінприроди України, так і в його територіальних і урядових органах державного управління в системі Мінприроди України.

У 2007 році Міжнародна благодійна організація “Екологія-Право-Людина” протягом 18 місяців здійснювала моніторинг своїх запитів. Біля 80 % запитів було задоволено і надано інформацію. Решту 20 % складали відповіді суб'єктів підприємницької діяльності з порушенням терміну та відсутність відповіді як такої.

Вкажіть адреси відповідних веб-сайтів, якщо такі є:

Пункт 8: Збори

- Чи *одноманітно* регламентуються збори за послуги, пов'язані з наданням інформації громадськості (наприклад, в публікованій таблиці тарифних ставок або зборів)? Якщо немає, чи існують великі відмінності між розміром зборів за надання інформації в тих або інших секторах?
- Чи стягується плата за надання інформації? Якщо так, то які збори або діапазон зборів встановлені за *одну сторінку* копійованих офіційних документів?

Відповідь:

За інформацією Міністерства економіки України, збори за послуги, пов'язані з наданням інформації (пункт 8 статті 4 «Керівних настанов до вимог щодо звітності»), регламентується зокрема декретом Кабінету Міністрів України від 21.01.1993 № 7-93 «Про державне мито» та наказом Мінприроди від 18.11.2003 № 169 «Про затвердження Положення про порядок надання екологічної інформації», зареєстрованим в Мін'юсті. Згаданими нормативно-правовими актами не передбачається оплата послуг з надання копій офіційних документів з екологічних питань. Плата за надання додаткових послуг екологічного характеру здійснюється відповідно до спільного наказу Мінприроди та Мінекономіки від 15.03.2002 № 110-73 про затвердження розмірів плати за надання послуг територіальними органами Мінприроди, зареєстрованого в Мін'юсті. Але органами державної статистики відповідно до статті 24 Закону України «Про державну статистику» (17.09.2002 № 2614) та постанови Кабінету Міністрів України від 08.11.2000 № 1659 «Про затвердження Положення про проведення статистичних спостережень та надання органами державної статистики послуг на платній основі» може надаватися за запитом на платній основі статистична інформація, зокрема екологічного характеру. Розрахунок вартості запитуваної інформації проводиться на підставі зареєстрованого в Мін'юсті 25.03.2005 за № 334/10614 наказу Держкомстату від 16.03.2005 № 73 «Про встановлення вартості одного людино-дня та вартості інформації на одній сторінці».

Вся інформація щодо діяльності центральних органів виконавчої влади (Мінприроди, Мініагрополітики, Держкомлісгосп, інші) та їх територіальних органів, яка у встановленому законом порядку визнається відкритою, і яка стосується довкілля, надається відповідним державним органам і надається на запит зацікавленої громадськості безоплатно.

Наказом Мінприроди України Від 20.09.2007 № 489 затверджено Методику розрахунку плати за топографо-геодезичну і картографічну інформацію; наказ зареєстровано в Мін'юсті України -1.10.2007 за № 1134/14401. На даний час, на базі цієї Методики Укргеодезкартографією готується наказ, яким буде затверджено розміри плати за топографо-геодезичну та картографічну інформацію. Це сприятиме широкому доступу за мінімальними цінами до геопросторових даних та геоінформаційних технологій, їх ефективне використання (переважно в мережі Інтернет) в природоохоронній діяльності та вирішенні екологічних проблем.

Стаття 5. ЗБІР ТА ПОШИРЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Перелічить законодавчі, нормативні й інші заходи для здійснення положень статті 5, що стосуються збору та поширення екологічної інформації.

Поясніть, яким чином здійснюються положення кожного пункту статті 5. Прохання вказати, як на національному рівні застосовуються відповідні визначення, що зазначаються в статті 2, і зазначаються в пункті 9 статті 3 щодо вимоги про відсутність дискримінації. Крім того, укажіть, зокрема наступне:

- a) відповідно до **пункту 1** - вжиті заходи щодо забезпечення того, щоб:
 - i) державні органи мали екологічну інформацію й оновлювали її;

Відповідь 2004 року: У Ст. 25 «Екологічне інформаційне забезпечення» Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» говориться, що: «Спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з питань екології і природних ресурсів, його територіальні органи, інші спеціально уповноважені на те органи виконавчої влади й органи місцевого самоврядування, підприємства, установи й організації, діяльність яких може негативно вплинути або впливає на стан навколишнього природного середовища, життя і здоров'я людей, зобов'язані забезпечувати вільний доступ населення до інформації про стан навколишнього природного середовища».

У Положенні «Про порядок надання екологічної інформації» говориться в п. 2.2: «Спеціально уповноважений орган виконавчої влади з питань екології і природних ресурсів України та його органи на місцях, інші центральні органи виконавчої влади, що мають екологічну інформацію, забезпечують у межах своєї компетенції формування та постійне оновлення електронних баз даних екологічної інформації і створюють громадськості вільний доступ до них через мережу Інтернет.

Для удосконалення системи обміну інформацією між суб'єктами моніторингу і своєчасного наповнення баз даних в адміністративних областях України наказом Минекоресурсів України від 30.10.01 р. № 392 був затверджений «Порядок інформаційної взаємодії між суб'єктами моніторингу».

Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 16 грудня 1999 року № 2303 була затверджена Програма створення Урядової інформаційно-аналітичної системи з питань надзвичайних ситуацій.

Наказом Міністерства охорони здоров'я України від 3 серпня 2000 р. № 189 був затверджений Регламент представлення інформації у функціональній підсистемі Міністерства охорони здоров'я України в межах Урядової інформаційно-аналітичної системи з питань надзвичайних ситуацій.

Постановою Верховної Ради України від 04.11.04 р. № 2169-IV «Про інформування громадськості з питань, що стосуються навколишнього середовища» та Дорученням Прем'єр-міністра України від 17.11.04 р. б/№ «До постанови ВРУ від 04.11.04 р. № 2169-IV» передбачено розробку і затвердження двох Положень: „Про щоквартальне інформування населення через засоби масової інформації про об'єкти, що є найбільшими забруднювачами навколишнього природного середовища” (10 об'єктів) і «Про мережу загальнодержавної екологічної автоматизованої інформаційно-аналітичної системи» до 30.12.04 р. А вже з 2005 р. у вище названих документах передбачається початок функціонування мережі загальнодержавної екологічної автоматизованої інформаційно-аналітичної системи. Однак, дуже стислий строк виконання доручення не дозволив дотримати процедури обговорення цих положень із громадськістю, передбачену постановою Кабінету Міністрів України від 15.10.04 р. № 1378 «Деякі питання забезпечення участі громадськості у формуванні і реалізації державної політики».

ii) було забезпечено належне надходження інформації в державні органи;

Відповідь 2004 року: У Законі України «Про охорону навколишнього природного середовища» у Ст. 25-1 «Інформація про стан навколишнього природного середовища (екологічна інформація)» говориться, що «Основними джерелами екологічної інформації є дані моніторингу навколишнього середовища, кадастрів природних ресурсів, реєстри, автоматизовані бази даних, архіви, а також довідки, що видаються уповноваженими на те органами державної влади, органами місцевого самоврядування, громадськими організаціями, окремими державними службовцями та автоматизованими інформаційними системами». Пункт е) частини першої Ст. 10 цього ж закону передбачає «створення і функціонування мережі загальнодержавної екологічної автоматизованої інформаційно-аналітичної системи».

Пункт 1а) і б): Наявність і якість екологічних даних

Чи створена інституційна система передачі даних між державними органами деяких гілок системи державного управління? Якщо так, то в чому полягають основні особливості цієї системи (наприклад, чи надаються екологічні дані в рамках цієї системи безкоштовно)?

Відповідь:

На виконання ст. 25 Закону України від 25 червня 1991 року «Про охорону навколишнього природного середовища» Мінприроди (МЕРУ) забезпечує підготовку та видання щорічної Національної доповіді про стан навколишнього природного середовища в Україні. Після розгляду Верховною Радою України доповідь розміщується в мережі Інтернет, публікується окремим виданням та розсилається органам влади, установам, організаціям, громадським організаціям.

За інформацією Міністерства оборони України, у Збройних Силах України створена база даних небезпечних об'єктів та екологічного стану військових частин та установ. Вказана інформація може бути безоплатно передана іншим органам державної влади за умови збереження державної таємниці. Інформаційною системою Міністерства оборони України «Ніка» передбачено обмін даними екологічного характеру, а також інформування про надзвичайні ситуації в режимі реального часу. Надання інформації під час ліквідації надзвичайних ситуацій здійснюється в рамках загальнодержавної системи реагування на надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру.

За інформацією Міністерства аграрної політики України, згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 30.03.98 № 391 „Про затвердження Положення про державну систему моніторингу довкілля”, Мінагрополітики України здійснює моніторинг довкілля спільно з підприємствами, установами та організаціями, що належать до сфери його управління, які є суб'єктами системи моніторингу за загальнодержавною і регіональними (місцевими) програмами реалізації відповідних природоохоронних заходів. Згідно з Регламентом обміну екологічною інформацією до „Угоди про співробітництво у сфері моніторингу навколишнього природного середовища Мінприроди України і Мінагрополітики України” від 08.02.07 Мінагрополітики України як суб'єкт державної системи моніторингу довкілля безкоштовно надає Мінприроди України отриману в результаті здійснення моніторингових досліджень екологічну інформацію державного та регіонально рівня. Державного рівня: аналітичну довідку та інформацію за показниками стану ґрунтів сільськогосподарського використання, рослинної та тваринної продукції, а також поверхневих вод сільськогосподарського використання (агрохімічні, радіологічні, токсикологічні, зоотехнічні визначення). Періодичність надання інформації щороку до 25 квітня.

У свою чергу Мінприроди надає Мінагрополітики інформаційно-аналітичний огляд „Стан довкілля України” – щокварталу. Угода про співробітництво у сфері МНПС (п.2,7) передбачає делегування повноважень інформаційного взаємообміну на регіональний

рівень лише за згодою сторін. Делегування зазначених повноважень у повному обсязі буде здійснюватися після створення національного та регіональних інформаційних банків даних про стан ґрунтів на землях сільськогосподарського призначення. Створення зазначених банків знаходиться на стадії формування науково-методичної та нормативно-правової бази. Суб'єктами системи моніторингу, що належать до сфери управління Мінагрополітики України, впроваджуються сучасні засоби систем глобального позиціонування (GPS) для оперативного визначення точного географічного положення ділянок, на яких проводиться обстеження, що дасть змогу уніфікувати систему моніторингу з іншими відомствами, які здійснюють контроль за екологічним станом об'єктів довкілля. Для забезпечення достовірності даних моніторингу довкілля в системі Мінагрополітики створена система якості аналізів, яка включає як внутрішній, так і зовнішній лабораторний контроль. Розробляється також система міжвідомчого контролю.

Створено Регламент обміну екологічною інформацією з питань моніторингу довкілля до двохсторонньої угоди між Міністерством охорони навколишнього природного середовища та Міністерством охорони здоров'я про співробітництво у сфері моніторингу навколишнього середовища від 08.02.2007 року у відповідності до вимог постанови Кабінету Міністрів України від 30.03.98 р. № 391 "Про затвердження Положення про державну систему моніторингу довкілля".

У Львівській області відповідно до Положення про порядок інформаційної взаємодії суб'єктів Львівської обласної системи моніторингу природного довкілля встановлено єдині загальні вимоги до порядку інформаційної взаємодії суб'єктів обласної системи моніторингу природного довкілля Львівщини, визначено основні принципи інформаційного співробітництва, загальний порядок формування, отримання та надання інформації щодо моніторингових спостережень за станом навколишнього природного середовища.

Чи використовують різні рівні і типи природоохоронних і галузевих державних органів *паралельні* системи обробки даних? Якщо так то чи приймаються які-небудь заходи по підвищенню ефективності інформаційного потоку і узгодженню даних (наприклад, шляхом сумісного пов'язання ряду баз даних, використання стандартних визначень або код операторів)?

Відповідь:

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 30.03.1998 № 391 підприємства, установи і організації незалежно від їх підпорядкування і форм власності, діяльність яких призводить чи може призвести до погіршення стану довкілля, зобов'язані здійснювати екологічний контроль за виробничими процесами та станом промислових зон, збирати, зберігати та безоплатно надавати дані і/або узагальнену інформацію для її комплексного оброблення суб'єктам державної системи моніторингу довкілля. Згідно цієї ж постанови взаємовідносини суб'єктів державної системи моніторингу (Мінприроди, МНС, МОЗ, Мінагрополітики, Мінжитлокомунгоспу, Держводгоспу, Держкомлісгоспу, Держземагентства) ґрунтуються, крім іншого, на безкоштовному інформаційному обміні.

На виконання постанови Кабінету Міністрів України від 20.02.2006 № 182 "Про затвердження Порядку проведення державного соціально-гігієнічного моніторингу" та наказу Міністерства охорони здоров'я України від 22.03.2006 № 144 "Про розробку та впровадження заходів щодо реалізації постанови Кабінету Міністрів України від 20 лютого 2006 року №182" Міністерством охорони здоров'я України проводиться розробка нормативно-правових документів і методичних матеріалів для введення та функціонування державного соціально-гігієнічного моніторингу на базі МОЗ. У подальшому плануються залучення інших суб'єктів моніторингу до роботи у рамках обміну інформацією на підставі двохсторонніх угод.

Чи створені які-небудь механізми для забезпечення або контролю *якості* (точність, класифікація, зіставність і своєчасність) екологічних даних, включених в бази даних?

Відповідь:

З метою реалізації вищезгаданої постанови Кабінету Міністрів України від 30.03.1998 № 391, Мінприроди України розроблено та укладено з суб'єктами державної системи моніторингу довкілля двохсторонні угоди про співробітництво у сфері моніторингу навколишнього природного середовища. До цих угод розроблено та на даний час погоджуються регламенти обміну екологічною інформацією між суб'єктами державної системи моніторингу довкілля на державному та регіональному рівнях.

Проектом Державної цільової екологічної програми проведення моніторингу навколишнього природного середовища, який на даний час готується до подання до Кабінету Міністрів України на затвердження, передбачено розроблення та впровадження методики аналізу єдності вимірювань в аналітичних підрозділах суб'єктів системи моніторингу, а також організація та проведення зовнішнього контролю якості вимірювань в системі моніторингу, що має забезпечити контроль якості екологічних даних, що входять до баз екологічних даних.

При розробці державного соціально-гігієнічного моніторингу на базі Міністерства охорони здоров'я Державною установою "Інститут гігієни і медичної екології ім. О.М. Марзєєва Академії медичних наук України, як Головною науковою установою державної санітарно-епідеміологічної служби України з питань гігієни та робочою групою враховуються елементи та механізми для забезпечення якості даних, що входять до бази даних.

Чи пропонується деяка інформація в режимі *реального часу* (наприклад, інформація про якість повітря в крупних містах)?

Відповідь:

З метою розвитку та удосконалення державної системи моніторингу довкілля в частині забезпечення потреб органів державного управління, місцевого самоврядування та громадськості у оперативній і достовірній інформації про стан навколишнього природного середовища Мінприроди проведено тендер на виконання роботи „Створення першої черги пілотного проекту державної системи моніторингу довкілля”. Виконання цієї роботи має започаткувати процес створення автоматизованих систем спостережень, що забезпечать отримання у режимі реального часу інформації про якість атмосферного повітря. Крім цього, проектом Державної цільової екологічної програми проведення моніторингу навколишнього природного середовища заплановано розширення мережі автоматизованих постів спостережень за забрудненням атмосферного повітря в екологічно небезпечних містах.

Державна санітарно-епідеміологічна служба Міністерства охорони здоров'я України надає інформацію у режимі реального часу на території регіонів та на загальнодержавному рівні через засоби масової інформації (у виступах по радіо, по телебаченню, публікаціях у пресі, прес-релізах, бюлетенях, на прес-конференціях, нарадах-семінарах тощо) та у рамках проведення круглих столів "Екологічний стан регіону та шляхи його поліпшення" за участю державних установ регіонів та широких кіл громадськості у межах компетенції державної санітарно-епідеміологічної служби.

Як приклад отримання інформації в режимі реального часу на об'єктовому рівні - концерн «Стірол», який має 5 автоматизованих станцій моніторингу якості атмосферного повітря на самому підприємстві та біля нього.

Відповідно до вимог статті 10 Закону України „Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку” передбачено права громадян та їх об'єднань на одержання інформації у сфері використання ядерної енергії та радіаційної безпеки. Для реалізації прав громадян органи державної влади, установи державної системи контролю за радіаційною обстановкою, підприємства, установи та організації, діяльність яких пов'язана з використанням ядерної енергії, їх посадові особи зобов'язані: періодично поширювати через засоби масової інформації

офіційні відомості про радіаційну обстановку на території, де знаходяться, експлуатуються підприємства по видобуванню уранової руди, ядерні установки, об'єкти, призначені для поводження з радіоактивними відходами, джерела іонізуючого випромінювання, а також відомості щодо безпеки ядерної установки чи об'єкта, призначеного для поводження з радіоактивними відходами, будівництво яких планується або здійснюється, та тих, що експлуатуються або знімаються з експлуатації, за винятком відомостей, що становлять державну таємницю.

Веб-сайт Держатомрегулювання було створено у 2001 році з метою інформування громадськості про стан ядерної і радіаційної безпеки в Україні та діяльність регулюючого органу, спрямовану на реалізацію державної політики у сфері використання ядерної енергії. З того часу на веб-сайті: щоденно розміщується оперативна інформація про стан енергоблоків АЕС України та порушення в їх роботі, щотижнево - короткі довідки про стан їх експлуатаційної безпеки, а також новини, нормативно-правові та регуляторні акти, проекти документів, плани робіт, вакансії інша. Про стан ядерної та радіаційної безпеки на інших об'єктах ядерної галузі розповідає рубрика "Державні регіональні інспекції з ядерної та радіаційної безпеки". Для доступу до інформації широких кіл міжнародної спільноти, інформація на веб-сайті подається також російською та англійською мовами. Серед відвідувачів сайту мешканці країн: СНГ, зокрема, Росії та Казахстану, Австрії, Болгарії, Великобританії, Іспанії, Італії, Люксембургу, Німеччини, Норвегії, Польщі, Румунії, Туреччини, Угорщини, Фінляндії, Франції, Чехії та Швеції.

iii) у випадку надзвичайних обставин відповідна інформація поширювалася негайно і без затримки;

Відповідь 2004 року: Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища» у ст. 25 «Екологічне інформаційне забезпечення», у п. г) визначено: «негайно інформувати про надзвичайні екологічні ситуації в терміни, визначені Законом України «Про зони надзвичайної екологічної ситуації».

Державною інформаційно-аналітичною системою з надзвичайних ситуацій передбачено інформування про надзвичайні ситуації, у тому числі з екологічними наслідками, при цьому, обов'язковим є інформування громадськості.

Для повідомлення про надзвичайні ситуації, що мають транскордонний вплив, існує система пунктів, що передбачає інформування громадськості як у середині країни, так і на території суміжних держав.

Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 16 грудня 1999 року № 2303 була затверджена Програма створення Урядової інформаційно-аналітичної системи з питань надзвичайних ситуацій.

Наказом Міністерства охорони здоров'я України від 3 серпня 2000 р. № 189 був затверджений Регламент представлення інформації у функціональній підсистемі Міністерства охорони здоров'я України в межах Урядової інформаційно-аналітичної системи з питань надзвичайних ситуацій. Відповідно до ст.8 Закону України "Про захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру" від 8 червня 2002 р. центральні та місцеві органи виконавчої влади зобов'язані надавати населенню через засоби масової інформації оперативну і достовірну інформацію про стан захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру, про виникнення таких ситуацій, методи і способи їхнього захисту, вживання заходів щодо забезпечення безпеки. Оповіднення про погрозу виникнення надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру і постійне інформування населення про них забезпечуються шляхом:

- вчасного створення і підтримки в постійній готовності загальнодержавної та територіальних автоматизованих систем централізованого оповіщення населення;

- організаційно-технічного об'єднання територіальних систем централізованого оповіщення і систем оповіщення на об'єктах господарювання;
- завчасного створення й організаційно-технічного об'єднання із системами спостереження і контролю постійно діючих локальних систем оповіщення й інформування населення в зонах можливого катастрофічного затоплення, районах розміщення радіаційних і хімічних підприємств, інших об'єктів підвищеної небезпеки;
- централізованого використання загальнодержавних і галузевих систем зв'язку, радіопроводного, телевізійного оповіщення, радіотрансляційних мереж і інших технічних засобів передачі інформації.

Пункт 1с): Інформація про надзвичайну ситуацію, що представляє загрозу для навколишнього середовища

□ Яким чином регламентується надання інформації громадськості відповідно до законодавства, що стосується планування дій в надзвичайній обстановці? Чи приймаються які-небудь заходи по координації зусиль державних органів, що беруть участь, в відношенні розповсюдження інформації про надзвичайну ситуацію?

Відповідь: Відповідно до Закону України „Про охорону навколишнього природного середовища” (стаття 66) у разі аварії, що спричинила забруднення довкілля, підприємства, установи, організації зобов'язані негайно приступити до ліквідації її наслідків. Одночасно посадові особи або власники підприємств, керівники установ і організацій зобов'язані повідомляти про аварію і вжиті заходи щодо ліквідації її наслідків, виконавчому комітету місцевої Ради, спеціально уповноваженим органам управління в галузі охорони навколишнього природного середовища та населення.

Відповідно до вимог статті 8 Закону України «Про захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру» інформування та оповіщення у сфері захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру є основним принципом та головним і невід'ємним елементом усієї системи заходів такого захисту. Інформацію у сфері захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру становлять відомості про надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру, що прогнозуються або виникли, з визначенням їх класифікації, меж поширення і наслідків, а також способи та методи реагування на них. Інформація у сфері захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, діяльність центральних та місцевих органів виконавчої влади, виконавчих органів рад у цій сфері є гласними і відкритими, якщо інше не передбачено законом. Центральні та місцеві органи виконавчої влади, виконавчі органи рад зобов'язані надавати населенню через засоби масової інформації оперативну і достовірну інформацію про стан захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, про виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, методи та способи їх захисту, вжиття заходів щодо забезпечення безпеки. Оповіщення про загрозу виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру і постійне інформування населення про них забезпечуються шляхом: - завчасного створення і підтримки в постійній готовності загальнодержавної і територіальних автоматизованих систем

централізованого оповіщення населення;
- організаційно-технічного з'єднання територіальних систем
централізованого оповіщення і систем оповіщення на об'єктах
господарювання;
- завчасного створення та організаційно-технічного з'єднання з
системами спостереження і контролю постійно діючих локальних
систем оповіщення та інформування населення в зонах можливого
катастрофічного затоплення, районах розміщення радіаційних і
хімічних підприємств, інших об'єктів підвищеної небезпеки;
- централізованого використання загальнодержавних і галузевих
систем зв'язку, радіопровідного, телевізійного оповіщення,
радіотрансляційних мереж та інших технічних засобів передавання
інформації.

З метою забезпечення широкого доступу до екологічної інформації, а також на виконання положень Конвенції про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля, виконання постанови Верховної Ради України від 04.11.2004 № 2169-IV, Держсанепідслужбою проводиться інформування населення з питань, що стосуються довкілля, у засобах масової інформації та у рамках проведення круглих столів. У рамках взаємодії між Міністерством з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи і Міністерством охорони здоров'я при виникненні надзвичайних ситуацій, пов'язаних з отруєннями та інфекційною захворюваністю людей, діє наказ від 28.01.2002 № 28/25 "Про взаємодію при виникненні надзвичайних ситуацій, пов'язаних з отруєннями та інфекційною захворюваністю людей" відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 07.02.2001 № 122 "Про комплексні заходи, спрямовані на ефективну реалізацію державної політики у сфері захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, запобігання та оперативного реагування на них на період до 2005 року".

Особливого значення набуває поширення інформації у випадках виникнення стихійних природних негараздів, критичних ситуацій. Великої шкоди завдають навколишньому середовищу та здоров'ю людини лісові пожежі. Тому, з метою уникнення небезпечних ситуацій Державним комітетом лісового господарства проводиться ряд профілактично-інформаційних заходів серед населення, постійно транслуються теле- і радіо-звернення, в друкованій пресі розміщуються тематичні статті, де роз'яснюються причини виникнення надзвичайних ситуацій, наслідки які можуть викликати лісові пожежі, заходи що впроваджуються з метою їх попередження. В профілактичних цілях також використовується наочна агітація і соціальна реклама.

При виникненні кризових ситуацій, аварій Мінагрополітики України, в межах своєї компетенції, надає дані моніторингу об'єктів агросфери зони ризику в режимі реального часу відповідно до надходження інформації. Надання екологічної інформації зацікавленій громадськості в зоні надзвичайної екологічної ситуації здійснюється згідно із Законом України від 13.07.2000 № 1908-III „Про зону надзвичайної екологічної ситуації”. Для зв'язків з громадськістю в складі спеціальних комісій, що створюються відповідною постановою Кабінету Міністрів України для ліквідації наслідків екологічного лиха, утворюється група із спеціалістів, які інформують населення про стан життєво важливих об'єктів довкілля і заходи щодо безпеки його проживання в зоні надзвичайних ситуацій. Суб'єктами системи моніторингу, що належать до сфери управління Мінагрополітики України, накопичено великий досвід розповсюдження серед населення інформації при роботі в зоні надзвичайного стану і за період ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС, і в населених пунктах Первомайського району Миколаївської області, і в Львівській області.

На думку Міжнародної благодійної організації «Екологія-Право-Людина» є проблема оповіщення громадськості в надзвичайних ситуаціях, інколи система оповіщення ефективно не спрацьовує. У випадку, наприклад, переміщення (транзиту) по території України

екологічно-небезпечних вантажів є проблемною процедура оповіщення про це місцеві органи державної влади, тому в разі настання надзвичайних ситуацій, місцеві органи у свою чергу не можуть оперативно відреагувати та оперативно сповістити місцеве населення.

Під час залізничної аварії в Ожидові, коли перевернулися цистерни з фосфором, місцеве населення своєчасно не отримало інформації про дану подію та про вантаж, що перевозився.

На даний час у Львівській області розроблені Управлінням з питань надзвичайних ситуацій Львівської облдержадміністрації разом із Головним управлінням МНС у Львівській області та погоджені Львівською облрадою такі документи: “План дій органів управління і сил цивільної оборони Львівської області з попередження і ліквідації надзвичайних ситуацій”, “Алгоритм роботи керівного складу районів (міст обласного значення) Львівської області при ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій” і “Стан справ та пропозиції щодо удосконалення системи оповіщення населення Львівської області про виникнення надзвичайних ситуацій”.

Чи зобов'язані *об'єкти-забруднювачі* безпосередньо інформувати громадськість в надзвичайних ситуаціях?

Відповідь:

Відповідно до вимог статті 15 Закону України «Про охорону атмосферного повітря» передбачено заходи щодо охорони атмосферного повітря у разі виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру. Підприємства, установи, організації та громадяни - суб'єкти підприємницької діяльності, які здійснюють викиди забруднюючих речовин або впливи фізичних та біологічних факторів, що можуть призвести до виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру або до надзвичайних екологічних ситуацій, зобов'язані заздалегідь розробити та погодити спеціальні заходи щодо охорони атмосферного повітря відповідно до закону. У разі виникнення таких надзвичайних екологічних ситуацій керівники підприємств, установ, організацій та громадяни - суб'єкти підприємницької діяльності зобов'язані негайно в порядку, визначеному Законом України "Про захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру", повідомити про це органи, які здійснюють державний контроль у галузі охорони атмосферного повітря, і вжити заходів до охорони атмосферного повітря та ліквідації причин і наслідків його забруднення.

Відповідно до вимог статті 10 Закону України „Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку” передбачено права громадян та їх об'єднань на одержання інформації у сфері використання ядерної енергії та радіаційної безпеки. Громадяни та їх об'єднання мають право на запит та одержання від відповідних підприємств, установ та організацій у межах їх компетенції повної та достовірної інформації щодо безпеки ядерної установки чи об'єкта, призначеного для поводження з радіоактивними відходами, будівництво яких планується або здійснюється, та тих, що експлуатуються або знімаються з експлуатації, за винятком відомостей, що становлять державну таємницю. Громадяни мають право отримувати інформацію від установ державної системи контролю за радіаційною обстановкою на території України про рівні радіаційного випромінювання на території України, в місцях їх проживання чи роботи. За відмову в наданні такої інформації, умисне перекручення або приховування об'єктивних даних з питань, пов'язаних з безпекою під час використання ядерної

<p>енергії, посадові особи підприємств, установ та організацій, об'єднань громадян і засобів масової інформації несуть відповідальність згідно з законодавством. Громадяни України з пізнавальною метою мають право на відвідування у встановленому порядку ядерних установок, а також об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами. Для реалізації прав громадян органи державної влади, установи державної системи контролю за радіаційною обстановкою, підприємства, установи та організації, діяльність яких пов'язана з використанням ядерної енергії, їх посадові особи зобов'язані:</p> <ul style="list-style-type: none"> - періодично поширювати через засоби масової інформації офіційні відомості про радіаційну обстановку на території, де знаходяться, експлуатуються підприємства по видобуванню уранової руди, ядерні установки, об'єкти, призначені для поводження з радіоактивними відходами, джерела іонізуючого випромінювання, а також відомості щодо безпеки ядерної установки чи об'єкта, призначеного для поводження з радіоактивними відходами, будівництво яких планується або здійснюється, та тих, що експлуатуються або знімаються з експлуатації, за винятком відомостей, що становлять державну таємницю; - надавати можливість громадянам України на їх вимогу безпосередньо відвідувати з пізнавальною метою у встановленому порядку ядерні установки та об'єкти, призначені для поводження з радіоактивними відходами.
<p>☐ Чи існують які-небудь правові вимоги і/або практика, що стосуються розповсюдження інформації <i>в період після ліквідації надзвичайної ситуації</i> (наприклад, інформація про сторони, що несуть відповідальність причинах виникнення надзвичайної ситуації, заходах, прийнятих з метою запобігання майбутнім аваріям)?</p>
<p><i>Відповідь:</i> У Львівській області після ліквідації надзвичайної ситуації, що сталася в районі села Ожидів – Закомар'я у зв'язку із потраплянням в навколишнє середовище жовтого фосфору, 16.07.2007р. був прийнятий “План проведення аварійно-рятувальних робіт II етапу з рекультивациі територій поблизу місця аварії, екологічного моніторингу територій та соціального захисту населення населених пунктів Буського, Бродівського, Золочівського, Кам'янка-Буського та Радохівського районів Львівської області, які зазнали впливу від наслідків аварії на залізниці 16 липня 2007р.”</p>
<p>Пункт 2: Інформація про вигляд і тематичний обхват наявної екологічної інформації і практичні заходи по розповсюдженню інформації</p> <p>☐ Чи створена база екологічних <i>метаданих</i> (наприклад, каталог джерел екологічних даних)?</p>
<p><i>Відповідь:</i> На Веб-Порталі Мінприроди України розміщуються національні доповіді про стан навколишнього природного середовища, регіональні доповіді про стан навколишнього природного середовища, спеціальні доповіді про стан навколишнього природного середовища, екологічні паспорти регіонів, а також переліки об'єктів, які є найбільшими забруднювачами навколишнього природного середовища, реєстри місць видалення відходів, об'єктів оброблення та утилізації відходів, об'єктів утворення відходів та інші реєстри, кадастри і посилання на інформаційні ресурси. Крім цього, Державною програмою проведення моніторингу навколишнього природного середовища передбачається розроблення програмно – технічних засобів та організаційних заходів для забезпечення функціонування системи інформування про стан довкілля на основі інформації системи моніторингу.</p> <p>Щодо земель сільськогосподарського призначення джерелом екологічних даних в</p>

Україні є виконавці моніторингу земель сільськогосподарського призначення відповідно до визначених завдань, а саме: Мінагрополітики, Мінприроди, Державне агентство земельних ресурсів, Держводгосп та Українська академія аграрних наук. Суб'єктами системи моніторингу земель сільськогосподарського призначення, що належать до сфери управління Мінагрополітики України, екологічні дані готуються за такими видами та тематиками: картографічні матеріали (електронний та паперовий варіант); агрохімічна характеристика ґрунтів земель сільськогосподарського призначення з нанесенням на карту; показники якісного стану ґрунтів (фізичні, геохімічні, біологічні); вміст забруднюючих речовин у ґрунті господарств, де виявлено перевищення допустимих нормативів; вміст забруднюючих речовин у поверхневих водах сільськогосподарського призначення; вміст забруднюючих речовин у продукції рослинництва та тваринництва.

Державний комітет ядерного регулювання України за участі Громадської ради при Держатомрегулюванні щорічно готує державною, російською та англійською мовами Доповідь про стан ядерної та радіаційної безпеки в Україні. У Доповіді висвітлюється інформація про результати основної діяльності Комітету щодо вирішення проблем поліпшення стану ядерної та радіаційної безпеки в Україні, про важливі з точки зору ядерної та радіаційної безпеки проблеми, на вирішення яких має спрямовуватися діяльність в майбутньому задля забезпечення високого рівня ядерної та радіаційної безпеки. Детально висвітлюються стан та проблемні питання забезпечення ядерної та радіаційної безпеки, особлива увага приділена питанням аварійної готовності, кадрового та наукового забезпечення, міжнародного співробітництва та роботі з громадськістю. Пильна увага приділяється висвітленню заходів, вжитих державою, щодо упередження випадків ядерного тероризму, посилення контролю за ядерними матеріалами та установками, запобігання незаконному обігу радіоактивних матеріалів. Ці питання набули особливої гостроти сьогодні, коли тероризм став діючим життєвим чинником. Для оприлюднення Доповідь розміщується на веб-сайті Держатомрегулювання, Урядовому веб-порталі, порталі громадських організацій “Громадський простір”, роздається безкоштовно членам Громадської колегії/ради при Держатомрегулюванні та учасникам публічних заходів Комітету, а **також** розсилається до бібліотек, компетентних органів і установ з питань ядерної та радіаційної безпеки. Фахівці Комітету також щорічно готують розділи до Національної доповіді про стан техногенної та природної безпеки в Україні, представлено інформацію: про стан безпеки об'єктів атомної енергетики України, з видобування та переробки уранових руд, які здійснюють діяльність з джерелами іонізуючого випромінювання та поводження з радіоактивними відходами; про радіаційні аварії з джерелами іонізуючого випромінювання; оцінка загрози та запобігання виникнення аварійних ситуацій; роботу кризових центрів НАЕК “Енергоатом”; протиаварійні тренування і навчання; єдину державну систему запобігання і реагування на надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру.

с) відповідно до **пункту 3** - вжиті заходи щодо забезпечення накопичення екологічної інформації в електронних базах даних, що є легкодоступними для громадськості через публічні мережі зв'язку;

Відповідь 2004 року:

Спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з питань екології та природних ресурсів України та його органи на місцях, інші центральні органи виконавчої влади, підприємства, установи та організації, які мають екологічну інформацію, забезпечують у межах своєї компетенції формування та постійне оновлення електронних баз даних екологічної інформації і забезпечують громадськості вільний доступ до них через мережу Інтернет. Така інформація має включати:

- національну і обласні доповіді та звіти про стан навколишнього природного середовища з висвітленням динаміки його змін;
- перелік, тексти та проекти нормативно-правових актів, що діють у сфері охорони навколишнього природного середовища та звіти про дотримання природоохоронного законодавства;
- документи з питань політики у сфері охорони навколишнього природного середовища, плани з охорони навколишнього природного середовища, програми та проекти;
- міжнародні угоди в сфері охорони навколишнього природного середовища та стан їх виконання;
- іншу інформацію про стан окремих об'єктів навколишнього природного середовища, якщо за результатами соціологічних досліджень вона виявляється важливою для громадськості.

З метою створення умов для широкого розповсюдження екологічної інформації спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з питань екології та природних ресурсів, його органи на місцях створюють центри екологічної інформації в столиці України, Автономній Республіці Крим та в обласних центрах. Центри екологічної інформації є інфраструктурними елементами мережі загальнодержавної екологічної автоматизованої інформаційно-аналітичної системи забезпечення доступу до екологічної інформації.

d) відповідно до **пункту 4** - міри, вжиті для публікації і поширення національних доповідей про стан навколишнього середовища;

Відповідь 2004 року:

Готується Мінприроди України і подається на розгляд Верховної Ради України щорічна Національна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Україні, а після її розгляду Верховною Радою України – видається окремим виданням і розміщується в комп'ютерній мережі Інтернет. Верховною Радою Автономної Республіки Крим, обласними радами, Київською та Севастопольською міськими радами готуються щорічні доповіді про стан навколишнього природного середовища відповідно Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва і Севастополя з їх оприлюднюють в засобах масової інформації.

e) міри, вжиті для поширення інформації, згаданої в **пункті 5**;

Відповідь 2004 року:

Спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з питань екології та природних ресурсів, його органи на місцях, інші органи виконавчої влади, підприємства, установи та організації забезпечують оприлюднення інформації через засоби масової інформації про:

- стан навколишнього природного середовища, динаміку його змін, джерела забруднення, розміщення відходів;
- надзвичайні екологічні ситуації та заходи щодо їх ліквідації та джерела забруднення;
- розробку та прийняття екологічних програм, планів дій, а також документів з питань екологічної політики;
- екологічні проблеми галузі чи регіону та можливі шляхи їх вирішення з метою залучення населення до участі у вжиті рішень, що стосуються навколишнього природного середовища;
- наміри щодо розміщення об'єктів підвищеної екологічної небезпеки, які вимагають проведення оцінки впливу на навколишнє природне середовище;
- наміри щодо видачі відповідних документів на використання природних ресурсів місцевого значення, а також на забруднення навколишнього природного середовища, що видаються в межах їх повноважень;
- ідентифіковані живі змінні організми у відповідності до міжнародних угод, які можуть бути імпортовані в країну;
- досвід співпраці з громадськістю у галузі охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки;
- інші екологічні аспекти чи фактори, що є важливими для громадськості при здійсненні нею громадської екологічної експертизи чи реалізації інших екологічних прав».

Пункт 5: Розповсюдження інформації: стратегічні і нормативні матеріали
 Чи забезпечується для громадськості *широкий і безперешкодний* доступ до природоохоронних законів, стратегій, політики, міжнародним угодам і аналогічним документам, а також до інформації про їх здійсненні?

Відповідь: Існує широкий безперешкодний доступ громадськості безпосередньо до природоохоронного законодавства, стратегіям, політики, міжнародним угодам та іншим нормативно-правовим документам через мережу Інтернет, а також на Веб-Порталах Верховної Ради України (український Парламент), Кабінету Міністрів України (український Уряд), центральних органів виконавчої влади. Інформацію щодо реалізації нормативно-правової бази періодично розглядають і висвітлюють в засобах масової інформації Верховна Рада України (український Парламент), Кабінет Міністрів України (український Уряд), центральні органи виконавчої влади відповідно до компетенції.

Доступ до законодавчих актів, директивних документів, міжнародних договорів, конвенцій і угод з питань, що стосуються навколишнього середовища постійно забезпечується шляхом опублікування документів (або посилань) на Веб-Порталі Мінприроди.

В Україні регулярно публікуються введені в дію (згідно із частиною 6 статті 33 Закону України „Про охорону навколишнього природного середовища”) нормативи гранично допустимих концентрацій забруднюючих речовин у навколишньому природному середовищі, а також щорічно випускається офіційне видання „Перелік пестицидів і агрохімікатів, дозволених для використання в Україні” та інша нормативно-інформаційна продукція. Мінагрополітики та Державним технологічним центром охорони родючості ґрунтів „Центрдержродючість” видано „Збірник законодавчих і нормативно-правових актів у галузі охорони земель та відтворення родючості ґрунтів”, у наукових та періодичних виданнях регулярно публікуються монографії, статті з екологічної тематики, призначені як для спеціалістів, так і для широкої громадськості, що забезпечує право громадян на

безперешкодне отримання екологічної інформації.

Також забезпечується участь громадськості в процесі підготовки відповідних актів. Так з громадськістю обговорено проекти актів Кабінету Міністрів України (14.09.07 р., м. Київ, Орхуський інформаційно-тренінговий центр при Мінприроди):

- постанову Кабінету Міністрів України “Про внесення змін до пунктів 4,6 та 8 Положення про Міжвідомчу комісію із забезпечення виконання Рамкової конвенції ООН про зміну клімату”;

- постанову Кабінету Міністрів України „Про внесення змін до Порядку розгляду, схвалення та реалізації проектів, спрямованих на зменшення обсягу антропогенних викидів або збільшення абсорбції парникових газів згідно з Кіотським протоколом до Рамкової конвенції ООН про зміну клімату”;

- постанову Кабінету Міністрів України „Про затвердження Порядку координації заходів щодо виконання зобов'язань України за Рамковою конвенцією Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату та Кіотським протоколом до неї”;

- проекту розпорядження Кабінету Міністрів України “Про внесення змін до Національного плану заходів з реалізації положень Кіотського протоколу до Рамкової конвенції Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату”.

f) відповідно до **пункту 6** - міри, вжиті для заохочення операторів, діяльність яких впливає на навколишнє середовище, до того, щоб вони регулярно інформували громадськість про вплив їх діяльності та продуктів на навколишнє середовище;

Відповідь 2004 року:

У відповідності зі ст. 10 Закону України «Про екологічну експертизу», замовники екологічної експертизи об'єктів, що у процесі реалізації можуть впливати на стан навколишнього природного середовища і здоров'я людей, зобов'язані інформувати громадськість у засобах масової інформації про екологічні наслідки запланованої ними діяльності в спеціальних Заявах.

Державна екологічна експертиза документації по таких об'єктах проводиться тільки після оголошення замовником таких заяв у засобах масової інформації.

У відповідності зі Ст. 35 «Про екологічну експертизу» заява про екологічні наслідки повинне містити в собі інформацію про:

- мету і засоби здійснення діяльності;
- істотні фактори, що впливають або можуть впливати на стан навколишнього природного середовища з урахуванням можливих екстремальних ситуацій;
- кількісні та якісні показники оцінки рівнів екологічного ризику такої діяльності;
- міри, що гарантують здійснення діяльності відповідно до екологічних стандартів і норм;
- зобов'язання замовника екологічної експертизи забезпечити вимоги екологічної безпеки при здійсненні діяльності (стаття 35).

Пункт 6: Заохочення операторів активне поширювати інформацію

Чи прийняті які-небудь заходи, аналогічні тим, які указуються в цьому пункті і які спеціально призначені для *малих і середніх підприємств*?

Відповідь: На виконання спеціального рішення Кабінету Міністрів України, керівники всіх центральних органів виконавчої влади з метою інформування громадськості про діяльність, хід виконання загальнодержавних програм, вдосконалення законодавства, беруть участь у роботі прямих телефонних ліній Кабінету Міністрів України, у теле- та радіопрограмах, надають коментарі та інтерв'ю друкованим ЗМІ.

При отриманні дозволу на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря суб'єктом господарювання розміщує в засобах масової інформації повідомлення про намір отримати дозвіл із зазначенням адреси місцевої держадміністрації, до якої можуть надсилатися

зауваження громадських організацій та окремих громадян, що враховуються при видачі дозволу. Це положення Орхуської конвенції про участь громадян у процесі прийняття рішень закріплено постановою Кабінету Міністрів України від 13.03.2002 № 302, а також зареєстрованим у Мін'юсті наказом Мінприроди від 09.03.2006 № 108 про затвердження Інструкції про загальні вимоги до оформлення документів, у яких обґрунтовуються обсяги викидів, для отримання дозволу на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами для підприємств, установ, організацій та громадян - підприємців.

Науковці та інші фахівці, які займаються поширенням екологічної інформації, заохочуються за результатами виконання своїх функціональних обов'язків та інших робіт, зокрема й за активне розповсюдження інформації.

g) міри, вжиті для публікації і надання інформації, необхідної відповідно до пункту 7;

Відповідь 2004 року: Така інформація публікується в журналі «Рідна природа», у спеціальних екологічних виданнях, що поширюються серед громадськості на конференціях, круглих столах, громадських слуханнях, виставках, засіданнях громадських рад, у центральній і регіональній пресі, а також розміщується на веб-порталі Мінприроди України або веб-сторінках його територіальних органів.

Пункт 7: Розповсюдження інформації: факти, аналіз, матеріали пояснень і інформації про виконання державних функцій, що мають відношення до навколишньому середовищу

Які види екологічних фактів, аналізу і матеріалів пояснень включаються в публіковані видання?

Відповідь: Обмеження відсутні, за виключенням конфіденційної інформації та інформації, що є державною таємницею.

Фактична, аналітична та пояснювальна інформація щодо стану навколишнього природного середовища публікується у Національних доповідях про стан навколишнього природного середовища. Ця інформація включає фактичні дані щодо стану навколишнього природного середовища – якості атмосферного повітря, водних та земельних ресурсів, антропогенного забруднення (атмосфери, гідросфери, літосфери), а також ситуації з відходами, тенденції розвитку рослинного і тваринного світу тощо. Крім цього доповідь містить інформацію про екологічну політику, виконання державних та міжнародних екологічних програм, управління та державний контроль у сфері охорони довкілля, участь громадськості та екологічну освіту.

Міністерство промислової політики України у щоквартальному науково-виробничому журналі «Екологія та промисловість», що видається УкрДНТЦ «Енергосталь» (м. Харків) а також в «Інформаційному бюлетені Міністерства промислової політики України із стандартизації, метрології та управління якістю» (Мінпромполітики та Національний авіаційний університет, м. Київ) публікує питання дослідження, технології, обладнання, законодавства та моніторингу у сфері промислової екології, ресурсо- і енергозбереження.

Державний комітет ядерного регулювання України доводить інформацію про свою діяльність та заходи щодо забезпечення безпеки експлуатації об'єктів ядерної енергетики в науково-технічному журналі «Ядерна та радіаційна безпека», який включено до міжнародної системи ядерної інформації INIS. Розсилка журналу здійснюється у бібліотеки України.

Мінагрополітики до публікації з питань охорони довкілля включаються й інформації щодо науково обґрунтованих екологічно безпечних систем використання мінеральних добрив, хімічних засобів захисту рослин та можливі наслідки від порушення технологій виробництва.

На веб-сайті Держземагентств активно надаються юридичні консультації та роз'яснюються норми земельного законодавства за допомогою інтернет-листування (рубрика «Форум»). Крім того, на запити журналістів фахівці Держземагентства надають роз'яснення та коментарі щодо нагальних проблем у сфері землекористування для їх подальшого опублікування у засобах масової інформації. Здано до друку брошуру

„Земельна реформа: питання-відповіді та судова практика”, що є підготовлена Юридичним управлінням Агентства. З метою підвищення обізнаності громадян у сфері земельних відносин та доступу їх до інформації Держземагентством щомісяця випускається інформаційний бюлетень “Земельна реформа в Україні” (наклад – 21 тис. примірників). З цією ж метою Держземагентством спільно з Першим національним телевізійним каналом та Українським радіо створено програму “Право на землю”, яка виходить в теле- та радіоефір відповідно по два рази на місяць.

У засобах масової інформації, у рамках засідань круглих столів, конференцій, семінарів тощо, на веб-сайтах Міністерства охорони здоров'я, ЦЕС МОЗ, обласних, міських санепідстанцій чи сторінках з питань охорони здоров'я офіційних веб-сайтів обласних (міських) державних адміністрацій подається інформація, яка є в державній санітарно-епідеміологічній службі відповідно до ситуації та питання, яке розглядається на цей момент, стосовно здоров'я населення, його захисту і профілактики та довкілля.

В Полтавській області, за активним сприянням громадських організацій “Громадська екологічна Рада Полтавщини” та Полтавський обласний осередок Всеукраїнської Екологічної Ліги, Науково-технічного центру Полтавського відділення Інженерної академії України та Державного управління охорони навколишнього природного середовища в Полтавській області з 2004 року впроваджено спеціалізовані видання: “Екологічна бібліотека Полтавщини”, “Екологія та здоров'я”, “Екологія міста Полтави”, “Екологія Полтавщини”, “Екологічний атлас Полтавщини”. Готуються до друку видання “Стан поводження з відходами на Полтавщині”, “Екологічна мережа Полтавщини”, електронний журнал міста Полтави “Екологія+», а також журнал Кременчуцької міської ради Полтавської області “Екологічний вісник”.

h) відповідно до **пункту 8** - міри, вжиті для розробки механізмів з метою забезпечення надання громадськості достатньої інформації про продукти;

Відповідь 2004 року: У Законі України «Про якість і безпеку харчових продуктів і продовольчої сировини» від 23.12.1997 р. № 771/97-ВС із доповненнями від 24.10.2002, у ст. 3 закладено «принцип державної політики щодо забезпечення якості і безпеки харчових продуктів і продовольчої сировини, та передбачено підтримку контролю якості харчових продуктів з боку громадськості».

Для інформування громадськості в ст. 7 «Вимоги до маркування харчових продуктів» передбачено маркування продуктів та заборона на реалізацію, використання та ввіз в Україну продуктів без маркування державною мовою.

При цьому маркування повинно містити доступну для споживача наступну інформацію:

- 1) загальна назва харчового продукту;
- 2) номінальна кількість харчового продукту у встановлених одиницях виміру (маса, об'єму тощо);
- 3) склад харчового продукту, якщо він виготовлений з кількох складників, із зазначенням переліку назв інших продуктів, використаних у процесі виготовлення інших продуктів харчування, харчових добавок;
- 4) харчову та енергетичну цінність, якщо її має продукт;
- 5) кінцевий термін реалізації або дату виготовлення і термін придатності до споживання продукту.
- 6) умови збереження;
- 7) позначення нормативного документу для харчових продуктів вітчизняного виробництва;
- 8) найменування та адресу виробника, місце виготовлення;
- 9) умови використання, якщо такі передбачені;
- 10) наявність у харчових продуктах компонентів з генетично модифікованої сировини, якщо це передбачено нормативно-правовим актом на даний харчовий продукт;
- 11) застереження щодо вживання продукту певними категоріями (групами) населення (діти, вагітні, люди похилого віку, спортсмени, хворі тощо).

Управлінням по захисту прав споживачів при Державному комітеті стандартизації, метрології і сертифікації України (Держстандарту) видається газета «Споживач», готуються спеціальні передачі по радіо і телебаченню, проводяться виставки фальсифікованих товарів.

Для захисту прав населення щодо генетично модифікованих продуктів 12 вересня 2002 р. Верховна Рада України затвердила Закон України про приєднання до Картахенського протоколу про біобезпеку до Конвенції про біологічне різноманіття, а 11 вересня 2003 р. Протокол набрав силу після його ратифікації 50 державами світу.

Пункт 8: Інформація про продукти

Чи існують які-небудь юридичні вимоги і/або практика, що стосуються участі громадськості в привласненні або моніторингу використання екомаркування?

Відповідь:

Змістовною є діяльність Всеукраїнської громадської організації «Жива планета», яка на виконання своєї статутної мети запровадила систему оцінки відповідності екологічних аспектів товарів та послуг відповідно до вимог міжнародних стандартів серії ISO 14000. Для цього в структурі організації було створено орган сертифікації з екологічного маркування, який у 2004 році пройшов акредитацію в Міжнародній незалежній системі сертифікації - System of Independent Certification, як орган сертифікації товарів та послуг відповідно до вимог міжнародного стандарту ISO/Guide 65. Орган сертифікації з екологічного маркування Всеукраїнської громадської організації «Жива планета» представлятиме Україну в міжнародних організаціях: Глобальної Мережі Екологічного Маркування (GEN) та Міжнародної федерації екологічного сільського господарства (IFOAM). Також, Всеукраїнська громадська організація «Жива планета» - член Асоціації «Українські акредитовані органи з оцінки відповідності» та Українського товариства з якості.

Координує цей напрям Мінприроди України за спільною угодою між Держспоживстандартом України, Торгово-промисловою палатою України, Асоціацією споживачів України та Всеукраїнською громадською організацією «Жива планета».

Всеукраїнська громадська організація «Жива планета» здійснює активну роботу щодо формування в Україні ринку сталого виробництва та споживання. Основною метою цього напрямку роботи є зменшення впливів на довкілля та стан здоров'я людини шляхом розвитку інновацій і запровадження сучасних систем управління виробництвом, що поєднують ресурсо- та енерго-зберігаючі технології із зменшенням впливів на навколишнє природне середовище та надають споживачеві гарантію безпеки продукції для його життя, здоров'я, майна та середовища існування. Спільно з низкою наукових та експертних організацій, вітчизняних товаровиробників та громадських організацій захисту прав споживачів проведено тематичні обговорення та консультації.

Розвиток в Україні екологічної сертифікації та маркування дає ряд екологічних та соціально-економічних переваг для подальшого сталого розвитку нашої держави, зокрема сприяє цілеспрямованому зменшенню обсягів матеріальних та енергетичних ресурсів, які споживаються, відходів виробництва і, відповідно, розмірів платежів за них, зменшенню захворювань населення та ризику відповідальності за фактори забруднення, а також підвищенню рівня конкурентоспроможності вітчизняного товаровиробника. Всеукраїнська громадська організація «Жива планета» запроваджує спільно з Мінприроди України та іншими зацікавленими організаціями щорічне проведення двох Міжнародних конференцій з питань відходів виробництва та споживання й впровадження систем екологічного управління, екологічного аудиту та сертифікації.

На виконання Законів України "Про захист прав споживачів" та "Про дитяче харчування" і з метою гармонізації законодавства України з нормами Європейського Союзу Кабінет Міністрів України, за активного лобювання Всеукраїнської Екологічної Ліги, з 01 листопада 2007 року набула чинності Постанова Кабінету Міністрів України від 01.08.2007 № 985 «Питання обігу харчових продуктів, що містять генетично модифіковані організми»

та/або мікроорганізми». Зазначеною Постановою Кабінету Міністрів України визначено, що ввезення та реалізація харчових продуктів, що містять генетично модифіковані організми та/або мікроорганізми в кількості більш як 0,9 відсотка, здійснюються за наявності відповідного маркування із зазначенням якісного складу таких продуктів, також заборонене ввезення, виробництво та реалізація харчових продуктів, призначених для дитячого харчування, що містять генетично модифіковані організми та/або мікроорганізми. Відповідальними за реалізацію цієї постанови є Міністерство охорони здоров'я, Міністерство аграрної політики та Державний комітет з питань технічного регулювання та споживчої політики.

Але 21 листопада 2007 року Кабінет Міністрів України видав постанову № 1330, якою скасував попередню постанову від 01.08.2007 № 985 і доручив Державному комітету з питань технічного регулювання та споживчої політики, Міністерству охорони здоров'я, Міністерству аграрної політики, Міністерству освіти і науки та Міністерству охорони навколишнього природного середовища підготувати у межах своїх повноважень та подати до 25 грудня 2007 р. Кабінетові Міністрів України пропозиції щодо розроблення проектів актів законодавства з питань врегулювання процедури маркування сільськогосподарських товарів, вироблених із застосуванням генетично модифікованих організмів, що включають сучасні методи і принципи оцінки ризиків, визначені у відповідних угодах Світової організації торгівлі, документах Комісії з Кодексу Аліментаріус, а також у Міжнародній конвенції про захист рослин, з урахуванням громадської думки та міжнародної практики.

Державна санітарно-епідеміологічна служба надає інформацію, щодо якості продуктів харчування, нагляду за об'єктами харчової промисловості, громадського харчування, торгівлі, у тому числі молокозаводів, у засобах масової інформації, під час засідань круглих столів, конференцій, семінарів тощо, на веб-сайтах Міністерства охорони здоров'я, ЦЕС МОЗ, обласних, міських санепідстанцій чи сторінках з питань охорони здоров'я офіційних веб-сайтів обласних (міських) державних адміністрацій. Держсанепідслужба постійно співпрацює з службами Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики, ветеринарної медицини Мінагрополітики України щодо забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення при здійсненні державного санітарно-епідеміологічного і ветеринарно-санітарного нагляду та контролю за діяльністю суб'єктів господарювання стосовно забою тварин, переробки, зберігання, транспортування й реалізації продукції тваринного походження тощо.

За програмою Європейського проекту "Tempus 2006" (СЄП 27168 2006) сприяння удосконаленню безпеки харчової промисловості України у відповідності Європейських якісних стандартів безпеки харчової промисловості, в Полтавській області, із залученням громадських організацій, розпочато роботи по створенню Агроекологічного інформаційно-консультативного центру.

і) відповідно до **пункту 9** - міри, вжиті для створення загальнонаціональної системи кадастрів або реєстрів забруднення.

Відповідь 2004 року: У даний час в Україні існують окремі кадастри по викидах (скидах), що створені у вигляді статистичної звітності. Ці дані по об'єктах, представлені у вигляді узагальненої інформації і є конфіденційними. У травні 2003 р. на 5-й Все-європейській конференції міністрів охорони навколишнього середовища «Довкілля для Європи» (далі - Конференція) був прийнятий і підписаний

учасниками Конференції протокол про реєстри викидів і переносів забруднювачів (РВПЗ). З ініціативи Агентства США міжнародного розвитку була створена Робоча група щодо впровадження проекту «Реєстри викидів і перенесення забруднювачів в Україні». За висновком цієї групи в Україні існує нормативно-правова база, що забезпечує систему обліку викидів (скидів) і переносів забруднювачів. Однак, для створення міжнародної системи РВПЗ в Україні потрібно внести відповідні зміни і доповнення до окремих елементів вітчизняної системи. Так, наприклад, використання існуючої статистичної звітності підприємств за РВПЗ можливо лише за умови її значної модифікації. Необхідно перейти на використання міжнародних класифікаторів хімічних сполук, а також визначитися з їх якісним і кількісним складом.

Пункт 9: Регістри викидів і перенесення забруднювачів (РВПЗ)

Прохання стисло описати досягнутий вами прогрес в області ратифікації Київського протоколу.

Якщо система РВПЗ вже створена, то в чому полягають її відмінні особливості (унікальні для конкретної Сторони, елементи, доповнюючі ті, які містяться в Протоколі або розпорядженнях ЄС)?

Чи погоджені зобов'язання в області надання звітності про РВПЗ з іншими існуючими зобов'язаннями в області уявлення звітності про стан навколишнього середовища і про супутні аспекти (наприклад, уявлення звітності про викиди CO_2 , хімічна безпека, запобігання аваріям) з метою скорочення паралельного представлення інформації?

Відповідь: На даний час питання доцільності ратифікації Протоколу про реєстри викидів та перенесення забруднювачів (РВПЗ) є на стадії уважного вивчення.

Поряд з тим, в Україні застосовується система звітності про стан навколишнього середовища, викиди, яка може бути взята за основу під час реалізації вимог Протоколу про РВПЗ.

На даний час в Україні існують окремі кадастри по викидах (скидах), що створені у вигляді статистичної звітності. Ці дані по об'єктах, представлені у вигляді узагальненої інформації.

У травні 2003 р. на 5-й Всеєвропейській конференції міністрів охорони навколишнього середовища «Довкілля для Європи» був прийнятий і підписаний учасниками протокол про реєстри викидів і перенесення забруднювачів (РВПЗ). З ініціативи Агентства США міжнародного розвитку була створена Робоча група щодо впровадження проекту «Реєстри викидів і перенесення забруднювачів в Україні». За висновком цієї групи, в Україні існує нормативно – правова база, що забезпечує систему обліку викидів (скидів) і перенесення забруднювачів. Однак, для створення міжнародної системи РВПЗ в Україні потрібно внести відповідні зміни і доповнення до окремих елементів вітчизняної системи. Так, наприклад, використання існуючої статистичної звітності підприємств за РВПЗ можливо лише за умови її значної модифікації. Необхідно перейти на використання міжнародних класифікаторів хімічних сполук, а також визначитися з їх якісним і кількісним складом. Існуюча система державної статистичної звітності складається з трьох основних форм: - 2-ТП (вода); - 2-ТП (повітря); - форма № 1 (токсичні відходи: важкі метали, тощо).

Першу звітність ведуть обласні підрозділи Держкомітету водного господарства України, а два інших – підрозділи Держкомітету по статистиці України.

Звіти з інвентаризації викидів забруднюючих речовин подаються спеціальними підрозділами підприємств-забруднювачів або спеціалізованими організаціями в органах відповідно до Інструкції «Про зміст і порядок складання звіту по проведенню інвентаризації викидів речовин на підприємстві», затвердженої наказом цього Міністерства від 10.02.1995 № 7. У цих звітах наводяться такі дані:

- характеристики джерел формування забруднюючих речовин;
- джерела викиду забруднюючих речовин;
- характеристики газоочисних приладів;

- характеристики викидів забруднюючих речовин від основного виробництва. Зазначена інформація фіксується в системі екологічного моніторингу в областях у відповідності із статистичними даними, наданими підприємствами за зазначеними вище формами (2-ТП (вода, повітря); форма № 1 (токсичні відходи).

Постановою Кабінету Міністрів України від 13.12.2001 № 1655 «Про затвердження ведення державного обліку в сфері охорони атмосферного повітря» регулюються відносини щодо забруднення повітря.

Територіальними органами Мінприроди України проводяться роботи з ведення регіональних реєстрів об'єктів освіта, обробки та утилізації відходів, а також місць видалення відходів. Проведення зазначених робіт передбачено постановами Кабінету Міністрів України:

- від 31.08.1998 № 1360 «Про затвердження Порядку ведення реєстру об'єктів освіта, обробки й утилізації відходів»;

- від 03.08.1998 № 1216 «Про затвердження Порядку ведення реєстру місць видалення відходів».

Терміни закінчення проведення підготовчих робіт у цьому напрямку намічені Законом України «Про Загальнодержавну програму поводження з токсичними відходами».

Інформація збирається в Національному центрі поводження з небезпечними відходами Мінприроди України.

В Україні планується створити єдину базу даних по викидах (скидах), у тому числі й електронну, доступну до громадськості, внести зміни в законодавчі і нормативно – правові акти. Передбачено внести зміни у форми статистичної звітності, розробити програмні продукти і створити мережу баз даних.

В Україні було виконано ряд проектів і створено кілька робочих груп щодо ведення Реєстру викидів і перенесення забруднюючих речовин (РВПЗ). Був проведений аналіз законодавства і можливостей впровадження такого Реєстру. Робочі групи створювалися як при Мінприроди України, так і у проектах (наприклад, робоча група з РВПЗ, що координувалася Українським центром менеджменту землі і ресурсів (УЦМЗР), пілотних проектах ЮНЕП в областях.

Частково зазначена інформація вже на даний час є розміщеною на Веб-Порталі Мінприроди України.

Мінагрополітики України фінансує за рахунок коштів державного бюджету розроблення науково-технічної продукції „Національна система обліку емісії вуглецю (CO₂) землями сільськогосподарського призначення відповідно до Рамкової конвенції ООН про зміну клімату та Кіотського протоколу (2008 - 2010)”.

Для забезпечення державного обліку та контролю за місцезнаходженням та переміщенням джерел іонізуючого випромінювання (ДІВ), забезпечення ефективної боротьби з незаконним обігом ДІВ, посилення фізичного захисту джерел іонізуючого випромінювання (ДІВ), підвищення рівня радіаційної безпеки та збереженості ДІВ, зниження ризику радіаційних аварій з тяжкими наслідками та відповідно до пункту 11 «Кодексу поведінки щодо забезпечення безпеки та збереженості радіоактивних джерел» МАГАТЕ кожна країна має створити національний реєстр радіоактивних джерел. У 1997 р. Урядом України було прийняте рішення про створення та впровадження державної системи реєстрації, обліку та контролю джерел іонізуючого випромінювання – Державного реєстру джерел іонізуючого випромінювання. Реєстрація ДІВ, згідно законодавства, як складова дозвільної діяльності, є обов'язковою для юридичних і фізичних осіб - власників джерел іонізуючого випромінювання. Впровадження Реєстру сприятиме інформаційній підтримці діяльності Державного комітету ядерного регулювання України, у сфері державного регулювання використання ядерної енергії в частині належного виконання обліку та контролю за ДІВ. 23 липня 2007 р. приміщенні Українського державного виробничого підприємства «Ізотоп» відбулась презентація Державного реєстру джерел іонізуючого випромінювання. У заході взяли участь Голова Держатомрегулювання О. Миколайчук, Надзвичайний і Повноважний Посол США в

Україні У. Тейлор, журналісти та члени Громадської ради при Держатомрегулюванні.

Укажіть будь-які **перешкоди, що зустрілися** при здійсненні положень кожного з пунктів статті 5.

Відповідь 2004 року: На думку УЕА «Зелений світ» істотною перешкодою є обмежені технічні і людські ресурси державних виконавчих органів на регіональному і місцевому рівні, що призводить найчастіше до недостатнього надання громадськості екологічної інформації.

Укажіть додаткову інформацію щодо практичного застосування положень статті 5, що стосуються збору і поширення екологічної інформації, **наприклад, чи існують які-небудь статистичні дані відповідно до публікуємої інформації.**

Відповідь 2004 року: Щокварталу для Адміністрації Президента України готується інформація про виконання постанови Кабінету Міністрів України від 29.08.02 р. № 1302 “Про заходи щодо подальшого забезпечення відкритості в діяльності органів виконавчої влади” до Указу Президента від 01.08.02 р. № 683/2002 «Про додаткові заходи для забезпечення відкритості в діяльності органів державної влади». У цій інформації наводяться статистичні дані про кількість публікацій у пресі як відповіді на численні запити громадськості як у Центральному апараті Мінприроди України, так і в його територіальних та урядових органах державного управління в системі Мінприроди України.

Вкажіть адреси відповідних веб-сайтів, якщо такі є:

Веб-портал Кабінету Міністрів України - <http://www.kmu.gov.ua>

Веб-портал Мінприроди України - <http://www.menr.gov.ua>

Стаття 6. УЧАСТЬ ГРОМАДСЬКОСТІ В ПРИЙНЯТТІ РІШЕНЬ ЩОДО КОНКРЕТНИХ ВИДІВ ДІЯЛЬНОСТІ

Перелічіть законодавчі, нормативні й інші заходи для здійснення положень статті 6, що стосуються участі громадськості в прийнятті рішень по конкретних видах діяльності.

Поясніть, яким чином здійснюються положення кожного пункту статті 6. Прохання вказати, як застосовуються на національному рівні відповідні визначення, що утримуються в статті 2, і утримується в пункті 9 статті 3 вимога про відсутність дискримінації. Крім того, укажіть, зокрема:

а) відповідно до **пункту 1** - міри, вжиті для забезпечення того, щоб:

і) положення статті 6 застосовувалися відповідно до рішень з питань про доцільності видачі дозволів на проведення планованих видів діяльності, перерахованих у додатку 1 до Конвенції.

Відповідь:

Відповідно до Закону України «Про екологічну експертизу», Положення про участь громадськості у прийнятті рішень у сфері охорони довкілля (наказ Мінприроди від 18.12.2003 № 168), участь громадськості є обов'язковою в процесі здійснення державної екологічної експертизи з проведенням оцінки впливу на навколишнє природне середовище небезпечних об'єктів та видів діяльності. Перелік видів діяльності та об'єктів, що становлять підвищену екологічну небезпеку дається в Постанові Кабінету Міністрів України від 27.07.1995 № 554. Даний перелік перекликається з додатком 1 Орхуської конвенції.

ii) положення статті 6 застосовувалися до рішень із запланованих видів діяльності, не перерахованих у додатку I, що можуть впливати на навколишнє середовище;

Відповідь: у Положенні «Про порядок надання екологічної інформації» передбачене в п. 2.4, що «Спеціально уповноважений орган виконавчої влади з питань екології та природних ресурсів України, його органи на місцях, інші центральні органи виконавчої влади, підприємства, установи й організації забезпечують оприлюднення інформації через засоби масової інформації про:

2.4.5 наміри щодо розміщення об'єктів підвищеної екологічної небезпеки, що вимагають проведення оцінки впливу на навколишнє природне середовище».

Державною екологічною інспекцією розроблений перелік більше ніж 200 небезпечних в екологічному відношенні об'єктів, інформація про 10 з них розміщується в ЗМІ щоквартально, починаючи з 01.04.2005 р.

Згідно Положення про участь громадськості у прийнятті рішень у сфері охорони довкілля (наказ Мінприроди від 18.12.2003 № 168, визначено види рішень з питань, що справляють чи можуть справити негативний вплив на стан довкілля, до яких залучається громадськість:

- розробка міждержавних, державних, регіональних, місцевих та інших територіальних програм, місцевих планів дій, стратегій та інших документів;
- підготовка проектів законодавчих та інших нормативно-правових актів;
- здійснення державної екологічної експертизи з проведенням оцінки впливу на навколишнє природне середовище небезпечних об'єктів та видів діяльності;
- видача відповідних документів на використання природних ресурсів, на навмисне вивільнення генетично змінених організмів у довкілля, а також діяльність, яка пов'язана із забрудненням навколишнього природного середовища, поводженням з небезпечними речовинами, відходами та їх розміщенням;
- витрати, пов'язані із здійсненням природоохоронних заходів за рахунок фондів охорони навколишнього природного середовища;

Але громадські організації відмічають несистемність участі громадськості в процесі прийняття рішень.

Пункт 1: Діяльність, що підпадає під дію статті 6

Чи застосовуються відповідно до національного законодавства або практикою процедури, передбачені в статті 6 Конвенції, лише відносно ухвалення рішень, що вимагають проведення оцінки дії на навколишнє середовище (ОСОС), або також і відносно інших видів процесів ухвалення рішень?

Відповідь: Перелік видів діяльності та об'єктів, що становлять підвищену екологічну небезпеку, для яких здійснення державної експертизи є обов'язковим (затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 27.07.1995 р. № 554 зі змінами від 14.02.2001 р. № 142), є розроблений Міністерством охорони навколишнього природного середовища України та Міністерством охорони здоров'я України охоплює Перелік видів діяльності, згаданих у Додатку 1 пункту 1 статті 6 Орхуської конвенції і розширяє екологічно небезпечні види діяльності та об'єкти.

Громадські організації відмічають, що принцип участь громадськості в прийнятті інших рішень, що можуть мати вплив на довкілля не достатньо реалізовується органами місцевого самоврядування.

□ В тому випадку, якщо для видачі дозволу на здійснення пропонованого виду діяльності, що вказується в додатку І, потрібно прийняти ряд **послідовних рішень** (наприклад, дозвіл на планування, згоду на будівництво, екологічний дозвіл, ліцензія на гірничодобувну діяльність), чи передбачає чинне законодавство необхідність участі громадськості відносно лише одного з таких рішень (якого?), ряду з них (яких?) або ж всіх?

Відповідь: Відповідно до Державних будівельних норм (ДБН А.2.2-1-2003), затверджених наказом Держбуду України від 15.12.2003 № 214 та введених в дію 01.04.2004 р., на стадії підготовки матеріалів оцінки впливу на навколишнє середовище (ОВНС), замовник і виконавець ОВНС складають, погоджують і публікують в засобах масової інформації Заяву про наміри із зазначенням переліку очікуваних впливів планованої діяльності, проводять збір і систематизацію наявних матеріалів про стан навколишнього середовища, середовища життєдіяльності населення і господарської діяльності відповідно до переліку впливів, варіантів планованої діяльності залежно від небезпеки для навколишнього середовища. Замовник планованої діяльності забезпечує інформування населення про проведення обговорення планованої діяльності і громадське обговорення проекту. Державні будівельні норми в повній мірі враховують діючий Перелік видів діяльності та об'єктів, що становлять підвищену екологічну небезпеку відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 27.07.1995 р. № 554 зі змінами від 14.02.2001 р. № 142, що охоплює Перелік видів діяльності, згаданих у Додатку 1 пункту 1 статті 6 Орхуської конвенції.

Окреме місце серед питань, які згідно з чинним законодавством передбачають обговорення з громадськістю, займають питання щодо права суб'єктів на здійснення діяльності у сфері використання ядерної енергії і потребують на це дозволу Державного комітету ядерного регулювання України. Дозвільна діяльність Держатомрегулювання є складовою частиною державного регулювання у сфері використання ядерної енергії, а повноваження у цій сфері визначаються Законом України "Про дозвільну діяльність у сфері використання ядерної енергії". Для ядерних установок та сховищ для захоронення радіоактивних відходів, враховуючи екологічний, економічний та соціальний масштаб наслідків, можливих при неналежному забезпеченні безпеки, запроваджується прийнятий у світовій практиці механізм видачі ліцензій експлуатуючій організації на виконання всього комплексу робіт, пов'язаних з певним етапом життєвого циклу установки або сховища. Водночас, згідно з положеннями статті 11 вказаного Закону для певних джерел іонізуючого випромінювання, використання яких з точки зору безпеки не потребує створення значних технічних, технологічних та адміністративних передумов, тільки державна реєстрація залишається механізмом державного регулювання. Стаття 8 Закону України "Про дозвільну діяльність" визначає ті види діяльності, для здійснення яких необхідно отримати відповідну ліцензію. Процедура ліцензування окремих видів діяльності у сфері використання ядерної енергії визначається Порядком ліцензування окремих видів діяльності у сфері використання ядерної енергії, затвердженим постановою Кабінету міністрів України від 06.12.2000 р. Разом із змінами, внесеними постановою Кабінету міністрів України від 09.08.2001 р. № 1006. Від ліцензування звільняються джерела іонізуючого випромінювання зазначені в постанові Кабінету Міністрів України від 01.07.2002р. №912 Про затвердження переліку джерел іонізуючого випромінювання, діяльність з використання яких звільняється від ліцензування.

b) міри, вжиті для забезпечення адекватного, своєчасного й ефективного інформування зацікавленої громадськості на початковому етапі процедури прийняття екологічних рішень з питань, згаданих у **пункті 2;**

Відповідь: Ці норми передбачені в Положенні «Про участь громадськості в прийнятті рішень у сфері охорони навколишнього середовища» в п. 2.7:
«У повідомленні про проведення громадського обговорення міститься інформація про:
- передбачувану процедуру, місце, дату та час його проведення;
- короткий зміст проекту концепції, стратегії, програми, місцевого плану дій, нормативно-правового акту або заяви замовника проекту рішення щодо намірів розміщення, будівництва, реконструкції об'єкта чи здійснення іншої діяльності, яка справляє чи може справити негативний вплив на стан довкілля;
- особу, яка приймає рішення; адреси, за якими можна ознайомитися з додатковою інформацією та надіслати інформаційні запити, пропозиції, зауваження і рекомендації щодо запланованого розгляду питання;
- строки подання інформаційних запитів, зауважень та пропозицій;
- можливість участі громадськості».

Пункт 2: Повідомлення зацікавленої громадськості
 Чи визначено в національному законодавстві поняття "Зацікавленою громадськості" і якщо так, то яким чином?

Відповідь:
Положенням про участь громадськості у прийнятті рішень у сфері охорони довкілля, затвердженому наказом Мінприроди від 18.12.2003 № 168 та зареєстрованому в Мін'юсті визначено термін «зацікавлена громадськістю» - «це громадськість, на яку впливає реалізація рішень з питань, що справляють чи можуть справити негативний вплив на стан довкілля».
Щодо стосується своєчасного інформування, то законодавство лише визначає час проведення інформування щодо початку процесу проведення державної екологічної експертизи у Заяві про екологічні наслідки діяльності. Така Заява публікується інвесторами перед поданням документів на державну екологічну експертизу. Міжнародна благодійна організація «Екологія-Право-Людина» вважає, що Заява не містить тих вимог, які передбачені в Орхуській конвенції щодо повідомлення громадськості. Так, заяви не містять інформації про орган чи контакту особу, куди можна надсилати свої коментарі. Повідомлення громадськості відбувається невчасно, неадекватно та в такий спосіб, що не забезпечує інформування найширшого кола потенційних зацікавлених осіб.

Чи приймаються які-небудь спеціальні заходи по заохоченню участі громадськості в ухваленні найбільш важливих рішень, що стосуються навколишнього середовища?

Відповідь: Так, міри заохочення застосовуються: інформація про дієву роботу громадських організацій в прийнятті важливих рішень з питань навколишнього середовища зазначається в офіційних документах, висвітлюється на сторінках друкованих офіційних органів, а також можливе нагородження цінними подарунками, грамотами. Міжнародна благодійна організація «Еко-Право-Людина» вважає, що міри заохочення є несистемними.

Які правові наслідки виникають в тому випадку, якщо зацікавлена громадськість не інформується належним чином?

Відповідь: Зацікавлена громадськість може звернутись із позовом до судових органів. Це, по закону, є підставою для визнання недійним рішення в судовому порядку, яке було прийняте в порушенням норм щодо участі громадськості за заявою зацікавлених осіб у передбаченому законом порядку.

Пункт 3: Терміни для участі громадськості

□ Скільки часу зазвичай відводиться для публічних консультацій? Наказує чи чинним законодавством який-небудь мінімальний термін?

Відповідь: Відповідно до вимог Порядку проведення консультацій з громадськістю з питань формування та реалізації державної політики, затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 15.10.2004 № 1378 (із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 356 від 18.05.2005 та № 215 від 01.03.2006), строк проведення публічного громадського обговорення визначається органом виконавчої влади за пропозицією громадської ради і не повинен бути менший ніж один місяць.

Відповідно до Положення про участь громадськості у прийнятті рішень у сфері охорони довкілля, затвердженому наказом Мінприроди України від 18.12.2003 № 168 та зареєстрованому в Мін'юсті України, тривалість громадського обговорення не може перевищувати:

3 місяців - для міждержавних, державних, регіональних програм, планів, стратегій, концепцій, проектів нормативно-правових актів; здійснення діяльності, яка справляє чи може справити негативний вплив на стан довкілля, або рішень щодо витрат, пов'язаних із здійсненням природоохоронних заходів за рахунок Державного фонду охорони навколишнього природного середовища;

2 місяців - для місцевих програм, планів дій, стратегій; прийняття рішень щодо витрат, пов'язаних із здійсненням природоохоронних заходів за рахунок місцевих фондів охорони навколишнього природного середовища;

1 місяця - для видачі відповідних документів на використання природних ресурсів, на навмисне вивільнення генетично змінених організмів у довкілля, а також рішень щодо діяльності, яка справляє чи може справити негативний вплив на стан довкілля.

З власної ініціативи або на прохання громадськості особа, яка приймає рішення, може продовжити тривалість громадського обговорення, якщо будь-які дані, інформація чи докази, що надійшли протягом громадського обговорення, призвели до виникнення принципово нових обставин, на термін, необхідний для врахування цих обставин, але не більше 1 місяця.

Як відзначав у 2004 році, Благодійний фонд “ЕкоПраво-Львів”, Мінприроди України часто не дотримувалось процедури та приймало рішення в короткий термін після інформування громадськості, що унеможливило її участь. Благодійний фонд “ЕкоПраво-Львів” наводило приклад, коли під час державної екологічної експертизи ТЕО каналу Дунай-Чорне море, висновок експертизи був прийнятий на 7-й день після інформування громадськості шляхом опублікування Заяви про екологічні наслідки діяльності. Але, як з'ясувалося пізніше, органи місцевого самоврядування, які не підпорядковані Мінприроди України, порушили строки інформування громадськості. Ця справа набула в Україні широкого розголосу, проводилися круглі столи громадськості, була розпочата судова справа за заявою Благодійного фонду «ЕкоПраво-Львів». Але, незважаючи на багаточисельні листи громадян, закордонних та вітчизняних громадських організацій будівництво каналу продовжується. Аналогічне ігнорування громадської думки відбувається при будівництві Ташлицької гідроакumuлюючої станції, Рівненської та Хмельницької атомних станцій. Обговорення з громадськістю, за демократичних принципів, важливих екологічних рішень в Україні впроваджуються поступово.

У 2007 році Міжнародна благодійна організація “Екологія-Право-Людина” та Всеукраїнська Екологічна Ліга вважають, що громадськості важко слідкувати за початком процесу прийняття рішень. Заяви про екологічні наслідки діяльності друкуються в різних виданнях, оголошуються по радіо (в нормативними документами чітко не визначено, де повинна бути оголошена чи надрукована така заява), тому це ускладнює можливість для громадськості щодо участі у прийнятті рішень.

□ Яка тривалість *термінів* для:

- повідомлень громадськості про наявність відповідної інформації?
- забезпечень доступу громадськості до відповідної інформації формування її думки і представлення її зауважень?
- повідомлень громадськості про початок публічних слухань?

Відповідь: Відповідно до вимог Порядку проведення консультацій з громадськістю з питань формування та реалізації державної політики, для організації та проведення консультацій з громадськістю з визначеної тематики орган виконавчої влади разом з громадською радою розробляє план, у якому зазначаються перелік питань, форма, строки та етапи консультацій, порядок оприлюднення інформації про їх проведення та врахування результатів; інформаційне повідомлення про проведення консультацій з громадськістю оприлюднюється органами виконавчої влади в засобах масової інформації та на веб-Порталі відповідного органу виконавчої влади.

Відповідно до Положення про участь громадськості у прийнятті рішень у сфері охорони довкілля, затвердженому наказом Мінприроди України від 18.12.2003 № 168 та зареєстрованому в Мін'юсті України, особа, яка приймає рішення, призначає дату та місце проведення громадського обговорення та повідомляє про це суб'єктів громадського обговорення не пізніше ніж за 30 днів до моменту його проведення через засоби масової інформації (радіо, телебачення, пресу, систему Інтернет, спеціальні видання), шляхом розсилки таких відомостей зацікавленій громадськості звичайною чи електронною поштою, розміщення оголошень у громадських місцях та інформаційних центрах, інформування через представницькі консультативні та дорадчі органи.

У повідомленні про проведення громадського обговорення міститься інформація про:

- передбачувану процедуру, місце, дату та час його проведення;
- короткий зміст проекту концепції, стратегії, програми, місцевого плану дій, нормативно-правового акта або заяви замовника проекту рішення щодо намірів розміщення, будівництва, реконструкції об'єкта чи здійснення іншої діяльності, яка справляє чи може справити негативний вплив на стан довкілля;
- особу, яка приймає рішення; адреси, за якими можна ознайомитися з додатковою інформацією та надіслати інформаційні запити, пропозиції, зауваження і рекомендації щодо запланованого розгляду питання;
- строки подання інформаційних запитів, зауважень та пропозицій;
- можливість участі громадськості.

d) відповідно до **пункту 4** - міри, вжиті для забезпечення участі громадськості на ранньому етапі;

Відповідь: Ці норми передбачені в Положенні «Про участь громадськості в прийнятті рішень у сфері охорони навколишнього середовища» в пп. 2.5 та 2.6:

«2.5. З метою врахування інтересів суб'єктів громадського обговорення за рішенням особи, яка приймає рішення, при необхідності створюються представницькі консультативні або дорадчі органи, до складу яких на добровільних засадах можуть входити представники громадськості, замовника проекту рішення та особи, яка приймає рішення.

2.6. Особа, яка приймає рішення, призначає дату та місце проведення громадського обговорення та повідомляє про це суб'єктів громадського обговорення не пізніше ніж за 30 днів до моменту його проведення через засоби масової інформації (радіо, телебачення, пресу, систему Інтернет, спеціальні видання), шляхом розсилки таких відомостей зацікавленій громадськості звичайною чи електронною поштою, розміщення оголошень у громадських місцях та інформаційних центрах, інформування через представницькі консультативні та дорадчі органи».

Державною екологічною інспекцією України затверджені накази від 27.02.02 р. № 88 «Про затвердження «Положення про громадських інспекторів з охорони навколишнього середовища» та від 08.04.02 р. № 142 «Про затвердження Інструкції про порядок видачі

<p>посвідчень громадських інспекторів з охорони навколишнього середовища» і типового «Положення про штаби громадських інспекторів з охорони навколишнього середовища», що дозволяє громадськості долучатись до процесу контролю щодо виконання екологічного законодавства об'єктами-забруднювачами.</p> <p>Крім цього, відповідно до норм Закону України «Про екологічну експертизу» в Україні практикується залучення Громадської екологічної експертизи до складу комплексної державної експертизи.</p>
<p>Пункт 4: Участь громадськості на найранішому етапі</p> <p>☐ Чи чітко визначається(ються) в чинному законодавстві конкретний(і) етап(и) процедури ухвалення рішень, на якому(их) повинна повідомлятися громадськість?</p>
<p>Відповідь: Так нормативно-правовою базою передбачено участь громадськості на ранніх етапах процедури прийняття рішень: на етапі намірів, оцінки впливу, розгляду проекту, будівництва, діяльності.</p>
<p>☐ Чи передбачається участь громадськості на етапі екологічної експертизи і/або екологічної діагностики процедури ОВОС?</p>
<p>Відповідь: Так передбачається.</p>
<p>☐ Чи забезпечується участь громадськості в процесі ухвалення рішень по пропонуваній діяльності, відносно якої повинна проводитися ОВОС на тому етапі, коли як і раніше відкриті всі можливості для розгляду різних варіантів?</p>
<p>Відповідь: Так передбачається (стаття 9 Закону України «Про державну екологічну експертизу», Державні будівельні норми (ДБН А.2.2-1-2003), що затверджені наказом Держбуду України від 15.12.2003 № 214 та введені в дію 01.04.2004 р.).</p> <p>Але, Міжнародна благодійна організація «Еко-Право-Людина» та Всеукраїнська Екологічна Ліга вважають, що участь громадськості має місце в процесі державної екологічної експертизи, коли вже розроблено матеріали ОВНС щодо одного конкретного варіанту діяльності (будівництва). На етапі розробки матеріалів ОВНС, є обов'язковою зазначення ставлення громадськості щодо планованої діяльності для включення її до матеріалів ОВНС, але на цьому етапі громадянам не надають можливість настільки глибоко вивчити проектні матеріали, щоб виробити коментарі щодо вибору варіантів будівництва. Таким чином, громадськість не завжди може вплинути на вибір варіанту будівництва, а лише на певні технічні рішення чи деталі, що не вимагають переробки проекту.</p>
<p>е) відповідно до пункту 5 - міри, вжиті для того, щоб заохотити потенційних заявників перед подачею заявки на предмет отримання дозволу визначити зацікавлені кола громадськості, провести обговорення і представити інформацію щодо цілей їх заявки;</p>
<p>Відповідь 2004 року: Міри заохочення потенційних заявників перед подачею заявки поки законодавчо не визначені, але запропоновано порядок їх дій у Положенні «Про участь громадськості в прийнятті рішень у сфері охорони навколишнього середовища»: Замовник проекту рішення повідомляє особу, яка приймає рішення, та розміщує в засобах масової інформації заяву про екологічні наслідки запланованої діяльності, зміст якої визначається ст. 35 Закону України «Про екологічну експертизу».</p> <p>Громадське обговорення розпочинається з доповіді замовника проекту рішення. У доповіді повинні бути висвітлені такі питання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - зміст проекту рішення щодо запланованої діяльності (або нормативно-правового акта); - можливий негативний вплив на стан довкілля (або необхідність розгляду проекту нормативно-правового акта); - заходи для запобігання та/або зменшення такого впливу; - короткий зміст проекту рішення (або проекту нормативно-правового акта);

- зміст зауважень та пропозицій громадськості, які надійшли до початку громадського обговорення;

- інші відомості щодо проекту рішення.

В Держуправлінні екоресурсів у Вінницькій області затверджено наказ від 08.07.03 р. № 17 "ОД" "Про проведення селекторних нарад за участю зацікавлених представників підприємств, ЗМІ і громадськості, що стимулює потенційних заявників перед подачею заявки озвучувати свої наміри, завдяки чому виявляються зацікавлені кола учасників на ранньому етапі.

Але, Міжнародна благодійна організація "Екологія-Право-Людина" та Всеукраїнська Екологічна Ліга вважають, такий приклад не є характерним і потребує наслідування іншими держуправліннями.

Пункт 5: Заохочення потенційних заявників активізувати участь громадськості

В чому суть розробників в організації участі громадськості в ході процедури ухвалення рішень?

Відповідь:

Розробники проектів зобов'язані на стадії проектування залучати громадськість (стаття 9 Закону України «Про державну екологічну експертизу», Державні будівельні норми (ДБН А.2.2-1-2003), що затверджені наказом Держбуду України від 15.12.2003 № 214 та введені в дію 01.04.2004 р.).

Відповідно до вимог статей 2 та 8 Закону України «Про планування і забудову територій», передбачено врахування громадських і приватних інтересів під час планування, забудови та іншого використання територій. З метою врахування громадських інтересів під час планування територій на регіональному рівні спеціально уповноважений орган з питань містобудування та архітектури Автономної Республіки Крим, обласні, районні державні адміністрації відповідно до своїх повноважень:

- інформують населення через засоби масової інформації та письмово органи місцевого самоврядування, в тому числі органи місцевого самоврядування територій суміжних адміністративно-територіальних одиниць, про розроблення схем планування відповідних територій;

- залучають представників відповідних територіальних громад, сільських, селищних, міських рад та їх виконавчих органів до участі в обговоренні схем планування територій на регіональному рівні;

- готують пропозиції щодо погодження інтересів територіальних громад у разі виникнення розбіжностей при вирішенні питань планування територій на регіональному рівні.

Територіальні громади під час здійснення планування і забудови відповідних територій мають право на: одержання інформації про планування територій та його можливі правові, економічні та екологічні наслідки; подання пропозицій і зауважень до схем планування територій на регіональному рівні;

участь у обговоренні схем планування територій на регіональному рівні, в тому числі з планування територій суміжних адміністративно-територіальних одиниць.

Рішення відповідних рад щодо планування і забудови територій на регіональному рівні може бути оскаржено до суду в установленому законом порядку.

Оцінка впливів автомобільних доріг на навколишнє середовище при їх будівництві,

реконструкції та ремонті постійно висвітлюється на сайті Державної служби автомобільних доріг України.

Південно-східною держінспекцією Державного комітету ядерного регулювання України, з метою роз'яснення громадськості ситуації, що склалася на полігоні промислових відходів у Костянтинівці, у 2007 році проведено 1 прес-конференцію. Для інформування регіональної громадськості про стан виконання програми модернізації та підвищення безпеки енергоблоку №2 Хмельницької АЕС після пуску Південно-західною держінспекцією проведено ще 2 прес-конференції. Державні інспектори Південно-східної інспекції провели для фахівців та зацікавленої громадськості 3 семінари на тему: "Ліцензування діяльності з використання ДІВ", "Створення Регістру ДІВ" та "Державна інвентаризація РАВ". Для надання оперативної та достовірної інформації про роботу атомних станцій представникам урядових і неурядових організацій, а також окремим громадянам, підтримується постійний зв'язок з інформаційними службами НАЕК "Енергоатом" та українських АЕС. Для організації роботи із громадськістю на всіх п'яти українських АЕС створені підрозділи роботи з громадськістю та інформаційні центри, в яких робітникам та громадянам надається вичерпна інформація про радіаційний стан навколишнього природного середовища в зоні впливу АЕС. Для ознайомлення зацікавлених громадян з роботою АЕС, атомні станції та їх інформаційні центри організують екскурсії. На кожній АЕС видаються станційні газети, діють редакції радіо і телебачення.

NGO "Всеукраїнська Екологічна Ліга" в своїй діяльності надає великого значення посиленню ролі громадськості у прийнятті екологічно важливих рішень. За ініціативи Всеукраїнської Екологічної Ліги проведено у Верховній Раді України парламентські слухання "Про дотримання вимог екологічного законодавства в Україні, напрямки реалізації та вдосконалення екологічної політики". В рамках підготовки до зазначених парламентських слухань було організувано ряд заходів (низка семінарів та круглих столів), в яких взяли участь близько 80 наукових установ і товариств та понад 20 неурядових екологічних організацій. Вироблені під час цих зустрічей пропозиції були доведені до уваги усіх учасників зустрічей. Також в ході підготовки до парламентських слухань було проведено у Верховній Раді України засідання чотирьох робочих груп за такими напрямками:

- Ядерна енергетика; проблеми утилізації та переробки токсичних відходів (ядерних, хімічних, солей важких металів);
- Екологічне законодавство; екологічні аспекти господарської діяльності; екологічний аудит; екологічне страхування; еколого-економічне нормування; сталий розвиток;
- Охорона біорізноманіття та господарська діяльність на природних територіях, що охороняються; раціональне природокористування; екологічний моніторинг;
- Ґрунти та надра; моніторинг, вивчення та мінімізація шкідливого впливу добувної промисловості на довкілля.

За участю фахівців Всеукраїнської Екологічної Ліги було розроблено проекти законів "Про екологічний аудит", "Про екологічне страхування" та "Про сільський екотуризм". За чисельними зверненнями з регіонів Всеукраїнська екологічна ліга порушила проблему підтоплення територій: підтоплення території Карпатського регіону, Харківщини, Херсонщини. В результаті проведених серій конференцій запропоновано нові науково-технічні та правові заходи для розв'язання проблем підтоплення та шкідливої дії вод, пов'язаної з негативними наслідками меліорації. Всеукраїнська Екологічна Ліга здійснює самостійний моніторинг та бере активну участь у формуванні планів соціально-економічного розвитку в областях: проведено у Верховній Раді парламентські слухання з даної проблематики, під час яких зроблено акценти на перевірку, на виконання, на контроль як на всеукраїнському, так на регіональному рівні. NGO "Всеукраїнська Екологічна Ліга", маючи власні осередки у всіх областях України, активно їх включає в процес участі громадськості у прийнятті екологічно важливих рішень:

- семінар спільно з органами влади „Повені: причина та наслідки”, громадська оцінка виконання Державної програми Комплексного протипаводкового захисту в басейні річки

Тиса (Закарпаття);

- розробка концепції національного гідрологічного парку «Діївська заплава» (Дніпропетровщина);

- підготовка до видання трьох методик, зокрема з упорядкування водоохоронних зон річок, проектування берегоукріплення локальними примивами з піщаних ґрунтів на водосховищах, визначення екологічно допустимих рівнів відбору води з річок науково-дослідних розробок, а також „Програми розвитку водного господарства Київської області” (Київщина);

- четверта науково-практична конференція „Підтоплення – 2006. Нагальні проблеми запобігання та боротьби з регіональним підтопленням земель” (м. Слов’янськ, Харківщина, 2006 р.);

- експертні оцінки стану водогосподарювання, розроблення пропозицій щодо запобігання процесів підтоплення (2006 р., Херсонщина);

- громадські слухання «Стан озера Нечемне», «Водні ресурси області» (Волинь);

- громадське обговорення обласної концепції Програми «Щодо тимчасового зберігання, знешкодження та поводження з непридатними для використання і забороненими агропестицидами на 2006-2010 рр.» (Дніпропетровщина);

- громадські слухання з обговорення проектів «Правила благоустрою міста Ужгорода», Положення про комунальне підприємство «Інспекція з благоустрою», «Муніципальна поліція» (2006 р., Закарпаття);

- громадські слухання з питання недопущення вирубки дерев на вулиці Партизанській, «Розробка Інкерманських вапнякових кар’єрів» (2006 р., Севастополь);

Протягом 2005-2007 рр. Всеукраїнська Екологічна Ліга наполягає на встановленні жорсткого контролю за ввезенням та використанням трансгенних організмів в Україні і здійснює кампанію громадського лобювання державних рішень з питань біобезпеки (ГМО) в Україні;

- засідання Наукової ради ВЕЛ на тему: «Екологічно безпечне харчування»;

- прес-конференція в УНІАНі;

- конференція представників неурядових організацій «Біобезпека для України: стан та перспективи»;

- засідання дискусійного клубу із представниками владних структур різних рівнів, бізнесу, громадськості та ЗМІ;

- засідання круглого столу у Верховній Раді України «ГМО в Україні: законодавчі аспекти»;

- підготовка і подання проект постанови Кабінету Міністрів України щодо генетично модифікованих організмів.

1 серпня 2007 року Кабінет Міністрів України ухвалив постанову «Питання обігу харчових продуктів, що містять генетично модифіковані організми», яка була активно ініційована і лобювалася NGO Всеукраїнською Екологічною Лігою. Цією постановою визначено, що ввезення та реалізація харчових продуктів, що містять генетично модифіковані організми та/або мікроорганізми в кількості більш як 0,9 відсотка, здійснюються за наявності відповідного маркування із зазначенням якісного складу таких продуктів а також заборонено ввезення, виробництво та реалізація харчових продуктів, призначених для дитячого харчування, що містять генетично модифіковані організми та/або мікроорганізми. Але ця постанова Кабінету Міністрів України була відмінена 21 листопада 2007 року.

Громадська організація “Українська екологічна асоціація “Зелений Світ” (Ю. Самойленко) надала важливого значення моніторингу виконання керівниками органів виконавчої влади постанови Кабінету Міністрів України від 18.05.2005р. № 356 «Про додаткові заходи щодо залучення громадян до участі в управлінні державними справами» та внесення до неї змін. Після звернення УЕА “Зелений Світ”, Мін’юсту було доручено розглянути та надати в установленому порядку відповідні пропозиції, узгоджені з іншими зацікавленими органами виконавчої влади. У 2006 році УЕА «Зелений світ», на підставі громадського розслідування своїх осередків Закарпатської та Львівської областей, поставив

питання перед Урядом України щодо незаконного ввезення небезпечних відходів на територію України (токсична речовина «Префікс», постачальник якої ВАТ «Озон» Закарпатської області, та залишки малеїнового ангідриду і гудроні залишки – постачальник ТОВ «ОСЛА – ОЙЛ» Львівської області). УЕА «Зелений світ» активно залучалось до виходу в світ науково-методичне видання «Стратегічні напрями переходу України на засади сталого розвитку в контексті її інтеграції до Європейського співробітництва». У травні 2006 року, на 20-му році після катастрофи на ЧАЕС, УЕА «Зелений Світ» був проведений Круглий стіл «Чорнобиль і здоров'я нації» за участю широкого кола провідних фахівців у галузі медицини, радіобіології, генетичної епідеміології, гідрогеоєкології, представників МОЗ України, Міністерства молоді та спорту України, Міністерства освіти і науки України, КМДА та ЗМІ. В серпні 2006 року УЕА «Зелений Світ» організувала і провела роботу медико-екологічної секції «Проблеми екологічної безпеки та здоров'я населення України» 4-го Всесвітнього Форуму українців. Мала рада УЕА «Зелений світ» створила тимчасову комісію за збереження Труханового острова (м. Київ); звернулася до Президента України з проханням підтримати пропозиції і вимоги екологічної громадськості про створення в межах Труханового острова об'єкту природно-заповідного фонду - пам'ятки природи місцевого значення.

f) відповідно до **пункту 6** - міри, вжиті для забезпечення того, щоб:

- i) компетентні державні органи надавали зацікавленій громадськості всю інформацію, що стосується процесу прийняття рішень, згаданого в статті 6, що мається в розпорядженні на момент здійснення процедури участі громадськості;

Відповідь 2004 року: Ця норма закріплена в процедурі, застосованій при прийнятті рішень з об'єктів, передбачених в Державних будівельних нормах ДБН А 22.1-2003 “Склад і зміст матеріалів оцінки впливу на навколишнє середовище (ОВНС) при проектуванні і будівництві підприємств, будинків і споруд”.

Пункт 6: Забезпечення доступу до інформації, що відноситься до процесу ухвалення рішень

Чи зустрічались такі випадки, коли весь набір *документації про ОВОС* був засекречений унаслідок забезпечення комерційної конфіденційності або захисту прав інтелектуальної власності?

Відповідь: Такої інформації до звіту не надійшло.

Випадки, коли документація про ОВНС була утаємниченою з причин комерційної конфіденційності або захисту прав інтелектуальної власності в Мінагрополітики також не відомі.

Але Міжнародний благодійний фонд “Екологія-Право-Людина” (місто Львів) наводить приклад, коли, у 2004 році, в супереч вимогам законодавства України, Мінприроди відмовило в наданні Громадській організації “Еко-Право-Львів” на її запит про надання лише копії наукової еколого-експертної оцінки щодо проекту спорудження каналу Дунай-Чорне море, посилаючись на право інтелектуальної власності. Було відмовлено з мотивацією, що дана оцінка робилася на замовлення ДП “Дельта-Лоцман” і є їх власністю. Копія наукової еколого-експертної оцінки щодо проекту спорудження каналу Дунай-Чорне море була підготовлена науковцями Харківського національного університету ім. Каразіна і була невід’ємною частиною документації, на підставі якої готувався висновок державної екологічної експертизи Мінприроди. В результаті оскарження таких дій в суді, Мінприроди надало копію цього документу за рішенням суду про незаконність такої відмови в наданні інформації.

g) відповідно до **пункту 7** - міри, вжиті для забезпечення того, щоб процедури участі громадськості дозволяли їй представляти зауваження, інформацію, аналіз або думки, що, як вона вважає, мають відношення до запланованої діяльності;

Відповідь: Ця норма передбачена в Положенні «Про участь громадськості в прийнятті рішень у сфері охорони навколишнього середовища» у п. 2.9:

«Під час проведення суспільного обговорення громадськості надається можливість вільно висловлювати в усній і письмовій формі свої думки, зауваження, пропозиції, рекомендації щодо винесених на розгляд питань».

Пункт 7: Зауваження громадськості

Яку роль методи проведення багатобічних обговорень (наприклад публічні слухання, наради з представленням роз'яснень) відіграють в процедурах ухвалення рішень з питань, що стосуються навколишнього середовища?

Відповідь: Результати громадських обговорень максимально враховуються при підготовці проектів рішень (вимоги Положення про участь громадськості у прийнятті рішень у сфері охорони довкілля, затверджене наказом Мінприроди від 18.12.2003 № 168 та зареєстроване в Мін'юсті). Проведення багатосторонніх обговорень у вигляді публічних слухань, нарад, публікацій в засобах масової інформації дозволяють проводити корегування проектів на стадії передпроектних пошукових робіт, а також у процесі впровадження заходів. Узагальнені дані про результати проведення консультацій з громадськістю та прийняті рішення міністерства, інші центральні органи виконавчої влади, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації подають Громадській раді при Кабінеті Міністрів України, а районні, районні у м. Києві та Севастополі держадміністрації - громадській раді при Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласній, Київській та Севастопольській міській держадміністрації (вимоги Постанова Кабінету Міністрів України від 15.10.2004 № 1378). В межах компетенції Департамент державного екологічного моніторингу та інші структурні підрозділи центрального апарату Мінприроди активно забезпечують надання громадськості інформації щодо рішень на стадії їх підготовки, а також що прийняті головним чином шляхом опублікування відповідних матеріалів на Веб-Порталі Мінприроди та проведення громадських обговорень.

За ініціативи (подання проекту нормативно-правового акту до Кабінету Міністрів України) та активного лобювання (NGO) Всеукраїнською Екологічною Лігою на виконання Законів України "Про захист прав споживачів" та "Про дитяче харчування" і з метою гармонізації законодавства України з нормами Європейського Союзу, Кабінет Міністрів України прийняв постанову від 01.08.2007 № 985 «Питання обігу харчових продуктів, що містять генетично модифіковані організми та/або мікроорганізми», що набула чинності з 01 листопада 2007 року. Але ця постанова Кабінету Міністрів України було відмінено 21 листопада 2007 року.

Яскравим прикладом громадської ініціативи (лобістської діяльності) екологічних природоохоронних організацій стала спільна мережева діяльність з підвищення пріоритетності та інтеграції до програм розвитку екологічної політики в Україні. Головною тезою виступу від екологічних громадських організацій на Президентських слуханнях «Виклики, породжені свободою» (28 листопада 2005 року) була вимога надати екологічній політиці в Україні пріоритетності, яка відповідає наявному кризовому стану довкілля та здоров'я в країні. Для підготовки пропозицій робоча група з екологічної політики Громадської ради при Мінприроди України (ВЕГО „МАМА-86”, Всеукраїнська Екологічна Ліга, НЕЦУ, УЕА „Зелений Світ”) підготувала пакет документів, що були узгоджені з Міністром охорони навколишнього природного середовища, а саме: Проект Указу Президента щодо пріоритету екологічної політики; Начерк Пояснювальної довідки до проекту Указу; Обґрунтування необхідності видання Указу Президента про пріоритет екологічної політики. Відповідний пакет матеріалів було подано до Секретаріату Президента у січні 2006 року.

У відповідь на оприлюднення, напередодні двадцятої річниці Чорнобильської катастрофи, висновків Чорнобильського форуму ООН, ВООЗ та МАГАТЕ, а також прийняття Урядом України рішення про пріоритетний розвиток атомної енергетики та

ухвалення Енергетичної стратегії України до 2030 року, Всеукраїнською екологічною громадською організацією «МАМА-86» (ВЕГО «МАМА-86») та Національним екологічним центром України (НЕЦУ) восени 2006 року була ініційована громадська кампанія, спрямована на зміни пріоритетів державної політики у галузі енергетики. В процесі підготовки та організації акцій сформувалася відкрита коаліція громадських організацій України «За сталу енергетику». Головними пунктами протесту були категорична незгода з атомним майбутнім України та, на думку громадських організацій, грубими порушеннями Урядом положень Орхуської конвенції. Вимоги були викладені у зверненні, переданому Прем'єр-міністру Ю. Єханурову та розісланому народним депутатам України.

У березні 2006 року ВЕГО «МАМА-86» ініціювала створення «Концепції неатомного шляху розвитку енергетики України». У документі представлений критичний аналіз стратегії розвитку енергетики України, ухваленої Кабінетом Міністрів України, та наведені розрахунки, які доводять можливість поступової відмови від використання атомних джерел енергії за умови інвестицій у енергозбереження, енергоефективність та відновлювану енергетику. Концепція була оприлюднена 20 березня 2006 року на прес-конференції, в якій взяли участь представники коаліції, і надіслана до вищих органів влади та галузевих установ.

В Концепції обґрунтовується можливість неатомного сценарію розвитку енергетики України до 2030 р.

Екологічні громадські організації неодноразово зверталися до Уряду з вимогою переглянути енергетичну стратегію, попередньо провівши повноцінні консультації і розглянувши кілька альтернативних варіантів розвитку енергетичного сектора України.

Після широкого розповсюдження Концепції і Критики в суспільстві розвинувся діалог щодо доцільності запропонованого Стратегією сценарію, але це відбувалося вже після її затвердження, на думку громадських організацій, на безальтернативних засадах. Ключові офіційні особи, які відповідали за підготовку і проведення громадських обговорень під час підготовки Стратегії, звинувачують екологічні громадські організації, що вони запізно долучилися до процесу.

Завдяки спільній діяльності екологічних громадських організацій позиція громадськості була добре сформульована і донесена (Концепція неатомного шляху розвитку енергетики України) як до відповідальних посадовців від Президента до Секретаріату Кабінету Міністрів України, так і до широкої громадськості (підписна кампанія). Це викликало резонанс в суспільстві і своєрідну ланцюгову реакцію в інформаційному просторі - розпочався діалог в суспільстві щодо альтернативних сценаріїв розвитку енергетичного сектору в Україні.

Громадська Рада при Мінприроди приділяє особливу увагу питанням врахування екологічної складової та вимог сталого розвитку в документах політики і окремих рішеннях щодо будівництва об'єктів: Програми дій Уряду на 2007-2011 роки; розвитку енергетичного сектору (Енергетична стратегія України до 2030 року, будівництво Ташлицької, Дністровської та Канівської ГАЕС); дотримання вимог Орхуської конвенції при підготовці цих документів та рішень; підготовки угоди про поглиблену вільну торгівлю між Україною та ЄС; інші документи. Громадська рада при Мінприроди розглядала питання виконання Кіотського протоколу і прозорості для громадськості цієї діяльності, Карпатської конвенції, тощо. Брала активну участь в ініціативах Кабінету Міністрів України (підготовка Концепції сприяння органами виконавчої влади розвитку громадянського суспільства), а також у підготовці наказу Мінприроди наказу №395 „Про політичні пріоритети, стратегічні напрями і завдання Мінприроди”.

Спеціальну увагу Громадська рада при Мінприроди приділяла проблемі такого формату проведення консультацій з громадськістю як громадські слухання. Проведено аналіз відповідності процедури проведення консультацій з екологічною громадськістю та громадськими організаціями принципам Орхуської конвенції та Постанові Кабінету Міністрів України № 1378 при підготовці Енергетичної стратегії України до 2030 року;

надіслано відповідного листа до Секретаріату Кабінету Міністрів України.

Громадська рада при Мінприроди виступила з пропозицією організації Громадських слухань з розгляду сталих сценаріїв розвитку паливо-енергетичного комплексу. Особливу увагу в обговоренні приділяється ГАЕС. Елементами енергокомплексу, тісно пов'язаними з АЕС, які також є залежними від водних ресурсів, є передбачені Енергетичною стратегією України до 2030 р. декілька великих об'єктів гідроенергетики, які плануються використовувати у якості так званих регулюючих потужностей: добудована але не функціонуюча Ташлицька ГАЕС, Дністровська та Канівська ГАЕС, які плануються добудувати.

На думку громадських організацій, ці об'єкти складають підвищену екологічну небезпеку, пов'язані з практичним знищенням, внаслідок будівництва, значних природних та культурних територій, ландшафтів, цінних природних ресурсів, руйнацією або подальшою деградацією екосистем найбільших українських річок, можуть викликати значне погіршення якості життя та здоров'я населення, нести в собі техногенну небезпеку. Більшість з них пов'язані з міжрегіональними, а деякі і з транскордонними екологічними впливами. Тому, ці проекти, згідно з чинним законодавством України, мають впроваджуватися за певними жорсткими державними процедурами, а також з обов'язковим залученням зацікавленої громадськості до оцінки цих проектів та участі у прийнятті рішень на найбільш початкових стадіях їх впровадження, як того вимагає Орхуська конвенція.

Громадська рада констатує непрозорість для громадськості проектів у сфері гідроенергетики, у т.ч. ВАТ „Укргідроенерго” та пропонує такі шляхи:

- завчасно та широко – у національній, а не місцевій пресі, оприлюднювати заяви про наміри та заяви про екологічні наслідки побудови гідроенергооб'єктів, які можуть масштабно вплинути на екосистеми найголовніших водних артерій України, якості життя та здоров'я сучасного населення України та майбутніх поколінь у басейнах річок;
- на першу вимогу надавати для ознайомлення та копіювання усім зацікавленим громадським організаціям та громадянам документацію по проектах (ТЕО, ОВНС, науково-експертні висновки, результати додаткових досліджень впливу на довкілля тощо);
- покращити технічну доступність громадян України до згаданої документації та визначити відповідальних за такий доступ у відповідних установах та організаціях;
- завчасно та широко повідомляти громадськість про започаткування та хід процесу Державної екологічної експертизи проектів, з обов'язковим оприлюдненням механізмів ознайомлення зацікавленої громадськості з цим процесом, умовами підготовки висновків держекспертизи та можливостей участі громадськості у прийнятті рішень;
- у обов'язковому порядку відповідати на письмові запити та звернення громадських організацій та громадян щодо надання інформації по цих об'єктах;
- реально враховувати думку громадськості щодо подібних проектів, у першу чергу місцевого населення.

Низка питань, що є під особливою увагою Громадської ради при Мінприроди, стосується проблеми узурпації права місцевими органами влади розпоряджатися земельними ділянками Природно-заповідного фонду України (блокування і відмова у видачі дозволів на розробку проектів землеустрою та винесення в натуру меж об'єктів природно-заповідного фонду, сприяння вилученню таких земель, нецільовому їх використанню, забезпечити повернення протизаконно зайнятих земель природно-заповідного фонду).

Розроблений проект нового Положення про Громадську Раду при Мінприроди, інноваційними складовими якого є залучення до членства легалізованих Мін'юстом всеукраїнських мереж та коаліцій екологічних громадських організацій, а також вдосконалення процедури взаємодії з Мінприроди та іншими державними органами.

Міжнародна благодійна організація “Екологія-Право-Людина” вважає, в цілому участь громадськості більше має консультативно-дорадчий характер, особливо у питаннях, які є спірними, і пропонує встановлення відповідальності за неврахування тих чи інших положень, висловлених громадськістю.

h) відповідно до **пункту 8** - міри, вжиті для забезпечення того, щоб у відповідному рішенні належним чином були враховані результати участі громадськості;

Відповідь 2004 року: Ця норма передбачена в Положенні «Про участь громадськості в прийнятті рішень у сфері охорони довкілля» у п. 2.11:

«Хід та результати громадського обговорення оформляються протоколом, який підписується головою і секретарем, обраними на час проведення громадського обговорення його учасниками. Результати повинні бути максимально враховані при підготовці проекту рішення.».

В Держуправлінні екоресурсів у Вінницькій області виданий наказ від 28.08.03 р. № 22-ОД «Про врахування в роботі рекомендацій громадських слухань».

Пункт 8: Пункт 8: Належний облік результатів участі громадськості

Чи існують які-небудь практичні методи належного обліку зауважень громадськості в тих випадках, коли були отримані численні зауваження? Чи існують які-небудь юридичні приписання в цій області?

Відповідь: Відповідно до вимог Положення про участь громадськості у прийнятті рішень у сфері охорони довкілля, затвердженого наказом Мінприроди України від 18.12.2003 № 168 та зареєстрованого в Мін'юсті України, матеріали громадського обговорення фіксуються із застосуванням стенографічних або аудіовізуальних методів. Представники замовника проекту рішення зобов'язані забезпечити відповіді на запитання громадськості в усній формі під час громадського обговорення або в письмовій формі після їх закінчення. Хід та результати громадського обговорення оформлюються протоколом, який підписується головою і секретарем, обраними на час проведення громадського обговорення його учасниками. Результати повинні бути максимально враховані при підготовці проекту рішення. Особа, яка приймає рішення, після визначення відповідного рішення щодо розглянутого питання інформує про нього громадськість через засоби масової інформації у строк, який не повинен перевищувати 30 календарних днів.

За пропозицією громадськості, Голова Держатомрегулювання надав письмову вказівку до НАЕК Енергоатом щодо обов'язковості громадських слухань стосовно будівництва нових енергоблоків на українських АЕС.

Громадські слухання при Держатомрегулювання з питань використання ядерної енергії та радіаційної безпеки проводяться згідно з постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку проведення громадських слухань з питань використання ядерної енергії та радіаційної безпеки» від 18.07.1998 р. № 1122 (із змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України № 772 від 31.05.2006 р.)

Предметом таких громадських слухань є:

- розгляд проектів законодавчих актів і програм у сфері використання ядерної енергії, проектів будівництва нових, розширення та зняття з експлуатації ядерних установок, а також матеріалів з обґрунтування безпеки продовження терміну їх експлуатації, спорудження та виведення з експлуатації підприємств з видобутку і переробки уранових руд та об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами;

- питання, пов'язані з впливом зазначених установок, підприємств та об'єктів на довкілля та здоров'я людей;

- інформація про несанкціоноване переміщення джерел іонізуючого випромінювання;

- матеріали державної та громадської експертизи ядерних та радіаційно небезпечних об'єктів;

- інформаційно-роз'яснювальна робота з населенням щодо функціонування ядерних установок, підприємств з видобутку і переробки уранових руд і об'єктів, призначених

<p>для поводження з радіоактивними відходами, та здійснення заходів із забезпечення екологічної безпеки, життєдіяльності на територіях, прилеглих до зазначених установок, підприємств, об'єктів, у тому числі із забезпечення інформацією про чинні державні та міжнародні нормативні акти в галузі використання ядерної енергії та радіаційної безпеки.</p>
<p>☐ Чи можуть зауваження громадськості, які вже були отримані, розглядатися іншими представниками громадськості в ході всієї процедури напрямку зауважень?</p>
<p><i>Відповідь:</i> Так можуть; оскільки до громадського обговорення запрошуються представники засобів масової інформації, які доводять зауваження громадськості, яка не є присутня, через ЗМІ в ході самої процедури громадського обговорення.</p>
<p>i) відповідно до пункту 9 - міри, вжиті для негайного інформування громадськості про прийняте рішення відповідно до належних процедур;</p>
<p><i>Відповідь:</i> Ця норма передбачена в Положенні «Про участь громадськості в прийнятті рішень у сфері охорони навколишнього середовища» у п. 2.12.: «Особа, яка приймає рішення, після визначення відповідного рішення щодо розглянутого питання інформує про нього громадськість через засоби масової інформації у строк, який не повинен перевищувати 30 календарних днів.»</p>
<p>Пункт 9: Інформація про рішення Чи містить частина рішення, в якій викладаються відповідні <i>причини</i>, посилання на фактичні, професійні і юридичні доводи, підняті в рамках процедури? Якщо ні, то чи можуть такі недогляди оспариватися в відповідності із процедурою, що вказується в пункті 2 статті 9 Конвенції?</p>
<p><i>Відповідь:</i> У випадках, коли громадськість бере активну і постійну участь в обговоренні природоохоронних заходів за встановленою процедурою, розробники цих заходів мають належним чином проінформувати громадськість про прийняте рішення разом із переліком причин та міркувань, покладених в основу цього рішення.</p>
<p>j) відповідно до пункту 10 - міри, вжиті для забезпечення того, щоб у тих випадках, коли державний орган переглядає або оновлює умови здійснення діяльності, про яку говориться в пункті 1, положення пунктів 2-9 застосовувалися з необхідними змінами у тих випадках, коли це доцільно;</p>
<p><i>Відповідь:</i> У випадках перегляду або відновлення умов здійснення раніше дозволених видів діяльності або функціонування об'єктів, що мають підвищену екологічну небезпеку, Постановою Кабінету Міністрів України від 27.07.95 р. № 554 «Перелік видів діяльності та об'єктів, що мають підвищену екологічну небезпеку» передбачено обов'язкове проведення державної експертизи, у т.ч. і Громадської. Процедури, які можуть застосовуватися для різних видів діяльності, передбачені в Положенні «Про участь громадськості в прийнятті рішень у сфері охорони довкілля». Процедури, які можуть застосовуватися при прийнятті рішень з об'єктів, визначених в Державних будівельних нормах ДБН А 22.1-2003 «Склад і зміст матеріалів оцінки впливу на навколишнє середовище (ОВНС) при проектуванні і будівництві підприємств, будинків та споруд». У кожному конкретному випадку можливе відхилення від окремих елементів типових процедур, передбачених у нормативно-правових документах, у залежності від специфіки видів діяльності або типів об'єктів.</p>
<p>Пункт 10: Участь громадськості в перегляді або відновленні рішення ☐ Які зміни в умовах здійснення діяльності, охопленої пунктом 1 статті 6, розглядаються в якості <i>значних</i> і в цьому зв'язку приводили до порушення нової процедури прийняття рішень, у якій повинне передбачатися участь громадськості?</p>

Відповідь: Відповідно до вимог Положення про участь громадськості у прийнятті рішень у сфері охорони довкілля, затвердженого наказом Мінприроди України від 18.12.2003 № 168 та зареєстрованого в Мін'юсті України, рішення, прийняте з порушенням норм цього Положення, може бути оскаржене зацікавленими особами у передбаченому законом порядку.

Всеукраїнська Екологічна ліга разом із Громадською Екологічною Радою Полтавської області та екологічною громадськістю Полтавської області підняли питання щодо доцільності проектування та будівництва в місті Комсомольську металургійного комбінату "Ворскла – Сталь", провела моніторинг ходу виконання "Міської комплексної програми охорони навколишнього природного середовища міста Полтави на 2001-2005 роки. Екологія-2005", підготувала матеріали, що були представлені на 5-й Всеукраїнській конференції екологічної громадськості України в жовтні місяці в місті Чернівці, а також провела корегування обласної програми "Охорони довкілля, раціонального використання природних ресурсів та забезпечення екологічної політики з урахуванням регіональних пріоритетів Полтавської області до 2010 року в новій редакції. Екологія-2010"; відповідно, підготовлено та видано "Екологічний атлас Полтавщини".

к) відповідно до **пункту 11**, - міри, вжиті для застосування положень статті 6 до рішень, що стосується видачі дозволів на навмисне вивільнення генетично змінених організмів у навколишнє середовище.

Відповідь 2004 року: Для впровадження вимог п. 11 статті 6 до рішень, що стосується видачі дозволів на навмисне вивільнення генетично змінених організмів у навколишнє середовище, в Україні було вжито ряд заходів:

Внесення змін чи розробка нових нормативно-правових актів:

У Законі України «Про охорону навколишнього природного середовища» було додано статтю 25-1, у якій передбачено обов'язкове інформування громадськості, а також доступ громадськості до інформації щодо навмисного вивільнення генетично змінених організмів у навколишнє природне середовище.

У Законі України «Про якість і безпеку харчових продуктів та продовольчу сировину» було передбачено запровадити обов'язкове маркування продукції та продовольчої сировини, що містять генетично змінні організми, а також їх компоненти.

У Законах України «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про екологічну експертизу», «Про тваринний світ» була передбачена процедура державної екологічної експертизи відповідно до продуктів сучасної біотехнології.

У п. 1.4.4 положення «Про участь громадськості в прийнятті рішень у сфері охорони довкілля» передбачено серед видів рішень з питань, що впливають або можуть впливати на стан навколишнього середовища, до яких залучається громадськість, видачу відповідних документів на навмисне вивільнення генетично змінених організмів у навколишнє середовище.

Крім цього, Мінприроди України підготував і передав на розгляд Кабінету Міністрів України проект Закону України «Про внесення змін у деякі законодавчі акти України в зв'язку з прийняттям Закону України «Про приєднання України до Картахенського протоколу з біобезпеки до Конвенції про біологічне різноманіття». В ньому передбачено закріпити положення щодо:

- процедури навмисно обґрунтованої згоди на транскордонні переміщення генетично змінених організмів (далі –ГЗО);
- прийняття рішень про навмисне вивільнення ГЗО в навколишнє природне середовище;
- процедури державних випробувань, включаючи допуск на внутрішній ринок ГЗО;
- наявності документації державної екологічної експертизи, що супроводжує ГЗО;
- процедурі участі органів місцевого самоврядування в процесі ухвалення рішення про навмисне вивільнення ГЗО в навколишнє природне середовище на підвідомчих їм

територіях.

В Мінприроди України з квітня 2003 р. виконується міжнародний проект (ЮНЕП-ГЕФ) “Розробка національної рамкової структури біобезпеки для України” (далі - Проект). У рамках Проекту для розробки побудови національної структури з біобезпеки було створено Національний Координаційний Комітет (НКК), що включає представників Верховної Ради України, зацікавлених міністерств, науково - дослідних інститутів Національної академії України, Української академії сільськогосподарських наук і громадських організацій.

Інформація про результати Проекту розміщується на Веб-сайті Проекту - <http://www.biosafety.kiev.ua>.

В ході Проекту підготовлено й опубліковано інформаційний буклет про Проект, брошури: «Генетично модифіковані організми та біобезпека», «Огляд основних питань» і «Картахенський протокол. Міжнародний контроль над живими зміненими організмами».

В Мінприроди України в рамках Проекту були проведені дослідження і на основі їх результатів підготовлені огляди:

- щодо стану справ у сфері застосування сучасної біотехнології і біобезпеки, існуючих нормативно-правових актів з цих питань;
- щодо визначення способів збереження і управління інформацією для її використання в механізмі посередництва з біобезпеки та сприяння участі громадськості.

Для інформування громадськості було проведено ряд семінарів:

- субрегіональні робочі семінари ЮНЕП-ГЕФ на теми:
 - з оцінки ризику та участі громадськості для країн Центрально-Східної Європи, Кавказу та Середньої Азії (травень 2003р., м. Вільнюс, Литва);
 - з питань регуляційного режиму та адміністративної системи (грудень 2003, м. Анталія, Туреччина);
- міжнародний семінар та круглий стіл з біобезпеки. Організатори: Всеукраїнська асоціація біологів рослин, Проект ЮНЕП-ГЕФ. В них взяло участь 50 чоловік з Росії, США, Великобританії, Швейцарії, Німеччини, різних областей України (16-17 листопада 2003 р. у м. Києві);
- міжнародна робоча нарада – семінар “Питання екологічної і біологічної безпеки реалізації в Україні світової стратегії стійкого розвитку сільського господарства”. У семінарі брало участь 43 чоловіка. Організатори: Мінприроди України, Проект ЮНЕП-ГЕФ, Українська академія аграрних наук, Одеська обласна держадміністрація, Інженерно-технологічний інститут “Біотехніка” УААН, Державний екологічний інститут Мінприроди України, Державний фонд охорони природного середовища України. (27-29 жовтня 2004 р., у м. Одеса)
- національний семінар з інформування громадськості про національну структуру біобезпеки в рамках 5-й Всеукраїнської Конференції екологічної громадськості «Екологічні партнерства порубіжних країн: участь громадськості», в якому взяло участь 50 чоловік (24–26 вересня 2004 р. у м. Чернівці)
- регіональні семінари з розробки національної рамкової структури біобезпеки:
 - 18 грудня 2003 р. у м. Дніпропетровську, у якому брало участь 30 представників облдержадміністрації, науки, НПО з різних міст Дніпропетровської області Організатори: НПО «Зелений світ» Проект ЮНЕП-ГЕФ;
 - 8 лютого 2004 р. у м. Харків, в якому брало участь 80 представників зацікавлених відомств, НПО, вчених з м. Харкова та ін. міст області. Організатори: Національний координатор Проекту (НКП), Український науково-дослідний Інститут Екологічних Проблем Мінприроди України;
 - 23 липня 2004 р. у м. Ужгород, Закарпатська область, у якому брало участь 32 представника Закарпатської облдержадміністрації, Закарпатської облради, державних і науково – дослідних установ, місцевих громадських організацій. Організатори: Агентство регіонального розвитку і транскордонного співробітництва “Закарпаття”;
 - 14 жовтня 2004 р. у м. Донецьк, у якому брало участь 40 чоловік з м. Донецька і регіону. Організатори: НКП і Донецька філія Державного екологічного інституту

Мінприроди України;

- 17 грудня 2004 р. у м. Кам'янець – Подільський, Хмельницької області, у якому брало участь 50 чоловік. Організатори: НКП, Мінприроди України, Хмельницьке Держуправління екоресурсів, Хмельницька обласна еколого-правова громадська організація «Подільське екологічне товариство».
- семінар для журналістів «Генетично модифіковані організми і безпека: найважливіші аспекти та їх відображення в пресі», в якому брали участь 27 журналістів із Дніпропетровська, Львова, Вінниці та м. Києва, що представляють загальнонаціональні видання і телеканали, а також представники громадських організацій «ЕкоПраво-Харків», «Зелений світ» та біотехнологічна компанія «Монсанта» в Україні; Організатори: інформаційно-видавничий центр «Зелене досє», Проект ЮНЕП-ГЕФ (18 березня 2004 р., у м. Києві).
- семінари по підвищенню кваліфікації з питань біобезпеки:
 - 27-28 травня 2004 р. для 18 представників центральних і територіальних органів Мінприроди України, відповідальних за тваринний світ з 15 областей України;
 - 17-18 червня 2004 р. для 20 представників центральних і територіальних органів Мінприроди України, відповідальних за рослинний світ з 13 областей України. Організатори: НКП, Державний екологічний інститут Мінприроди України (як внесок Уряду в проект);
 - 20-21 червня 2003 р. для 20 представників центральних і територіальних органів Мінприроди України. Організатори: Державний екологічний інститут Мінприроди України (як внесок Уряду в проект);
 - 1-5 листопаду 2003 р. у м. Ужгород та 29-30 квітня 2004 долі в м. Львів для 140 держслужбовців служби екологічного контролю на держкордоні України територіальних Держінспекцій екоресурсів. Організатори: Державний екологічний інститут Мінприроди України;
 - 14-17 грудня 2004 у м. Києві для 35 начальників постів екологічного контролю на держкордоні України територіальних Держінспекцій екоресурсів. Організатори: Державний екологічний інститут Мінприроди України (як внесок Уряду в проект).

Додаткова відповідь 2007 року:

За програмою Європейського проекту “Tempus 2006” (СЄП 27168 2006) щодо сприяння удосконаленню безпеки харчової промисловості України у відповідності Європейських якісних стандартів безпеки харчової промисловості, в Полтавській області, із залученням громадських організацій, розпочато роботи по створенню Агроекологічного інформаційно-консультативного центру, до функцій якого буде покладено питання генетично змінених організмів.

Вкажіть будь-які **перешкоди, що зустрілися** при здійсненні положень кожного з пунктів статті 6.

Відповідь: Громадські організації відзначають надмірну закритість органів місцевого самоврядування, що перешкоджає участі громадськості на початковому етапі процедури прийняття рішень з конкретних видів діяльності на засіданнях комісій Міських рад або Держадміністрацій, що особливо характерно для комісій із земельних питань та містобудування. Після прийняття Постанови Кабінету Міністрів України від 15 жовтня 2004 р. № 1378

«Деякі питання забезпечення участі громадськості у формуванні і реалізації державної політики», в якому передбачене створення Громадських рад при всіх органах виконавчої влади та запропонована процедура консультацій із громадськістю ці проблеми будуть поступово усунені.

Представте додаткову інформацію про практичне застосування положень статті 6, що стосуються участі громадськості в прийнятті рішень з конкретних видів діяльності, наприклад, чи існують які-небудь статистичні дані або інша інформація про участь громадськості в прийнятті рішень по конкретним видам діяльності або про рішення про незастосування положень даної статті відповідно до планованих видів діяльності, здійснюваної в інтересах національної оборони.

Відповідь 2004 року: Громадськість брала участь у прийнятті рішень з конкретних видів діяльності:

У м. Севастополі:

- у засіданні комісії з питань відводу земельної ділянки під будівництво сміттепереробного комплексу міста;
- у роботі комісії з питання перспектив Каранського родовища флюсових вапняків і відводу 19 га землі підприємству ВАТ Балаклавське рудоуправління ім. О.М. Горького для дослідницько-промислової розробки вапняків;
- у засіданні комісії з питання припинення можливої розробки Гасфотського родовища вапняків у місті;
- у засіданні комісії з питання будівництва комплексу фірми «Консоль» на узбережжі бухти «Піскової»;
- у засіданні комісії з питання ліквідації несанкціонованого смітника на узбережжі бухти «Карантинної»;
- у засіданні комісії в сфері охорони навколишнього середовища з:
 - охороні об'єктів рослинного світу, що перебувають під загрозою зникнення;
 - охороні зелених насаджень міста.

Громадська організація «АсЕко» у м. Запорожжя розробила заходи для розділу «Екологічне виховання й освіта населення», що увійшли в «Програму охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання природних ресурсів і забезпечення екологічної безпеки Запорізької області».

У м. Полтаві Громадська рада провела моніторинг ходу виконання «Міської комплексної програми охорони навколишнього природного середовища м. Полтави на 2001-2005 роки. Екологія-2005» і підготувала матеріали, що були представлені на 5-й Всеукраїнській конференції екологічної громадськості України в жовтні місяці в м. Чернівці.

Громадські організації брали участь у громадських слуханнях з різних питань:

У м. Запорожжі:

- «Екологічний аудит Запорізького коксохімічного заводу»;
- «Генеральний план будівництва нових доріг, мостів через р. Дніпро та острів Хортиця».

У м. Одесі:

- «Екологічний аудит Одеського припортового заводу»;
- «По проекту будівництва перевантажувального комплексу для перевантаження і збереження навалочних вантажів на причалах № 21, 22 та № 23 ТОВ «Трансінвестсервіс» в акваторії Малеого Аджалицького лиману» (30 вересня 2004 р.).

У м. Рівне:

- «По будівництву двох автозаправних станцій»;
- «Установка демеркуризаци на ВАТ «Газотрон».

В АР Крим:

- «За станом водних ресурсів»;
- «За рішенням екологічних проблем на сірко-лужному виробництві, в першу чергу з реконструкції та існуючої технології».

Громадськість брала участь у роботі виїзної колегії Мінприроди України 17 вересня 2004 року, на якій розглядалося питання «Про виконання в Автономній Республіці Крим Указу Президента України від 4 лютого 2003 року № 75 «Про Рішення Ради національної безпеки та оборони України від 11 листопада 2002 року «Про стан безпеки водних ресурсів держави та якість питної води в містах і селах України». Громадськість бере участь у роботі Ради з формування Переліку заходів для фінансування з природоохоронного фонду.

В Івано-Франківській області участь громадськості в прийнятті рішень фіксується в журналі прийому громадян, проведення семінарів, колегій, нарад, конференцій і круглих столів.

Громадськість бере участь і організує конференції, семінари, круглі столи на різні теми:

- Міжнародна наукова конференція «Екологічна освіта та просвіта в сільських школах» у м. Чернівці (17-18 вересня 2004 р.);
- 5-та Всеукраїнська конференція громадськості в м. Чернівці (15-17 жовтня 2004 р.)
- круглий стіл «Екологічна демократія в Україні», у якому взяло участь 25 представників від міської держадміністрації, Госінспекції Чорного моря, вчених, підприємств, громадськості. Організатор громадська організація «Мама-86». (3 жовтня 2003 р. у м. Одеса);
- круглий стіл «Розвиток екологічної демократії: пошук шляхів співробітництва між держструктурами і громадськістю. Впровадження принципів Орхуської конвенції в роботі управлінь Мінприроди та інформування громадськості з питань охорони Чорного й Азовського морів» у рамках пілотного проекту ТАСІС «Екологічна інформація, освіта та інформування громадськості, ННГ», у якому брали участь представники Держуправління екоресурсів Мінприроди України, органів місцевого самоврядування, держадміністрацій, інспекцій охорони Чорного та Азовських морів, санітарних служб (29-30 квітня 2004 р. у м. Одеса);
- круглий стіл «Закон України «Про національний екологічний фонд», організований Держуправлінням екоресурсів у Запорізькій області;
- семінар за рішенням проблем забруднення атмосферного басейну на металургійних підприємствах у Запорізькій області;
- обласний семінар «Екологічна освіта: проблеми і перспективи» у м. Чернівці;
- круглий стіл «Екологічна експертиза: стан і перспективи» у м. Чернівці.

Завдяки участі громадських екологічних організацій у спільній природоохоронній роботі органи виконавчої влади мають можливість враховувати у своїй роботі різні громадські думки при рішенні екологічних проблем регіонів. У той же час, залучення громадськості до обговорення, підготовки і реалізації природоохоронних проектів сприяє росту довіри до органів виконавчої влади, зміцненню їх позиції. Участь громадськості в прийнятті рішень знижує імовірність опозиції екологічно значимим проектам.

За результатами останньої робочій зустрічі групи ЕЕК ООН Конвенції з ГМО, виходячи з досвіду проведення власної інформаційної кампанії в Україні з Біобезпеки та контролю Біотехнологій, УЕА «Зелений світ» пропонує внести зміни в статтю 6 і Додаток I щодо Генетично Змінених Організмів (пункт 11) у редакції варіанта I (OPTION 1), розглянутому на цій зустрічі.

Вкажіть адреси відповідних веб-сайтів, якщо такі є:

Стаття 7. УЧАСТЬ ГРОМАДСЬКОСТІ В ПИТАННЯХ РОЗРОБКИ ПЛАНІВ, ПРОГРАМ І ПОЛІТИЧНИХ ДОКУМЕНТІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ З НАВКОЛИШНІМ СЕРЕДОВИЩЕМ

Перелічить відповідні практичні та/або інші міри, вжиті для забезпечення участі громадськості в процесі підготовки планів і програм, зв'язаних з навколишнім середовищем. Прохання вказати, як застосовуються на національному рівні відповідні визначення, що знаходяться в статті 2, та знаходяться в пункті 9 статті 3 щодо вимоги про відсутність дискримінації.

Відповідь: Цю норму передбачено в Положенні «Про участь громадськості в прийнятті рішень у сфері охорони довкілля» у п. 1.4.:

«Серед видів рішень з питань, що справляють чи можуть справити негативний вплив на стан довкілля, до яких залучається громадськість передбачено у п.:

1.4.1 розробка міждержавних, державних, регіональних, місцевих та інших територіальних програм, місцевих планів дій, стратегій та інших документів»

Поясніть, які можливості існують для участі громадськості в розробці політики відповідно до навколишнього середовища.

Відповідь: Можливості участі громадськості в розробці політики в сфері навколишнього середовища передбачені постановою Кабінету Міністрів України від 15 жовтня 2004 р. № 1378 «Деякі питання забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики». Ця постанова затвердила «Порядок проведення консультацій із громадськістю з питань формування та реалізації державної політики», що дозволило частково розширило сферу дії Орхуської конвенції на всі органи державної влади у всіх галузях народного господарства. Крім того було підготовлено та видано Секретаріатом Кабінету Міністрів України методичні рекомендації «Консультації з громадськістю. Напрями, технології, досвід» тиражем 1500 прим.

Представте додаткову інформацію про практичне застосування положень статті 7, що стосуються участі громадськості в прийнятті рішень з конкретних видів діяльності.

Відповідь 2004 року: У Законі України «Про місцеве самоврядування» у ст. 9. «Місцеві ініціативи» передбачається, що: «Члени територіальної громадськості мають право ініціювати розгляд у Раді народних депутатів (у порядку місцевої ініціативи) яке-небудь питання, віднесене до компетенції місцевого самоврядування.

Тому учасники конференцій громадськості, круглих столів, громадських слухань усї частіше готують звернення до органів державної влади з метою захистити своє здоров'я і навколишнє природне середовище. Тематика таких звертань різноманітна, як, наприклад: «Правовий захист населення України від потенційних ризиків, пов'язаних з використанням живих модифікованих організмів і продуктів, що виготовляються з їх використанням» (Вінницька область).

Громадськість бере участь у підготовці національних звітів про стан навколишнього природного середовища в Україні і її окремих областей, у розробці й обговоренні концепцій, програм, місцевих планів екологічних дій, як, наприклад:

- «Комплексна програма охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання природних ресурсів і екологічної безпеки м. Севастополя на період до 2010 р.»;
- «Регіональна програма екологічного моніторингу навколишнього природного середовища м. Севастополя на 2003 р.»;
- «Миколаївська обласна програма охорони навколишнього середовища і раціонального природокористування на 2000 – 2010 роки»;
- «Програма створення регіональної екологічної мережі АР Крим»;
- «Концепція програми охорони навколишнього середовища АР Крим до 2010 року»;
- «Регіональні програми поводження з відходами, розвитку мінерально-сировинної бази, стратегії соціально-економічного розвитку до 2015 року, у тому числі екологічної безпеки в АР Крим»;
- «Київська програма охорони навколишнього природного середовища на період до 2007 року» (м. Київ);
- «Регіональна програма поводження з відходами в Рівенській області на 2004-2010 роки»;
- «Стратегія економічного розвитку Полтавської області на період до 2011 року»;
- «Концепція збалансованого екологічного розвитку м. Чернівці»;

додаткове уточнення 2007 року:

- “Охорона довкілля, раціональне використання природних ресурсів та забезпечення екологічної політики з урахуванням регіональних пріоритетів Полтавської області до 2010 року в новій редакції. Екологія – 2010”.

Громадськість бере участь у роботі виїзних комісій Верховної Ради України, парламентських слуханнях. Так, наприклад, у листопаді 2003 р. Громадська рада Полтавщини брала участь у виїзній комісії Парламенту з метою вирішення екологічних питань у Полтавській області, а саме:

- берегоукріплення лівого берега ріки Дніпро протяжністю 52 км для збереження чорноземів, що розмиваються в прибережній смузі ріки шириною до 15 м на рік;
- запобігання забрудненню навколишнього середовища від ставка-випаровувача Кременчуцького нафтопереробного заводу;
- вирішення проблеми утилізації відвалів гірської маси Полтавського гірничо-збагачувального комбінату в м. Комсомольську.

Громадськість м. Києва брала участь у підготовці й обговоренні проєктів Кабінету міністрів України:

- постанови про сертифікацію продукції;
- розпорядження про застосування сорбентів.

Представники Громадських рад у системі Мінприроди України брали активну участь у підготовці матеріалів звіту громадськості про стан охорони навколишнього природного середовища в Україні «Екологічна політика. Погляд громадськості» для 5-ї Всеєвропейської Конференції міністрів охорони навколишнього середовища «Довкілля для Європи», що проходила 21-25 травня 2003 р. у м. Києві.

Громадськість бере участь у підготовці поліграфічних видань:

- книг із серії «Стійкий Крим», у яких відбиті екологічні проблеми республіки. Одна із серій видання - «Громадський екологічний рух»;
- науково-інформаційних збірників під загальною рубрикою «Екологічна бібліотека Полтавщини», перший випуск, якого був присвячений актуальним питанням впливу екології на здоров'я населення області за назвою «Екологія і здоров'я» з обсягом більш 200 стор. і 80 кольоровими ілюстраціями, графіками, номограмами, картографічними схемами.

Крім цього за участю громадських організацій здійснюються конкретні природоохоронні заходи, як, наприклад:

- „День довкілля”, що проводиться щорічно в третю суботу квітня і підводяться підсумки 2-3-х місячників з благоустрою та озелененню територій населених пунктів;
- Всеукраїнський конкурс «До чистих джерел»;
- Природоохоронні акції: «Первоцвіт», «Нерест», «Новорічна ялинка», «Вторинна сировина (в Івано-Франківській обл.)» тощо;
- щорічний обласний конкурс щодо екологічного оздоровлення Житомирщини ім. В. Кременицького;

додаткове уточнення 2007 року:

- щорічна природоохоронна акція за ініціативою та участю громадських природоохоронних організацій, Полтавської аграрної академії, Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка “Студенти – довкіллю” по розчищенню прибережної смуги річки Ворскла.

□ Які найбільш важливі розходження існують між визначеннями планів, програм і політики відповідно до національного законодавства (наприклад, з погляду тематичного охоплення, деталізації, юридично обов'язкової чинності)?

Відповідь:

План – це є документ, який визначає головні аспекти майбутнього заходу, аналізує всі проблеми, з якими цей захід пов'язаний, а також визначає шляхи вирішення цих проблем.

Програма (наприклад, економічного і соціального розвитку певного регіону) складається з урахуванням показників та пріоритетних напрямків, визначених Планом дій Президента України, Програмою діяльності Кабінету Міністрів України та Державною стратегією регіонального розвитку на період до 2015 року.

Термін “політика” вживається державними органами в Україні в таких інтерпретаціях: “державна, інформаційна, мовна, зовнішньоекономічна, регіональна, регуляторна, подолання бідності, інноваційна, тарифна, аграрна, цінова, економічна, соціальна” тощо.

Які види стратегічних рішень розглядаються як рішення, "що стосуються навколишні середовища"?

Відповідь:

7

Наказом Мінприроди України від 04.09.2006 № 395 “Про політичні пріоритети, стратегічні напрями і завдання Міністерства” визначено політичні пріоритети, стратегічні напрями і завдання щодо реалізації державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання природних ресурсів, екологічної безпеки, топографо-геодезичної та картографічної. Цим наказом визначено формування інформаційного простору щодо питань збереження довкілля, екополітики та сталого розвитку, сприяння впровадженню системи безперервної екологічної освіти, активне залучення громадськості до вирішення екологічних проблем, а саме:

- створення державної системи екологічного інформування населення, започаткування на національних каналах радіо і телебачення регулярних програм з питань збереження довкілля, збалансованого розвитку, реалізації екологічної політики;
- створення в Україні мережі Орхуських інформаційних центрів та підтримка їх діяльності.
- розробка та прийняття програми системної підтримки діяльності громадських організацій природоохоронного спрямування;
- проведення постійних консультацій з громадськістю щодо підготовки та прийняття управлінських рішень, що стосуються довкілля;
- створення національних друкованих та електронних екологічних видань (газет та журналів), започаткування серії видань природоохоронної спрямованості „Бібліотека екологічної думки”;
- створення Державної бази даних з питань безпеки життєдіяльності населення, охорони довкілля та природокористування;
- розробка та впровадження системи безперервної освіти в інтересах екологічно збалансованого (сталого) розвитку для всіх вікових та професійних категорій населення;
- розробка Стратегії щодо виконання положень Орхуської конвенції.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17.10.2007 року № 880-р схвалено Концепцію національної екологічної політики України на період до 2020 року.

21 листопада 2007 року Кабінет Міністрів України прийняв розпорядження № 1035-р «Про схвалення Концепції сприяння органами виконавчої влади розвитку громадянського суспільства», яка була підготовлена за активною участю громадськості. Основними завданнями Концепції є сприяння:

- удосконаленню нормативно-правової бази з питань розвитку громадянського суспільства, діяльності інститутів громадянського суспільства, доступу громадян до інформації;
- розробленню та впровадженню ефективного механізму налагодження комунікацій між

органами виконавчої влади та зазначеними інститутами;

- створенню належних умов для розвитку інститутів;

- формуванню громадянської культури суспільства — виявлення активної громадянської позиції, зокрема щодо участі у процесах формування та реалізації державної політики, усвідомлення громадськістю принципів співробітництва між органами виконавчої влади та інститутами;

- розвитку волонтерського руху, благодійництва і меценатства.

Концепцією також визначено принципи взаємодії органів виконавчої влади з інститутами громадянського суспільства: соціальне партнерство; забезпечення рівних можливостей; відкритість та прозорість. Наступним етапом передбачено, за участю інститутів громадянського суспільства, розроблення щорічних планів реалізації Концепції.

Мінприроди України, на базі Орхуського інформаційно-тренінгового центру проводить низку консультацій з громадськістю (семінари, круглі столи, зустрічі з громадськістю) з питання підготовки Національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища, проект якого на даний час узгоджується у встановленому порядку.

Держатомрегулювання виносить на розгляд громадськості, під час засідань Громадської ради при Держатомрегулювання, проекти стратегічних рішень: Програма розвитку та реформування системи ядерного регулювання України (грудень, 2005 р.), Концепція Державного регулювання ядерної та радіаційної безпеки (листопад, 2007 р.); Концепція Державної цільової програми інформування громадськості з питань ядерної та радіаційної безпеки (жовтень, 2007 р.), Концепції створення Інформаційного центру Держатомрегулювання. Держатомрегулювання України в рамках проекту TACIS, підготовлено другу редакцію документу “Комунікаційна стратегія Держатомрегулювання”, в якому буде застосовано досвід організації роботи з громадськістю та ЗМІ європейських країн.

Мінагрополітики України розглядає спільно з громадськістю низку стратегічних питань, пов'язаних з охороною навколишнього природного середовища, найважливішими серед яких є: здійснення моніторингу забруднення і деградації ґрунтів, виведення малопродуктивних та деградованих земель із сільськогосподарського використання, реабілітація земель, що зазнали негативного впливу в результаті аварії на ЧАЕС, забруднення викидами промислових підприємств, а також контроль якості продукції рослинництва і тваринництва та поверхневих вод сільськогосподарського призначення.

Стаття 8. УЧАСТЬ ГРОМАДСЬКОСТІ В ПІДГОТОВЦІ НОРМАТИВНИХ АКТИВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ І/АБО ЗАГАЛЬНОЗАГАЛЬНООБВ'ЯЗКОВИХ ЮРИДИЧНИХ АКТИВ

Повідомте про те, які міри вживаються для сприяння ефективній участі громадськості в підготовці державними органами положень, що мають безпосередню виконавчу силу, і загально застосованих юридично обов'язкових норм, що можуть зробити істотний вплив на навколишнє середовище. Повідомте, наскільки це можливо, про те, як застосовуються на національному рівні відповідні визначення, що знаходяться в статті 2, та знаходяться в пункті 9 статті 3 щодо вимог про відсутність дискримінації.

Відповідь 2004 року: Ці норми передбачені в Положенні «Про участь громадськості в прийнятті рішень у сфері охорони довкілля» :

2.15. При розгляді проектів нормативно-правових актів у сфері використання природних ресурсів чи охорони довкілля їх текст повинен бути опубліковано в засобах масової інформації не пізніше ніж за 30 днів до початку громадського обговорення.

2.16. Громадськості надається можливість надсилати свої зауваження та пропозиції до представницьких консультативних та дорадчих органів у строки, оголошені в пресі.

Пропозиції та зауваження громадськості щодо проектів нормативно-правових актів повинні бути розглянуті та враховані в межах чинного законодавства.

У Держуправлінні екоресурсів у Вінницькій області діє наказ від 28.08.03 р. № 22-ОД «Про врахування у роботі рекомендацій громадських слухань».

При розгляді важливих екологічних питань залучаються представники громадськості, у тому числі із громадських рад органів виконавчої влади. В Україні поширено практику залучення представників громадських організацій до складу Колегій, консультативних груп при депутатських комісіях Обласних рад народних депутатів.

Повідомте про будь-які **перешкоди, що зустрілися** при здійсненні положень статті 8.

Відповідь 2004 року: Закритість інформації з боку держадміністрацій щодо щорічного виділення коштів з місцевих фондів охорони навколишнього природного середовища, відмова представникам громадськості брати участь в таких засіданнях та ігнорування думки громадськості при розподілі цих коштів.

Відсутність фінансових механізмів для організації процесів залучення громадськості і максимального врахування її пропозицій та зауважень. Існування обмежень у переліку основних видів діяльності, що можуть фінансуватися з Державного, обласного і місцевого фондів охорони навколишнього природного середовища.

У зв'язку з великими обсягами робіт, що покладаються на Громадські структури, представляється доцільним підготувати проекти змін до відповідних Постанов Кабінету Міністрів України, як, наприклад, за № 1147 «Про перелік основних видів діяльності, що може фінансуватися з обласних фондів ОНПС» та ін. з метою фінансової підтримки громадських організацій.

Зауваження 2007 року Міжнародної благодійної організації “Екологія-Право-Людина”: На офіційному Веб-Порталі Мінприроди України при розміщенні оголошення про виставлення на громадське обговорення проекту нормативно-правового акту не завжди вказується його дата, при цьому вказується, що коментарі приймаються протягом місяця з дати оприлюднення даного оголошення. Тому громадськість, яка ознайомлюється з оголошенням про оприлюднення законопроекту має труднощі і не може зробити висновку щодо наявності часу для коментування чи ні.

Представте додаткову інформацію про практичне застосування положень, що стосуються участі громадськості в сфері, передбаченою положеннями статті 8.

Відповідь: Мінприроди України має досвід у проведенні громадських слухань з двох Положень «Про участь громадськості в прийнятті рішень у сфері охорони довкілля» та «Про порядок надання екологічної інформації», що проходили 12.10.02 р. у рамках українсько-данського проекту «Допомога Україні у впровадженні Орхуської конвенції». До організаційного процесу була залучена громадська організація «ЕкоПраво-Київ», яка розмістила на своєму веб-сайті тексти обговорюваних проектів положень.

Чи існують які-небудь вимоги відносно участі громадськості на концептуальному етапі законодавчого процесу?

Відповідь:

Спеціальні законодавчі вимоги щодо участі громадськості на концептуальному етапі законодавчого процесу не визначено як і строки надання представникам громадськості відповідної нормативно-правової та іншої інформації для формування їхньої думки.

Центральні органи виконавчої влади на своїх сайтах в мережі Інтернету розміщують проекти нормативно-правових документів і правил. Громадськості надається можливість висловлювати свої зауваження безпосередньо через представницькі консультативні органи. Результати участі громадськості, якщо вони не входять у протиріччя із чинним законодавством України і сприяють покращенню екологічного стану довкілля, враховуються максимально.

Відповідно до вимог статті 11 Закону України „Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку”

визначено права громадян та їх об'єднань на участь у формуванні політики у сфері використання ядерної енергії та радіаційної безпеки. Громадяни та їх об'єднання мають право на участь в обговоренні проектів законодавчих актів і програм у сфері використання ядерної енергії, а також на участь в обговоренні питань, пов'язаних з розміщенням, проектуванням, спорудженням, експлуатацією та зняттям з експлуатації ядерних установок, джерел іонізуючого випромінювання. З метою залучення громадян та їх об'єднань до участі у розгляді питань, пов'язаних з використанням ядерної енергії, місцеві органи державної влади і самоврядування можуть організовувати громадські слухання з питань захисту проектів, пов'язаних з розміщенням, спорудженням, зняттям з експлуатації ядерних установок та об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами. На громадські слухання виносяться як матеріали, подані заявником, так і результати державних та громадських експертиз. Порядок проведення громадських слухань встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Яка тривалість *строків*, надаваних представникам громадськості для формування їхньої думки?

Відповідь: Відповідно до вимог Порядку проведення консультацій з громадськістю з питань формування та реалізації державної політики, затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 15.10.2004 № 1378 (із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 356 від 18.05.2005 та № 215 від 01.03.2006), строк проведення публічного громадського обговорення визначається органом виконавчої влади за пропозицією громадської ради і не повинен бути менший ніж один місяць.

Відповідно до Положення про участь громадськості у прийнятті рішень у сфері охорони довкілля, затвердженому наказом Мінприроди України від 18.12.2003 № 168 та зареєстрованому в Мін'юсті України, тривалість громадського обговорення не може перевищувати:

3 місяців - для міждержавних, державних, регіональних програм, планів, стратегій, концепцій, проектів нормативно-правових актів; здійснення діяльності, яка справляє чи може справити негативний вплив на стан довкілля, або рішень щодо витрат, пов'язаних із здійсненням природоохоронних заходів за рахунок Державного фонду охорони навколишнього природного середовища;

2 місяців - для місцевих програм, планів дій, стратегій; прийняття рішень щодо витрат, пов'язаних із здійсненням природоохоронних заходів за рахунок місцевих фондів охорони навколишнього природного середовища;

1 місяця - для видачі відповідних документів на використання природних ресурсів, на навмисне вивільнення генетично змінених організмів у довкілля, а також рішень щодо діяльності, яка справляє чи може справити негативний вплив на стан довкілля.

З власної ініціативи або на прохання громадськості особа, яка приймає рішення, може продовжити тривалість громадського обговорення, якщо будь-які дані, інформація чи докази, що надійшли протягом громадського обговорення, призвели до виникнення принципово нових обставин, на термін, необхідний для врахування цих обставин, але не більше 1 місяця.

Чи Розміщені в *Інтернеті* проекти нормативних положень і правил?

Відповідь: Всі центральні органи виконавчої влади на своїх сайтах в мережі Інтернету розміщують проекти нормативно-правових документів і правил. Громадськості надається можливість висловлювати свої зауваження безпосередньо через представницькі консультативні органи.

Всеукраїнська Екологічна Ліга та Міжнародна благодійна організація "Екологія-Право-Людина"

висловлюють, що останнім часом Міністерство юстиції влаштовує досить масові обговорення проектів нормативно-правових актів, що стосуються прав громадян та є суспільно важливими для необмеженої кількості осіб. Так, проект закону «Про інформацію» проходив подвійне обговорення та двічі виставлявся на коментування, а також проводився круглий стіл за результатами коментування. Проект Адміністративно-процедурного кодексу також обговорювався громадськістю протягом більше ніж двох місяців. Сам проект був розміщений на веб-сторінці Мін'юсту і був вказаний термін на коментування та контактна посадова особи. Також на сайті Мінприроди України є проекти законодавчих актів, які ним розробляються. Проте часто чіткої інформації щодо термінів коментування, контактних осіб не встановлено та сама інформація є важко доступною на сайті. Мінприроди не заохочує та не сприяє зацікавленій громадськості щодо коментування проектів нормативно-правових актів, що ним розробляються. Винятком є розсилка Мінприроди (сектор зв'язків з громадськістю) з проханням прокоментувати проект Закону України "Про участь громадськості у формуванні та реалізації державної політики, вирішенні питань місцевого значення та її доступ до інформації, що знаходиться у володінні органів державної влади, органів місцевого самоврядування", підготовлений Міністерством юстиції.

Чи перепроводжуються зауваження громадськості, отримані в ході здійснення процесу участі у відповідності зі статтею 8 Конвенції, органам законодавчої влади?

Відповідь: Відповідно до вимог Положення про участь громадськості у прийнятті рішень у сфері охорони довкілля, затвердженого наказом Мінприроди України від 18.12.2003 № 168 та зареєстрованого в Мін'юсті України, результати повинні бути максимально враховані при підготовці проекту рішення.

Чи існують які-небудь конкретні методи заохочення участі громадськості в підготовці державними органами нормативних положень, що мають безпосередню виконавчу чинність, і інших загальностосовних юридично обов'язкових правил, які можуть робити значний вплив на навколишнє середовище (наприклад, суспільні комітети, консультативні органи, що включають у свій склад представників НПО)?

Відповідь: Серед інших органів виконавчої влади особливо відрізняється Мін'юст, яке створює робочі органи з підготовки нормативно-правових актів, до складу яких включаються представники громадських організацій.

Як і всі інші органи виконавчої влади, Державне агентство земельних ресурсів України активно виносить проекти нормативно-правових актів, прийняття яких сприятиме законодавчому врегулюванню низки проблемних питань у сфері земельних відносин, на обговорення громадськості, пропозиції яких враховуються при законотворчій роботі: законопроекти "Про державну інвентаризацію земель", "Про ринок земель", проекти постанов Кабінету Міністрів України "Про затвердження Тимчасового порядку проведення земельних торгів та організації аукціонної діяльності", "Про затвердження Порядку економічного стимулювання впровадження заходів щодо використання та охорони земель і підвищення родючості ґрунтів", тощо. Раз на місяць проводиться один із інформаційних заходів – прес-конференція, «круглий стіл», брифінг або засідання прес-клубу при Держземагентстві за участі керівництва та провідних спеціалістів із запрошенням представників засобів масової інформації, наукових установ та громадських організацій. Матеріали про усі заходи, що їх проводить Держземагентство, та про основні нормативно-правові акти, що знаходяться на стадії розробки або впровадження, систематично публікуються у науково-виробничому журналі «Землевпорядний вісник», який виходить разовим накладом 7 тисяч примірників і засновником якого є Держземагентство, та оприлюднюються на веб-сайті Агентства і на Урядовому порталі.

Громадською колегією при Держатомрегулюванні у 2005 році розглядалось питання "Про перегляд регуляторних актів Держатомрегулювання щодо їх відповідності принципам державної регуляторної політики"; була проведена експертиза діяльності Держатомрегулювання. У 2006 році на засіданнях Громадської ради, відбулось обговорення

проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про дозвільну діяльність у сфері використання ядерної енергії», а також публічна презентація результатів громадського та фахового обговорення цього проекту закону. У такий спосіб Комітет підбив підсумки громадського обговорення зазначеного проекту закону; за результатами аналізу пропозицій та зауважень, наданих членами Громадської ради та інших громадських екологічних організацій, до запропонованого проекту Закону було внесено низку змін. На засіданнях Громадської ради при Держатомрегулювання також розглядалися інші проекти документів, які розроблялись Держатомрегулюванням, в т.ч проекти: Концепція Державного регулювання ядерної та радіаційної безпеки (листопад, 2007 р.); Концепція Державної цільової програми інформування громадськості з питань ядерної та радіаційної безпеки (жовтень, 2007 р.); Програма розвитку та реформування системи ядерного регулювання України (грудень, 2005 р., Вимоги до вибору майданчика для розміщення сховища для захоронення радіоактивних відходів (23.10.2007р.); Державна цільова програма інформування громадськості з питань ядерної та радіаційної безпеки (23.10.2007р.); «Концепція створення Інформаційного центру Держатомрегулювання», Основні технічні вимоги до нових енергоблоків АЕС (23.10.2007р.); Загальні положення безпеки атомних станцій (20.04.2007 р.), Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про дозвільну діяльність у сфері використання ядерної енергії» (27.10 / 28.11.2006р.); Закон України «Про відкритість та прозорість органу виконавчої влади, органу місцевого самоврядування» 24.02.2006р.); питання «Про поводження з РАВ та ВЯП в Україні» та «Про поводження з відходами на підприємствах уранодобувної та переробної промисловості» (23.09.2005 / 24.02.2006). Надані Громадською радою пропозиції та зауваження були враховані в роботі Комітету, а також передані Голові Комітету Верховної Ради України з екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи. 20 квітня 2007 р. відбулось громадське обговорення питання про сучасний стан ядерної та радіаційної безпеки на Чорнобильській АЕС та проекту нової редакції документу «Загальні положення безпеки атомних станцій».

Стаття 9. ДОСТУП ДО ПРАВОСУДДЯ

Перелічить законодавчі, нормативні й інші заходи для здійснення положень статті 9, що стосуються доступу до правосуддя.

Відповідь: У 2001 р. в Україні була видана книга «Судовий захист екологічних прав жителів України (Довідка для суддів)», що була підготовлена в рамках проекту «Правова ініціатива для Центральної і Східної Європи» при сприянні американської асоціації юристів, у якій передбачалися спеціальні процедури. Однак, передбачені спеціальні процедури, поки не знайшли відображення в українському законодавстві повною мірою.

Загальні питання

Чи застосовують суди *безпосередньо* текст Орхусской конвенції?

Відповідь: За інформацією Верховного суду України, 22 грудня 2005 року було прийнято Закон України "Про доступ до судових рішень", метою якого є забезпечення відкритості діяльності судів загальної юрисдикції, прогнозованості судових рішень та сприяння однаковому застосуванню законодавства. Цей Закон набув чинності 1 червня 2006 року. На виконання зазначеного Закону Кабінетом Міністрів України постановою від 25.10.2006 № 740 затверджено Порядок ведення Єдиного державного реєстру судових рішень, а з 1 червня 2006 року здійснюється постійне внесення до Єдиного державного реєстру судових рішень електронних копій судових рішень Верховного Суду України, вищих спеціалізованих судів, апеляційних та місцевих адміністративних судів, апеляційних та місцевих господарських судів, апеляційних загальних судів і з 1 січня 2007 року – внесення судових рішень місцевих загальних судів. Судові рішення, внесені до Реєстру, відкриті для безоплатного цілодобового доступу на офіційному веб-

порталі судової влади України. Відповідно до частини четвертої статті 2 цього Закону особи, які не беруть (не брали) участі у справі, мають право ознайомитися з судовим рішенням у повному обсязі, якщо воно безпосередньо стосується їхніх прав, свобод, інтересів чи обов'язків, у порядку, передбаченому цим Законом.

Таким чином, у національному законодавстві на рівні закону закріплено права представників громадськості, передбачені статтею 3 Орхуської конвенції, щодо отримання доступу до інформації, пов'язаної з судовими рішеннями, що стосуються навколишнього середовища.

Розмір судових витрат при поданні позову до суду із зазначеного кола питань не є обтяжливим для позивачів (0,2 неоподаткованого мінімуму доходів громадян). При поданні апеляційної чи касаційної скарги судовий збір зменшується вдвічі.

Зазначені положення процесуальних законів та законодавчо встановлений розмір державного мита (судового збору) повною мірою відповідають міжнародним зобов'язанням України щодо гарантії доступу до швидкої процедури, яка не потребує оплати або передбачає мінімальні тарифи для перегляду справи.

чи мають суди тільки право торканості або ж також і право змінити рішення по справах, розглянутим відповідно до цієї статті?

Відповідь: За інформацією Верховного суду України, розгляд судових справ про оскарження дій чи бездіяльності фізичних осіб, органів державної влади, органів місцевого самоврядування та посадових осіб цих органів, пов'язаних із порушенням положень національного законодавства, що стосується навколишнього середовища, здійснюється судами загальної юрисдикції в порядку цивільного та адміністративного судочинства. Цивільним процесуальним та адміністративним процесуальним законодавством України при перегляді судових рішень передбачено можливість не тільки скасування цих рішень, а й їх зміну або прийняття (ухвалення) нового рішення по суті позовних вимог на стадії як апеляційного, так і касаційного провадження.

Поясніть, яким чином здійснюються положення кожного пункту статті 9. Повідомте, як застосовуються на національному рівні відповідні визначення, що **знаходяться** в статті 2, і **знаходяться** в пункті 9 статті 3 щодо вимоги про відсутність дискримінації. Крім того, укажіть, зокрема, що впливає:

- а) відповідно до **пункту 1** - міри, вжиті для забезпечення того, щоб:
 - і) будь-яка особа, що вважає, що її прохання про доступ до інформації, подане у відповідності зі статтею 4 (Доступ до екологічної інформації), не розглянуто відповідно до положень цієї статті, мало доступ до процедури розгляду в суді або в іншому незалежному і безсторонньому органі, заснованому відповідно до закону;

Відповідь 2004 року: Для забезпечення прав будь-якої особи на отримання екологічної інформації в Кодексі України про адміністративні правопорушення у Ст. 91-4 «Відмовлення в наданні екологічної інформації, навмисне її приховування або фальсифікація» передбачено адміністративну норму, яка попереджує такі порушення:

«Відмова в наданні своєчасної, повної та достовірної екологічної інформації, навмисне її приховування або фальсифікація, неправомірне відхилення інформаційного запиту – тягнуть за собою накладення штрафу на посадових осіб органів, відповідальних за екологічне інформаційне забезпечення, – у розмірі від трьох до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян».

У частині першій ст. 21 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» передбачено право запитувача екологічної інформації, викладене в п. ж) :

«оскаржувати в установленому законом порядку рішення про відмову в наданні екологічної інформації, неправомірне відхилення запиту або його неповне задоволення».

На бланках протоколів про адміністративні порушення, що видаються територіальними органами і Державною екологічною інспекцією при перевірках виконання екологічного

законодавства, повідомляється про право особи опротестувати прийняте рішення в суді.

ii) у тих випадках, коли передбачається такий розгляд у суді, така особа мала також доступ до встановленого законом оперативної процедури, що не вимагає або вимагає в мінімальному обсязі оплати, для повторного розгляду державним органом або розгляду незалежним і безстороннім органом, що не є судом;

Відповідь: Суд вирішує усі суперечки про захист прав і волевиявлень громадян. Тому, суд не може відмовити особі в прийнятті позовної заяви на підставі того, що воно може бути розглянуте в попередньому досудовому порядку.

Наприклад, відповідно до Ст. 35 Закону України “Про інформацію” у випадку відмови у наданні документу для ознайомлення або відстрочки задоволення запиту, у тому числі й екологічної інформації, запитувач має право оскаржити відмову або відстрочку в орган вищого рівня (такий порядок називається досудовим). Якщо ж на цю скаргу надано негативну відповідь, громадськість має право оскаржити таке відмову в суд (цей порядок називається судовим). Виходячи з конституційних положень, у випадку порушення прав на отримання екологічної інформації тільки громадянин або громадська організація, чії права порушені, вирішує питання про способи захисту прав: досудовий або судовий. Тобто, громадськість сама вирішує, куди їй раніше звернутися: у вищий орган, а потім вже до суду, або вона відразу звернеться до суду.

iii) остаточні рішення, вжиті відповідно до даного пункту, носили обов'язковий характер для державного органу, що володіє відповідною інформацією, і щоб причини вказувалися в письмовій формі, принаймні в тих випадках, коли прохання про надання інформації відхиляється;

Відповідь: Відповідно до норм Цивільного процесуального кодексу України (ЦПКУ) та Закону України “Про звернення громадян” (щодо адміністративних скарг) рішення надаються **у письмовій формі.**

Відповідно ст.67 ЦПКУ рішення і постанови **розсилаються сторонам, прокурору, що брав участь у судовому процесі, третім особам.**

Відповідно ст.216 ЦПКУ сторонам і третім особам, залученим до участі в справі, що фактично не були присутніми в судовому засіданні при розгляді справи, **суд надсилає копії рішення і постанов.**

b) міри, вжиті для забезпечення того, щоб у рамках національного законодавства відповідні представники громадськості, що відповідають критеріям, зазначеним у **пункті 2**, мали доступ до процедури розгляду в суді та/або іншому незалежному і безсторонньому органі, заснованому відповідно до закону, з метою заперечення законності з правової і процесуальної точки зору будь-якого рішення, дії або бездіяльності за умови дотримання положень статті 6 (Участь громадськості в прийнятті рішень з конкретних видів діяльності);

Відповідь: Положення даної статті Конвенції знайшли своє відображення в національному законодавстві України.

У відповідності зі ст. 124 Конституції України правосуддя в Україні здійснюється винятково судами, юрисдикція яких поширюється на всі правовідносини, що виникають у державі.

Суд не вправі відмовити особі в прийнятті позовної заяви або скарги тільки на тій підставі, що його вимоги можуть бути розглянуті в передбаченому законом досудовому порядку.

Конституційне право громадян на судовий захист закріплено, насамперед, у ст. 4 ЦПКУ. Відповідно до зазначеної статті будь-яка зацікавлена особа вправі в порядку, встановленому законом, звернутися до суду за захистом порушеного або **заперечуваного** права або інтересу, що охороняється законом.

Істотною гарантією цього права є положення норми частини 2 цієї статті про те, що відмова

від права на звернення до суду є недійсним. Процесуальний закон вважає не мають правових наслідків угоди або умови договорів про відмову від можливості звернутися до суду із заявою про захист своїх прав.

Ст. 10 ЦПКУ закріплює принцип гласності судового розгляду. Відповідно до ч. 1 цієї статті розгляд справ у всіх судах є відкритим, за винятком випадків, коли це суперечить інтересам охорони державної таємниці.

Згідно ст. 6 Закону України «Про судоустрій України» усім суб'єктам правовідносин гарантується захист їх прав, волі та законних інтересів незалежним і неупередженим судом, створеним відповідно до закону.

У відповідності зі ст. 9 вищевказаного Закону ніхто не може бути обмежений у праві на одержання в суді усної або письмової інформації про результати розгляду його судової справи.

На вимогу зацікавленої сторони територіальні органи Мінприроди України видають копії постанов, протестів, рішень і іншої документації, що є в їх розпорядженні і стосуються суті порушених питань.

с) відповідно до **пункту 3** - міри, вжиті для забезпечення того, щоб представники громадськості, що відповідають передбаченим у національному законодавстві критеріям, якщо такі існують, мали доступ до адміністративних або судових процедур для заперечування дій або бездіяльності приватних осіб і державних органів, що порушують положення національного законодавства, що відносяться до навколишнього середовища;

Відповідь: Відповідно до загальних правил в Україні, встановлена як **судова**, так і **адміністративна процедура** оскарження рішень. При цьому, зацікавлена особа самостійно приймає рішення, до якої процедури звернутися в тому або іншому випадку.

Що стосується **судової процедури**, то вона передбачена ст. 55 Конституції України:

«Права та свободи людини і громадянина захищаються судом. Кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій або бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб. Кожний має право звертатися за захистом своїх прав до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. Кожний має право після використання всіх національних засобів правового захисту звертатися за захистом своїх прав і свобод до відповідних міжнародних судових установ або до відповідних органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна. Кожний має право будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права і свободи від порушень і протиправних дій». Що стосується тривалості такої процедури, то **судова процедура** суду загальної юрисдикції у відповідності зі ст. 246 Цивільного процесуального Кодексу України, передбачає розгляд скарги не пізніше ніж, у **десятиденний термін із дня її надходження**.

При цьому підготовка справи в порядку цивільного судочинства до судового розгляду повинна бути проведена не більше **тижневого терміну**, а у виняткових випадках по складних справах, цей термін може бути продовжений до **двадцяти днів** із дня прийняття заяви. Після закінчення підготовки справи в порядку цивільного судочинства до судового розгляду справа повинна бути розглянута в **п'ятнадцятиденний термін**.

Адміністративна процедура, передбачена ст. 16 Закону України «Про звернення громадян»: «скарга на дії або рішення органу державної влади, органу місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації, об'єднання громадян, засобів масової інформації, посадової особи подається в порядку підпорядкованості вищому органу або посадовій особі, що не позбавляє громадянина права звернутися до суду відповідно чинного законодавства, а у випадку відсутності такого органу або незгоди громадянина з прийнятим за скаргою рішенням - безпосередньо до суду».

При **адміністративній процедурі** швидкість розгляду звернення або скарги у відповідності зі ст. 20 Закону України «Про звернення громадян», складає термін **не більше одного місяця з дня їхнього надходження**, а ті, котрі не вимагають додаткового вивчення, - **невідкладно, але не більш п'ятнадцяти днів із дня їхнього отримання**. Якщо в

місячний термін вирішити порушені у зверненні питання неможливо, керівник відповідного органу, підприємства, установи, організації або його заступник встановлюють необхідний термін для його розгляду, про що повідомляється особі, яка подала звернення. При цьому загальний термін рішення питань, порушених у зверненні, не може перевищувати **сорока п'яти днів**.

На обґрунтовану письмову вимогу громадянина термін розгляду може бути скорочено до встановленого цією статтею терміну.

Відповідно ст. 21 Закону України «Про звернення громадян», органи державної влади, місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації незалежно від форм власності, об'єднання громадян, посадові особи розглядають звернення громадян (у тому числі скарги), **не стягуючи плати**.

У цьому випадку, зацікавлена сторона може отримати консультації в юридичному відділі Держуправління екоресурсів, в т.ч. у письмовому вигляді.

Пункт 3: Право громадськості заперечувати дії або бездіяльність приватних осіб і державних органів

На якому рівні чинного законодавства здійснюються вимоги пункту 3 статті 9?

Відповідь: За інформацією Верховного суду України, національним законодавством на рівні закону закріплено права представників громадськості, передбачені статтею 3 Орхуської конвенції, щодо отримання доступу до інформації, пов'язаної з судовими рішеннями, що стосуються навколишнього середовища.

Чи можуть представники громадськості збуджувати адміністративні справи за допомогою напрямку прохань, скарг або клопотань?

Відповідь: Так.

Чи можуть представники громадськості заперечувати рішення такого типу, які регламентуються положеннями статей 7 і 8 Конвенції, шляхом вказівки того, що вони порушують положення національного законодавства, дотичного навколишнього середовища?

Відповідь: За інформацією Верховного суду України, національним законодавством на рівні закону закріплено права представників громадськості, передбачені статтею 3 Орхуської конвенції, щодо отримання доступу до інформації, пов'язаної з судовими рішеннями, що стосуються навколишнього середовища.

Які умови введення судової заборони по справах, порушуваним відповідно до пункту 3 статті 9 Конвенції й/або відповідний національному законодавству?

Відповідь: Загальні вимоги.

d) відповідно до **пункту 4** - міри, вжиті для забезпечення того, щоб:

- i) процедури, згадані в пунктах 1, 2 і 3, забезпечували адекватні й ефективні засоби правового захисту;
- ii) такі процедури в іншому ставленні відповідали вимогам даного пункту;

Відповідь: У цьому випадку ця вимога відрегульована чинним законодавством України в повному обсязі.

Адекватність і ефективність засобів правового захисту порушених прав, свобод і інтересів, що охороняються законом забезпечується закріпленням у ст. 8 Конституції України принципом верховенства права. Конституція України має найвищу юридичну чинність, а її норми є нормами прямої дії. Це зобов'язує суди при розгляді конкретних справ керуватися, насамперед, нормами Конституції України.

Виходячи з вищевказаних принципів Конституції України і гарантування Конституцією України судового захисту конституційних прав і свобод, судова діяльність спрямована на захист прав і свобод від будь-яких порушень шляхом забезпечення своєчасного і якісного розгляду конкретних справ.

З урахуванням конституційного положення про те, що правосуддя в Україні здійснюється винятково судами, юрисдикція яких поширюється на всі правовідносини, що виникають у державі (ст. 124 Конституції України), судам підвідомчі всі справи про захист прав і свобод громадян, у тому числі й екологічних. Суд не вправі відмовити особі в прийнятті позовної заяви або скарги тільки на тій підставі, що його вимоги можуть бути розглянуті в передбаченому законом досудовому порядку.

Розглядаючи та вирішуючи конкретні цивільні справи на основі змагальності, суди у відповідності зі ст.ст. 15, 30 ЦПКУ повинні приймати передбачені законом міри щодо всебічного, повного й об'єктивного з'ясування обставин справи, роз'яснювати особам, що беруть участь у справі, їх права і обов'язки і сприяти в реалізації цих прав.

Судова діяльність з розгляду та вирішенню цивільних справ, процесуальні дії інших учасників судового процесу, пов'язані з певними витратами, що прийнято називати судовими витратами. У відповідності зі ст. 63 ЦПКУ судові витрати складаються із державного збору та витрат, пов'язаних з розглядом справи.

Відповідно до норм вищевказаної статті суддя або суд, виходячи з майнового положення громадянина, вправі звільнити його від сплати судових витрат у доход держави.

Пункт 4: Своєчасні, адекватні, ефективні, справедливі, безсторонні й не пов'язані з недоступно високими витратами коштів правового захисту

Які санкції застосовуються в тих випадках, коли яка-небудь посадова особа не виконує свої обов'язки, що стосуються надання доступу до інформації й забезпечення участі громадськості?

Відповідь: Кодексом України про адміністративні правопорушення передбачено адміністративну відповідальність службових та посадових осіб у випадку їх відмови від надання чи несвоєчасного надання екологічної інформації.

Відповідно до чинного законодавства України, суд, разом із винесенням рішення про неправомірність відмови у наданні інформації, може винести (на прохання позивача) окрему ухвалу про притягнення винних осіб до відповідальності та усунення причин, що сприяли також порушенню законодавства.

Міжнародна благодійна організація "Екологія-Право-Людина" вважає, що хоч на практиці, судді такі дії вчиняють рідко і переважно окрема ухвала не виноситься.

Чи існують судді, що спеціалізуються на розгляді справ, що стосуються навколишнього середовища?

Відповідь: Ні, такої спеціалізації в суддів немає. Але на практиці, розподіл справ відбувається таким чином, що подібні категорії справ роз приділяються між одними і тими ж суддями.

Який загальний розмір витрат представників громадськості в ході порушення судових справ?

Відповідь: За інформацією Верховного суду України, національному законодавстві на рівні закону закріплено права представників громадськості, передбачені статтею 3 Орхуської конвенції, щодо отримання доступу до інформації, пов'язаної з судовими рішеннями, що стосуються навколишнього середовища.

Розмір судових витрат при поданні позову до суду із зазначеного кола питань не є обтяжливим для позивачів (0,2 неоподаткованого мінімуму доходів громадян). При поданні апеляційної чи касаційної скарги судовий збір зменшується вдвічі.

Зазначені положення процесуальних законів та законодавчо встановлений розмір державного мита (судового збору) повною мірою відповідають міжнародним зобов'язанням України щодо гарантії доступу до швидкої процедури, яка не потребує оплати або передбачає мінімальні тарифи для перегляду справи.

Судовий збір за спори складає 3,4 грн в адміністративних справах, проте на позивачів покладається обов'язково оплатити послуги юриста-представника (якщо вирішать залучати професійного представника для захисту своїх прав). Проте у випадку програшу, позивач повинен оплатити відповідачу витрати на оплату послуг адвоката, та доїзд до суду. Це відбувається не автоматично, а за заявою відповідача (що виграв справ). Наразі в практиці Міжнародної благодійної організації "Екологія-Право-Людина", у випадку програшу, суди не присуджували оплату витрат протилежній стороні (крім судового збору за апеляцію, касацію, що його заплатила протилежна сторона). В цивільних справах – 8,5грн (за немайновий позов) та витрати на інформаційно-технічно забезпечення 15 грн. У випадку звернення до господарського суду - витрати залежать від суми позову, ще додатково 112 грн. витрат на інформаційно-технічне забезпечення. З досвіду Міжнародної благодійної організації "Екологія-Право-Людина", виникає багато перешкод для громадян та громадських організацій у випадку, якщо вони хочуть заявити клопотання про забезпечення позову, наприклад зупинити будівництво чи інші дії. У такому випадку, при програші справи позивач, що заявляв таке клопотання, ризикує отримати припис суду оплатити протилежній стороні збитки, які вона понесла у зв'язку з заходами щодо забезпечення позову (зупиненням будівництва). Це чітко передбачено в Цивільно-процесуальному Кодексі, проте кодекс адміністративного судочинства такої прямої вказівки не містить.

е) відповідно до **пункту 5** - міри, вжиті для забезпечення того, щоб громадськості надавалася інформація про доступ до адміністративних і судових процедур розгляду рішень.

Відповідь: Судам підвідомчі усі суперечки про захист прав і свобод громадян. Тому, суд не може відмовити особі в прийнятті позовної заяви на підставі того, що воно може бути розглянуте в попередньому досудовому порядку.

Наприклад, відповідно до статті 35 Закону України «Про інформацію» у випадку відмовлення в наданні документу для ознайомлення або відстрочки задоволення запиту, у тому числі й екологічній інформації, запитувач має право оскаржити відмову або відстрочку в орган вищого рівня (такий порядок називається досудовим). Якщо ж на цю скаргу надано негативну відповідь, громадськість має право оскаржити таку відмову в суд (цей порядок називається судовим). Виходячи з конституційних положень, у випадку порушення прав на отримання екологічної інформації тільки громадянин або громадська організація, чий права порушені, вирішує питання про способи захисту прав: досудовий або судовий. Тобто, громадськість сама вирішує, куди вона раніше звернеться: у вищий орган, а потім вже до суду, або вона відразу звернеться до суду.

Укажіть будь-які **перешкоди, що зустрілися** при здійсненні положень кожного з пунктів статті 9.

Відповідь 2007 року Міжнародної благодійної організації «Екологія-Право-Людина»:

Подаючи позови на дії органів державної влади про відмову у наданні інформації, юристи Міжнародної благодійної організації «Екологія-Право-Людина» зіткнулися з деякими перешкодами у доступі до правосуддя з вищезазначеної категорії справ.

Ці перешкоди полягають: а) у досить вузькому тлумаченні сфери дії Кодексу адміністративного судочинства Верховним Судом України та Вищим господарським судом України, яке обмежує можливості звернення громадськості із позовними заявами до суду на органи державної влади, які порушують інформаційне законодавство України; б) недосконалості законодавства України, в якому немає визначання деяких дуже важливих термінів, що вживаються у Кодексі адміністративного судочинства та від визначення яких залежить сфера дії цього Кодексу (наприклад, управлінські функції, владно-розпорядчі повноваження і т.д.).

Спірним є питання розмежування компетенції господарських судів та адміністративних судів. Порівняно із правилами господарського судочинства, якому до прийняття КАСУ були підсудні справи про відмову у наданні інформації, якщо мова йшла про спір між юридичними особами, адміністративне судочинство здійснюється за правилами, які є більш прийнятними для позивача - сторони, яка оскаржує рішення, дії чи бездіяльність суб'єкта владних повноважень. Це стосується і права подавати позов за місцем знаходженням

позивача, і значно меншого розміру державного мита, яке повинен сплатити позивач при поданні позовної заяви, а також інших аспектів. Є також надія, що після закінчення створення спеціалізованих адміністративних судів, буде мати місце більш фахове та компетентне вирішення спорів, що мало б відновити повагу та довіру громадськості до судової влади.

Надайте додаткову інформацію відповідно до практичного застосування положень, що стосуються доступу до правосуддя у відповідності зі статтею 9, наприклад, чи існують які-небудь статистичні дані про правосуддя в питаннях навколишнього середовища і чи є які-небудь механізми надання допомоги для усунення або скорочення фінансових або інших бар'єрів, що перешкоджають доступу до правосуддя.

Відповідь 2004 року: Юридичне управління Мінприроди України не узагальнює статистичні дані про розгляд цивільних справ з питань охорони навколишнього природного середовища в Україні.

У 2004 р. в суді на розгляді була одна єдина справа з питання охорони навколишнього природного середовища, відповідачем по якому було Мінприроди України, у зв'язку з чим представництво інтересів Міністерства здійснювалося Юридичним управлінням.

Дана справа розглядалася за позовом Благодійного фонду «ЕкоПраво-Львів» до Мінприроди України про визнання недійсним висновку державної екологічної експертизи Минекоресурсів України «Створення глибоководного судноплавного каналу Дунай-Чорне море на українській ділянці дельти».

Спірні питання, що виникали по даному природному об'єкту, були вирішені в судовому порядку у відповідності зі ст.9 Орхуської конвенції.

На жаль, ще не створені адміністративні суди, що могли б прискорити рішення спірних питань з різних процедур, пов'язаних з охороною навколишнього середовища, хоча створення цих судів законодавством України вже передбачено.

Судової практики поки що недостатньо, але інформування щодо реальних судових справ здійснюється як громадськими організаціями, так і органами виконавчої влади. Це сприяє співробітництву органів виконавчої влади з громадськістю, підвищує рівень правової освіти населення.

Статті 10-22 не відносяться до національного здійснення. Загальні зауваження відповідно до мети Конвенції:

Укажіть, якщо це доречно, яким чином здійснення Конвенції сприяє захисту права кожної людини нинішнього і майбутнього поколінь жити в навколишньому середовищі, сприятливому для його здоров'я і добробуту.

Відповідь 2004 року: Конвенція сприяє переходу на демократичні принципи побудови громадянського суспільства, формуванню екологічної свідомості населення; сприяє вихованню не байдужих до проблем навколишнього середовища членів суспільства, які усвідомлюють свої права в екологічній сфері і починають розуміти взаємозалежність між своїм власним здоров'ям і станом навколишнього середовища, піклуються про збереження навколишнього середовища для себе і наступних поколінь.

Удосконалення доступу до екологічної інформації та участь громадськості в процесі прийняття рішень, в рамках діючої Конвенції, підвищує якість прийнятих рішень та процесу їх здійснення, сприяє поліпшенню інформування громадськості про екологічні проблеми, надає громадськості можливість висловлювати свою занепокоєність та дозволяє органам виконавчої влади забезпечувати належним чином врахування таких інтересів.

Відповідь 2007 року:

Мінприроди активно працює над популяризацією Орхуської конвенції серед громадських організацій, окремих громадян, Державних управлінь охорони навколишнього

природного середовища в областях, містах Києві та Севастополі, Республіканського комітету з охорони навколишнього природного середовища в АР Крим, Державних екологічних інспекцій в областях, містах Києві та Севастополі і особливо центральних органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.

Подальше впровадження Орхуської конвенції в Україні закріпить правовий механізм реалізації права громадян на доступ до інформації, участі в прийнятті рішень та доступу до правосуддя з питань навколишнього середовища, а також більш широкого доступу до інформації, що є у володінні органів державної влади та місцевого самоврядування щодо дозволів на природокористування, забруднення навколишнього природного середовища, безпосередніх забруднювачів, вплив на навколишнє середовище об'єктів нового будівництва та експлуатації енергетики, виробництва та обробки металів, переробки мінеральної сировини, хімічної промисловості, стічних вод, переробки і вилучення відходів, видобутку нафти та природного газу, відповідних звітів, реєстрів, кадастрів, вивільнення генетично-модифікованих організмів.